

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tesa Januška

Vloga socialnega dela v fazi prehoda iz visokošolskega izobraževanja
v zaposlovanje

Diplomsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Tesa Januška

Vloga socialnega dela v fazi prehoda iz visokošolskega izobraževanja
v zaposlovanje

Diplomsko delo

Mentorica: doc. dr. Liljana Rihter

Ljubljana, 2019

Zahvaljujem se doc. dr. Liljani Rihter za mentorstvo. Zahvala gre tudi mojim staršem, bratu in najbližjim prijateljicam, ki so mi stali ob strani v času študija.

PODATKI O DIPLOMSKEM DELU

Ime in priimek: Tesa Januška

Naslov diplomskega dela: Vloga socialnega dela v fazi prehoda iz visokošolskega izobraževanja v zaposlovanje

Kraj: Ljubljana

Leto: 2019

Strani: 48 Število tabel: 5 Število grafov: 6 Število prilog: 4

Mentorica: doc. dr. Liljana Rihter

Povzetek diplomskega dela:

V diplomskem delu sem raziskovala pomen in vlogo socialnega dela pri prehodu mladih iz visokošolskega izobraževanja v zaposlovanje. Ta prehod je med pomembnejšimi, saj uspešen prehod v zaposlitev zagotavlja večjo mero samostojnosti. Zanimalo me je, kakšno je trenutno stanje v družbi za mlade, kakšno je njihovo poznavanje pravic tik pred prehodom in na kakšen način je ali bi lahko bilo na tem prehodu uporabno socialno delo.

Izvedla sem kombinirano raziskavo. V kvantitativnem delu sem izvedla anketo na neslučajnostnem priložnostnem vzorcu študentske populacije, ki je pred zaključkom študija. V kvalitativnem delu pa sem opravila intervjuje z dvema socialnima delavcema iz centra za socialno delo in iz Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje. Posebno pozornost sem namenila Sindikatu Mladi plus, kjer sem tudi izvedla intervju s predstavnico.

Rezultati so pokazali, da študentski status ponuja veliko ugodnosti, a poleg študija je študentsko delo nujno, če ima študent malo finančnih sredstev. Če oziroma kadar se študent znajde v stiski, mu družina predstavlja prvi in najzanesljivejši vir pomoči. Po prehodu iz izobraževanja si zaradi trenutne stanovanjske problematike težko privošči stanovanje. Prehod na trg dela najprej opravi s prijavo na ZRSZ, kjer ima možnosti koriščenja posebnih ukrepov iz aktivne politike zaposlovanja. A trenutno na trgu dela prevladujejo prekarne oblike zaposlitev, ki ne nudijo varnosti, ki jo mlada oseba potrebuje za uspešno osamosvojitvev. Socialno delo je prisotno, a zaradi splošne neinformiranosti glede sistema ni preveč opazno. Kot pomemben in potencialen akter v spreminjanju družbenega položaja mladih je Sindikat Mladi plus, ki bi lahko uvedel splošno informiranje znotraj izobraževalnega sistema

Ključne besede: mladi, študentski status, zaposlitev, prekarnost, socialno delo.

The Role of Social Work in the Transition Phase from Higher Education to Employment

Graduation Thesis Abstract:

In the graduation thesis I researched the importance and the role of social work in the transition phase of young people from higher education to employment. This transition is one of the most important ones, because a successful transition to employment ensures a greater degree of independence. I was interested in the state of current social situation for young people, what kind of knowledge of the rights they have just before the transition, and how social work is or could be useful in this transition.

I carried out a mixed methods research. In the quantitative part, I conducted a survey based on a non-probability convenient sample of the student population that is just before the completion of the studies. And in the qualitative part, I interviewed two social workers from the Social Work Centre and the Employment Service of Slovenia. I paid special attention to trade union Mladi plus ('Youth Plus'), where I interviewed the representative.

The results showed that student status offers many benefits but if students do not have enough financial resources, student work is necessary besides studying. If or when students find themselves in distress, their families are the first and most reliable source of help. After transitioning from education, it is very difficult for students to afford an apartment because of the current housing problems. When transitioning to the labour market, they first apply to the Employment Service of Slovenia, where they can use special measures from the active labour market policy. Currently, however, the precarious forms of employment prevail in the labour market and they do not offer security which a young person needs for successful independence. Social work is present but because of the general lack of information about the system, it is not too noticeable. Trade union Mladi plus potentially plays an important role in changing the social situation of young people because it could introduce general information within the education system.

Key words: young people, student status, employment, precarious work, social work

Kazalo

UVOD.....	1
1. TEORETIČNI PREGLED.....	2
1.1. ŠTUDENTSKI STATUS.....	2
1.1.1. Štipendije.....	2
1.1.2. Subvencioniran prevoz.....	4
1.1.3. Subvencionirana prehrana.....	4
1.1.4. Subvencionirano bivanje.....	5
1.1.5. Zdravstveno varstvo.....	5
1.1.6. Študentsko delo.....	6
1.2. STANOVANJSKA PROBLEMATIKA MLADIH PO ZAKLJUČKU ŠTUDIJA.....	7
1.3. ZAPOSLOVANJE MLADIH PO ZAKLJUČKU ŠTUDIJA.....	9
1.3.1. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje.....	11
1. 4. VLOGA NEFORMALNIH SKUPIN PRI OSAMOSVAJANJU MLADIH.....	14
1. 5. SINDIKAT MLADI PLUS IN NJEGOVA VLOGA PRI OSAMOSVAJANJU MLADIH.....	15
1. 6. VLOGA SOCIALNEGA DELA PRI OSAMOSVAJANJU MLADIH.....	17
1.6.1. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ).....	17
1.6.2. Center za socialno delo.....	20
2. FORMULACIJA PROBLEMA.....	22
3. METODOLOGIJA.....	24
3.1. Vrsta raziskave.....	24
3.2. Spremenljivke in glavne teme raziskovanja.....	24
3.3. Merski instrument.....	25
3.4. Populacija in vzorčenje.....	26
3.5. Zbiranje podatkov.....	26
3.6. Obdelava in analiza podatkov.....	27
4. REZULTATI.....	28
5. RAZPRAVA IN SKLEPI.....	43
6. PREDLOGI.....	48
7. UPORABLJENA LITERATURA.....	49
8. PRILOGE.....	56
Priloga 1: Anketni vprašalnik.....	56
Priloga 2: Smernice za kvalitativni del raziskave.....	61
Priloga 3: Analiziranje kvantitativnega dela raziskave.....	62
Priloga 4: Analiza kvalitativnega dela raziskave.....	63

Kazalo tabel:

Tabela 4.1: Informiranost glede pravic po končanem študiju	35
Tabela 4.2: Ponudbe zaposlitve glede na delo preko študentskega servisa.....	36
Tabela 4.3: Prejemanje štipendije in delo.....	36
Tabela 4.4: Poznavanje organizacij in vpliv dela preko študentskega servisa	37
Tabela 4.5: Poznavanje pravic po končanem študiju	37

Kazalo grafov:

Graf 4.1: Letnik rojstva anketirancev po številu oseb	28
Graf 4.2: Oblike zaposlitev.....	29
Graf 4.3: Priložnosti za zaposlitev.....	30
Graf 4.4: Pričakovana zanesljivost pomoči v različnih situacijah.....	31
Graf 4.5: Iskanje pomoči v različnih situacijah.....	32
Graf 4.6: Želja po večji informiranosti.....	35

UVOD

Mladost je definirana kot družbeni status, ko se mlad človek pripravlja in opravlja obveznosti za prehod v odraslost, in lahko seže čez obdobje adolescence oziroma psihosocialnega dozorevanja (Ule, 2008, str. 120–121). Kot pripravo na odraslost vidim obdobje študija prek študentskega statusa, saj ta prinaša mnoge pravice in ugodnosti, kot so zdravstveno zavarovanje, subvencionirana prehrana, subvencioniran prevoz, subvencionirano bivanje, štipendije ter obštudijske dejavnosti (Univerza v Ljubljani, Pravice in ugodnosti študentov, b. d.). V tem obdobju ima mlad človek pogoje za olajšano samostojno življenje, a ko pride do prekinitve oz. zaključka študija, se lahko znajde v stiski, ko si mora hitro poiskati stanovanje, obliko zaposlitve ter urediti svoje pravice. Predvsem oblika zaposlitve zaradi svoje narave omogoča vse druge pravice, dolžnosti in mero svobode. Ker pa mnogi študenti nimajo vnaprej zagotovljene zaposlitve, so ranljiva skupina. Mnogi so se prisiljeni vrniti nazaj domov k staršem, da jih preživljajo, nekateri pa nimajo niti te možnosti. Ker je socialno delo po IFSW Mednarodni federaciji socialnih delavcev (2000) opredeljeno kot stroka in znanost, ki spodbuja socialne spremembe, reševanje problemov v človeških odnosih in krepi moč ter osvoboditev ljudi za to, da dosežejo večje blagostanje, lahko sklepamo, da morajo socialni delavci pomagati tudi tej ranljivi skupini.

Diplomsko delo predstavlja širok pregled ugodnosti in pravic, ki so študentom zagotovljene, in na drugi strani morebitne probleme, s katerimi se lahko spopadejo ob koncu študija. Predstavljena so področja, na katerih socialno delo deluje, in predlogi, kako in kje bi lahko delo na tem konkretnem področju nadgradili. Namen raziskave je predstaviti probleme ranljive skupine mladih iskalcev zaposlitve, da bi postali resneje obravnavani, in s tem tudi poudariti dobre prakse socialnega dela, obenem pa izpostaviti pomanjkljivosti.

Z diplomskim delom sem želela raziskati, na kakšne načine socialno delo pomaga mladim, ki so ravno zaključili s študijem in si morajo urediti pravice, poiskati stanovanje ter zaposlitev. Zanimalo me je delo CSD in Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje. Posebno pozornost sem namenila Sindikatu Mladi plus, ki so akcijsko angažirana nacionalna organizacija predvsem na področju mladih, ki iščejo zaposlitev. Raziskovala bom z več vidikov – tako z vidika mladih kot tudi z vidika organizacij, ki nudijo pomoč. Zanima me, ali obstaja potreba po večji informiranosti mladih s strani organizacij, ki sicer to delo že opravljajo.

1. TEORETIČNI PREGLED

1.1.ŠTUDENTSKI STATUS

Študent pridobi status z vpisom v do- ali podiplomski študijski program, ki mora biti akreditiran in vpisan v razvid visokošolskih zavodov. Pogoje za izobraževanje in dokončanje študija določajo Zakon o visokem šolstvu, statut visokošolskega zavoda in študijski program (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2017).

Status se ohranja ob rednem napredovanju do zaključka študija pod pogoji, ki so veljali ob vpisu. Enkrat v času študija lahko ponavlja letnik ali spremeni študijski program oziroma smer zaradi neizpolnitve obveznosti. Status se lahko podaljša za največ eno leto v primeru upravičenih razlogov oziroma za eno leto za vsakega živorojenega otroka v času študija (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2017).

Status študenta preneha ob zaključku prve ali druge stopnje študijskega programa, z iztekom študijskega leta ali v 12 mesecih po zaključku zadnjega semestra, če se študent ne vpiše v naslednji letnik oziroma semester, če se izpiše ali je izključen iz študijskega programa (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2017).

V skladu s posebnimi predpisi, da študent ni v delovnem razmerju, ne opravlja samostojne registrirane dejavnosti, ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb pri pristojnem organu, ni poslovodna oseba gospodarske družbe ali direktor zasebnega zavoda, ima pravico do zdravstvenega varstva in drugih ugodnosti ter pravic, ne glede na to, ali se študij izvaja redno ali izredno (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2017). Te pravice predstavljam v nadaljevanju.

1.1.1. Štipendije

Štipendije so dopolnilni prejemek, namenjen kritju stroškov izobraževanja, ter spodbujajo izobraževanje in doseganje višje ravni izobrazbe štipendistov (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. a).

Štipendijo lahko pridobi oseba, ki je pred dopolnjenim 27. letom starosti prvič vpisana v program višješolskega ali visokošolskega izobraževanja prve ali druge stopnje. Izplačuje se za obdobje od dodelitve do izteka izobraževalnega programa (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. a).

Študent lahko pridobi državno štipendijo, če izhaja iz socialno šibkejše družine. Dodeljujejo jih teritorialno pristojni centri za socialno delo. Višine zneskov se gibljejo od 70 € do 190 € in so odvisne od povprečnega mesečnega dohodka na osebo. K tej štipendiji se lahko dodelijo naslednji dodatki:

- dodatek za bivanje v višini 80 €,
- dodatek za uspeh, ki se na podlagi povprečne ocene štipendista v preteklem študijskem letu giblje od 17 € do 40 €,
- dodatek za štipendiste s posebnimi potrebami (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. a).

Javni sklad RS za razvoj kadrov in štipendije podeljuje Zoisovo štipendijo, ki deluje kot spodbuda za doseganje izjemnih dosežkov (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. a). Študent mora poleg splošnih pogojev izpolnjevati tudi posebne (ustrezen študijski uspeh in vsaj en izjemen dosežek) (Pravilnik o dodeljevanju Zoisovih štipendij, 2014).

Druge štipendije so štipendije za deficitarne poklice, štipendije za Slovence v zamejstvu in po svetu, sofinancirane kadrovske štipendije (povezovanje študentov s potencialnimi delodajalci), štipendije Ad futura (izobraževanje v tujini) ter druge oblike štipendij, ki štipendirajo nadarjene študente (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. a).

Za nadaljnje prejemanje štipendije mora štipendist uspešno zaključiti letnik ter izpolnjevati splošne pogoje za njeno pridobitev. V nasprotnem primeru štipendijsko razmerje miruje za eno leto. V tem času mora štipendist opraviti obveznosti za napredovanje v višji letnik, sicer mora štipendijo vračati. Na pristojnem centru za socialno delo je možnost obročnega vračila ali odloga (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. a).

V SURS-ovi raziskavi iz leta 2014 so ugotovili, da je država v študijskem letu 2014/15 podelila več kot 57 000 štipendij. Največ je bilo državnih (78 % oziroma 12 612), sledile so Zoisove (15 %) in kadrovske (6 %), preostali odstotek pa druge štipendije. V tistem letu je štipendijo prejelo 45 % dijakov in 27 % študentov. Povprečna vsota štipendije je znašala 210 €, pri čemer je povprečna kadrovska štipendija znašala 380 €, državna pa 177 € (Repovž Grabnar, 2015). V šolskem letu 2017/18 so dijakom in študentom podelili največ državnih štipendij – 30 649 (L., 2018).

Po zaključku študija na prvi ali drugi stopnji ni več možno skleniti štipendijskega razmerja. Edina izjema je s spremembo zakona štipendija Ad futura, ki jo je možno pridobiti na doktorskem študiju (Karierni centri Univerze Ljubljana, Štipendije, b. d.).

1.1.2. Subvencioniran prevoz

Subvencionirano vozovnico lahko koristijo osebe s statusom študenta, ki imajo bivališče od kraja izobraževanja oddaljeno najmanj 2 kilometra in se izobražujejo po javno veljavnih študijskih programih vse do 32. leta, če se še pred 27. letom prvič vpišejo v višješolski oziroma visokošolski program prve ali druge stopnje (eUPRAVA, b. d. a).

Po zaključku študija ne obstajajo posebne ugodnosti za osebe, ki so zaključile študij, razen če se prostovoljno vpišejo v register brezposelnih oseb na Zavodu za zaposlovanje (Zavod republike Slovenije za zaposlovanje, Prijava pri zavodu, b. d.) in tako koristijo 50-% popust pri nakupu kartice Urbana (eUPRAVA, b. d. a).

1.1.3. Subvencionirana prehrana

Po Zakonu o subvencioniranju študentske prehrane (6. člen, 2002) so upravičenci vsi študenti Republike Slovenije kot tudi študenti tujih univerz, ki v Republiki Sloveniji opravljajo študijske obveznosti v okviru mednarodnih izmenjalnih programov. Zanje veljajo enaki pogoji kot za študente, ki se izobražujejo na višjih strokovnih šolah in v visokošolskih zavodih v Republiki Sloveniji.

Država subvencionira del toplega obroka v restavracijah, ki je sestavljen iz glavne jedi in dveh različnih dodatnih hodov (študent lahko izbira med juho ali sladico, drugi hod je obvezno solata) ter dveh decilitrov vode ali druge brezalkoholne pijače. Višina subvencije znaša 2,63 €. Na dan mora ponudnik zagotoviti vsaj tri različna kosila, kar pomeni, da je na teden zagotovljenih vsaj 15 različnih kosil. Vrednost subvencioniranega kosila ne sme presegati 7 € (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2019b).

Ko zaključijo študij, osebe nimajo več subvencionirane prehrane. Mednarodna organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo je ugotovila, da so se cene uvoženih živil v obdobju 2006–2011 zvišale za 40,4 %, sledile so drobnoprodajne cene hrane z 29,5 %, cene kmetijskih pridelkov so se zvišale za 24,7 % in cene živil pri proizvajalcih na domačem trgu za 19,7 %. Cene hrane so se občutno zvišale tako pri nas kot tudi v svetovnem merilu: »Rast cen hrane, merjena z indeksom cen hrane FAO, je bila v letu 2011 v primerjavi z letom 2005 kar

94,0-odstotna« (Mišić, Maček Kenk, Puc, Krže in Poglajen Ručigaj, 2012, str. 29). Po podatkih Eurostata so cene hrane in brezalkoholnih pijač v Sloveniji na ravni 96 % od povprečja Evropske unije (STA, 2016).

1.1.4. Subvencionirano bivanje

Država ponuja tudi subvencionirano bivanje v javnih in zasebnih študentskih domovih ali subvencije za bivanje pri zasebnikih. Vsak študent lahko odda samo eno prošnjo. V študijskem letu 2018/19 je mesečna subvencija za bivanje znašala 21,5 € (Študentska organizacija Slovenije, 2018).

Za pridobitev subvencije mora biti študent državljan Republike Slovenije z veljavnim statusom študenta. Če obiskuje izredni študijski program, se mora slednji izvajati najmanj 3 dni v tednu. Lanskoletni povprečni bruto dohodek na člana družine ne sme presegati 150 % povprečne bruto plače na zaposlenega v Republiki Sloveniji za isto obdobje. Stalno prebivališče mora biti oddaljeno najmanj 25 kilometrov od kraja študija, razen izjemoma – če ima študent do postajališča javnega prevoza najmanj 4 kilometre ali če živi v posebno težkih socialnih ali zdravstvenih razmerah (Študentska organizacija Slovenije, 2018).

Študentski domovi Ljubljana so eden izmed večjih zavodov, ki bodo v študijskem letu 2019/20 zagotavljali 7006 javnih ležišč in 600 ležišč pri zasebnikih. Zasebnikom določajo pogoje, pod katerimi se lahko prijavijo, in minimalne standarde prostorov (Razpis, 2019). Ti zahtevajo, da je zasebnik lastnik ali solastnik stanovanja, ki je fizična oseba; oddaja lahko le šest ležišč; prostori morajo biti primerni za bivanje študentov z minimalno opremljeno sobo (miza, postelja, stol, omara, električna napeljava za razsvetljavo in kuhanje preprostih obrokov hrane, možnost internetne povezave, uporaba toaletnih prostorov s hladno in toplo vodo za osebne potrebe ter ogrevanje, ki je skladno s predpisi). Določena je minimalna najemnina 60 €, navzgor ni omejena (Brlek, 2018).

1.1.5. Zdravstveno varstvo

V Sloveniji imamo naslednje vrste zdravstvenih zavarovanj:

- obvezno zavarovanje, ki ga izvaja Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS);
- prostovoljno zavarovanje (dopolnilno zavarovanje in dodatno zavarovanje, ki ga izvajajo tri slovenske zavarovalnice – Adriatic Slovenica d. d., Triglav, zdravstvena zavarovalnica d. d., in Vzajemna zdravstvena zavarovalnica d. v. z.);

- zdravstveno zavarovanje z asistenco v tujini (Študentska organizacija Slovenije, b. d. a).

Prostovoljno zavarovanje krije razliko med polno vrednostjo zdravstvenih storitev in vrednostjo, ki je krita iz obveznega zdravstvenega zavarovanja (Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije, b. d.). Študenti, ki se redno šolajo, spadajo v skupino, ki so ji vse storitve iz obveznega zdravstvenega zavarovanja krite v celoti (Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju, 1992).

Ko študent dopolni 26 let oziroma ko mu preneha veljati študentski status, si mora sam urediti obvezno zdravstveno zavarovanje. To mora storiti v osmih dneh od nastanka pravnega razmerja, ki je podlaga za zavarovanje. To lahko stori na naslednje načine:

- Prva možnost je, da se zavaruje kot občan po 21. točki prvega odstavka 15. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ). Če izpolnjuje pogoje za denarno socialno pomoč, pri čemer se krivdni razlogi ne upoštevajo, ter ima stalno prebivališče v Sloveniji, lahko vloži vlogo za priznanje pravice do plačila prispevka za zavarovanje. Tako se zavaruje kot občan, saj prispevek za zavarovanje plačuje občina, v kateri ima posameznik prijavljeno stalno prebivališče.
- Druga možnost je, da se zavaruje kot samostojni zavezanec preko ZZZS. To pomeni, da si posameznik obvezno in dopolnilno zavarovanje uredi in plačuje sam.
- Tretja možnost je zavarovanje preko denarne socialne pomoči, pri čemer je za vložitev prijave v zavarovanje zavezanec CSD, zavezanec za plačilo prispevkov pa država. Pri tej možnosti je zavarovan tudi dopolnilno (Študentska organizacija Slovenije, b. d. b).

1.1.6. Študentsko delo

Študentsko delo je začasno in občasno delo študentov, ki ga opravljajo preko študentskega servisa na napotnico. Če študent dela brez napotnice, dela na črno. To je kršitev zakona, za katero so predvidene visoke denarne kazni. Tovrstno delo je namenjeno izključno mladim, ki so vključeni v proces izobraževanja ter si želijo ob tem pridobiti delovne izkušnje in kompetence. Možni so tudi različni finančni razlogi (Študentska organizacija Slovenije, 2017). Delodajalcem omogoča iskanje in selekcijo bodočih potencialnih kadrov in delovno silo za pokrivanje izrednih kadrovskega potreb. Če obstajajo elementi delovnega razmerja, se začasno in občasno delo ne sme opravljati (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. c). Trenutna minimalna urna postavka za študenta je 4,89 € bruto oziroma 4,13 € neto (E-študentski servis, b. d. b).

Študentski servis od študenta odvede 15,5 % zaslužka kot prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki se šteje v pokojninsko dobo (E-študentski servis, b. d. a). Delodajalci pa plačajo dodatnih 33,74 %, kamor so všeti prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (8,85 %), prispevek za zdravstveno zavarovanje (6,36 %), prispevek za poškodbe pri delu in poklicne bolezni (0,53 %), koncesijska dajatev za Študentsko organizacijo Slovenije, štipendije ter posrednike (16 %) in dodatna koncesijska dajatev za študentske domove (2 %) (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. c).

Po podatkih E-študentskega servisa je 60 % podjetij zaposlilo študente, ki so pri njih delali preko študentskega servisa. S študentskim delom imajo študenti možnost spoznati elemente trga dela: zaposlitveni razgovor, delovno okolje, procese in odnose, neformalne izkušnje, razvoj kompetenc (Bizovičar, 2018). Velika prednost je predvsem mreženje – spoznavanje delodajalcev, sodelavcev, ki študentom lahko po koncu študija pomagajo pri iskanju redne zaposlitve (Zaposlitev.info, b. d. b).

Mnogi študenti sprejmejo delo, ki ni v povezavi z njihovim študijem, ker se znajdejo v slabšem finančnem položaju. Študent v takšnih okoliščinah težje organizira čas za opravljanje vseh obveznosti in socialno življenje. A če mu uspe, bodo mnogi delodajalci to videli kot pozitivno lastnost (Zaposlitev.info, b. d. b).

Na sejmu Informativa, ki je letos potekal 25. in 26. januarja na Gospodarskem razstavišču, sta Študentska organizacija Slovenije in Dijaška organizacija Slovenije predstavili projekt EviDEnca študentskega dela – gre za informacijski program, ki bo od študijskega leta 2019/20 hranil podatke o opravljenih študentskih delih in z njimi pridobljene kompetence ter izkušnje. Tako bodo uradno dobili izpis teh del, ki jih bodo lahko uporabili pri iskanju prve zaposlitve (Študentska organizacija Slovenije, 2019).

1.2. STANOVANJSKA PROBLEMATIKA MLADIH PO ZAKLJUČKU ŠTUDIJA

Ena ključnih točk osamosvajanja mladih je tudi samostojno bivanje. Stanovanjske razmere prikazujejo delovanje sistema stanovanjske oskrbe kot tudi možnosti za ustanavljanje samostojnega gospodinjstva ter dostop mladih do stanovanja (Cunk, 2017). Med glavnimi razlogi za težave pri urejanju stanovanjske problematike so brezposelnost, pozna odselitev od staršev, individualno reševanje stanovanjske stiske ter visoke cene stanovanj (Pungerčar, 2017).

Po podatkih Eurofounda so za leto 2011 izračunali, da je delež mladih, ki živijo pri starših, kar 85-% (Pungerčar, 2017). V analizi Slovenska mladina 2018/2019 (Naterer idr., 2019) je bilo v Sloveniji udobje kot glavni razlog za ostanek v starševskem domu za 17,4 % nižje kot v preostalih jugovzhodnih državah v vzorcu. Po podatkih Eurostata za leto 2016 je povprečna starost mladih, ko se odselijo iz starševskega doma, 28,2 leta, kar je nad povprečjem Evropske unije (26,1 leta) (Naterer idr., 2019). Razloga, ki prispevata k temu, sta: izrazito majhen najemni sektor, tako profitni kot neprofitni, nenaklonjen stanovanjski trg, saj zaradi nizkih prihodkov mladi ne zmorejo kupiti stanovanja (Pungerčar, 2017). Novembra 2018 je spletni portal Danes je nov dan izdelal interaktivno spletno mesto, kjer opozarjajo na stanovanjsko problematiko v Ljubljani. Med letoma 2014 in 2017 se je cena kvadratnega metra v Ljubljani dvignila za 26 % oziroma 500 €, medtem ko se je povprečna neto plača zvišala za 5 % oziroma 60 €. Stanovanja se dražijo, saj se je za 50 m² veliko ljubljansko stanovanje cena zvišala s 84 povprečnih plač v letu 2014 na 101 plačo v letu 2017. Opozarjajo tudi na drage novogradnje, ki so zaradi velikosti predrage za večino prebivalcev Ljubljane (Danes je nov dan, Inštitut za nova vprašanja, 2018).

V raziskavi v obalnih občinah se je pokazalo, da ima samo 5 % stanovanj lastnike ali solastnike, ki so stari do 35 let (Cunk, 2017). V sprejeti Resoluciji o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2025 so glavni cilji usmerjeni v uravnoteženo ponudbo primernih stanovanj, lažjo dostopnost stanovanj, ki so funkcionalna in kakovostna, ter povečanje stanovanjske mobilnosti prebivalstva. V akcijskem načrtu je poudarjena shema za mlade, v kateri so predvideni ukrepi, kot so stanovanjske skupnosti za mlade, zagotavljanje cenovno ugodnih najemnih stanovanj, deljeno lastništvo in najem s kasnejšim odkupom (Resolucija o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2025, 2015).

Po podatkih iz leta 2011 imamo v Sloveniji 20 % praznih stanovanj (174 529). V Ljubljani je vseh stanovanj 217 885 in med njimi 40 755 praznih. To sicer ne pomeni, da so vsa prazna, saj se pogosto oddajajo na črnem trgu; oddajajo se legalno, vendar ni v njih nihče prijavljen; uporabljajo se občasno ali niso primerna za bivanje (Cunk, 2017).

Neprofitna najemna stanovanja so tista stanovanja, ki jih občine, država, javni stanovanjski sklad ali neprofitna stanovanjska organizacija dodeli socialno šibkejšim posameznikom ali družinam, ki si težje privoščijo lastno stanovanje. Neprofitna najemnina je določena administrativno in se sklene za nedoločen čas. Dodeljevanje poteka na podlagi javnih razpisov, ki določajo splošne pogoje ter prednostne kategorije prosilcev. Ena izmed teh kategorij so tudi mladi in mlade družine (eUPRAVA, b. d. b). Aprila 2017 je ljubljanski mestni stanovanjski

sklad razpisal javni razpis, ki je bil namenjen mladim med 18. in 29. letom za najem 30 neprofitnih stanovanj. Stanovanja so dodelili trem skupinam – mladi samski, mladi pari in mlade družine. Dodeljevanje je potekalo z žrebom, s katerim so odpravili diskriminacijo (Jesenšek, 2016). Javni stanovanjski sklad Mestne občine Ljubljana ima na voljo 4216 stanovanjskih enot, a na podlagi razpisov ocenjujejo, da bi jih v prestolnici potrebovali vsaj še enkrat toliko, na državni ravni pa okoli 5000. A veliko stanovanj še vedno ni zgrajenih oziroma pripravljenih na vselitev, kar potrjuje podatek, da na vselitev še vedno čakajo posamezniki in družine, izbrani na razpisu marca 2015. Čakalna doba je ocenjena na 3 leta, čeprav ta ni zakonsko omejena. Pomoč tem družinam je subvencija najemnine, ki jo plačuje občina (K., 2018).

V Stanovanjskem zakonu so pod točko Pravice in obveznosti najemnika stanovanja (94.–101. člen, 2003) zapisane obveznosti najemnika, da mora najeto stanovanje uporabljati v skladu z najemno pogodbo, odgovarjati za nastalo škodo ter poravnati stroške popravil zaradi malomarne oziroma nepravilne rabe stanovanja, obveščati lastnika o napakah v stanovanju, da jih odgovorni odpravi v skladu z veljavnimi normativi in standardi, dopustiti vstop v stanovanje lastniku oziroma pooblaščenцу, da preveri uporabo stanovanja, vendar na leto to lahko naredi največ dvakrat. V skladu z najemno pogodbo mora plačevati najemnino ter dodatne stroške.

1.3. ZAPOSLOVANJE MLADIH PO ZAKLJUČKU ŠTUDIJA

Leta 2008 je trg dela močno pretresla gospodarska kriza, ki se je kazala kot upad zaposlovanja in porast brezposelnosti. Ta je narastla v vseh starostnih skupinah, a najbolj je prizadela ravno mlade do 30 let. Povečalo se je število del, ki imajo nizko stopnjo varnosti zaposlitve, nizko stopnjo nadzora nad delovnimi pogoji, malo socialnih/delavskih pravic ter nizek dohodek, torej prekarnih del, ki ne zagotavljajo boljšega socialnega položaja, možnosti za osamosvojitve in lažje sprejemanje življenjskih odločitev. V letu 2013 se je s počasno rastjo gospodarska situacija stabilizirala, povečalo se je zaposlovanje, in sicer predvsem preko agencij. Mladinska brezposelnost se je začela zniževati, a je bila leta 2015 še vedno višja kot pred krizo. A ne glede na slednjo v Sloveniji mladi relativno pozno vstopajo na trg dela. To je posledica nadpovprečno dolge vključenosti v izobraževanje, ki zaradi pomanjkanja ustreznih delovnih izkušenj in strukturnih neskladij ne omogoča hitrega prehoda iz izobraževanja v zaposlitev (Trbanc, 2016).

V Sloveniji so politično spodbujali vključevanje v terciarno izobraževanje, kar so tudi dosegli, a se mnogi diplomanti srečujejo s težavami pri iskanju zaposlitve. Trenutna situacija je blizu

Wolfovi (2002) razlagi, ki povezavo med izobrazbeno in ekonomsko rastjo vidi kot mit. Bowles in Gintis (1975) ekspanzijo izobraževanja opredeljujeta kot sredstvo za zmanjševanje pritiska na trg dela. Zaradi brezplačnega študija, mnogih študentskih ugodnosti, ki sem jih že predstavila, in nezahtevnosti študija je mladim omogočen lažji in podaljšan prehod v odraslost (Naterer idr., 2019).

Na odločitev za študij vpliva sposobnost izobraževalnega sistema, da poveže izobraževanje in delo ter omogoča prehod na trg dela. Po podatkih je skoraj dve tretjini mladih prepričanih, da izobraževalni sistem ni prilagojen trenutnemu trgu dela. Hkrati je 40 % mladih prepričanih, da bodo po zaključku izobraževanja težko našli zaposlitev, saj se kaže, da diploma ne pomeni nujno tudi službe. A vendar višja izobrazba povečuje zaposlitvene možnosti (Naterer idr., 2019). V obdobju 2000–2009 je izrazito narasel delež (za kar 240 %) brezposelnih s končano sedmo stopnjo izobrazbe, pri čemer je ženska populacija posebej izpostavljena. Delež brezposelnih diplomantk je v tem obdobju narasel za kar 278 %. Za to obstajajo vsaj trije razlogi: prevladujoča terciarna raven izobrazbe v izobrazbeni strukturi žensk; skoncentriranost žensk na širših področjih izobraževanja, sociale, zdravstva, humanistike in družboslovja, kjer je zaposlovanje že dalj časa problematično, zadnji razlog pa se skriva v naklonjenosti delodajalcev do moških, saj imajo ženske zaradi rojevanja in skrbi za otroke višjo odsotnost z dela (Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad za mladino, 2010). »Slovenski trg dela je letno sposoben (na stopnji izobrazbe ustrezno delovno mesto) absorbirati manj kot polovico letne generacije diplomantov« (Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad za mladino, 2010, str. 144).

Na Kariernih centrih Univerze v Ljubljani (2019) izpostavljajo priložnosti, ki jih študenti v času študija pridobivajo za stike s potencialnimi delodajalci. Organizirajo obiske podjetij, povezovalne dogodke, kot so hitri zmenki, sejmi in okrogle mize. Kot možnost vsebinske oblike sodelovanja pa izpostavljajo pisanje seminarskih, diplomskih in magistrskih del.

Stopnja registrirane brezposelnosti v Sloveniji za marec 2019 med mladimi, starimi 25–29 let, je 8,8 % (ZRSZ, 2019b). Po raziskavi Slovenska mladina 2018/2019 (Naterer idr., 2019) so izpostavili tri podatke o stopnji brezposelnosti. Po podatkih Eurostata za leto 2017 je bila stopnja brezposelnosti med mladimi, starimi 15–25 let, 11,2 %, medtem ko je bila ta po podatkih SURS (registrirana stopnja brezposelnosti) 21,7 %, po podatkih raziskave Slovenska mladina 2018/2019 pa kar 36 % (Naterer idr., 2019, str. 54). Pri slednji so upoštevali posameznikovo opredelitev sebe kot brezposelnega. Tukaj je treba omeniti, da marsikdo občasnega dela ne dojema kot zaposlitev, zato ta stopnja brezposelnih naraste na 42 %. To

pomeni, da ima le 18 % mladih, starih med 15 in 25 let, ki se ne izobražujejo ali usposablajo, redno zaposlitev, ostali pa so ali brezposelni ali v negotovih ali prekarnih poklicih.

1.3.1. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

Poročilo ZRSZ kaže, da so imeli januarja 2019 14 328 prostih delovnih mest, kar je za 53,9 % več kot decembra. Najbolj iskane službe so bile naslednje: delavci preprostih del v predelovalnih dejavnostih, vozniki težkih tovornjakov, čistilci, strežniki in gospodinjski pomočniki v hotelih, uradih in podobnih ustanovah, gradbinci, natakariji, elektroinštalaterji, varilci, prodajalci, elektromehaniki ter varnostniki (ZRSZ, 2019a). Ker so potrebe delodajalcev v neskladju s profili iskalcev zaposlitve, se morajo delodajalci bolj potruditi v ohranitvi delavcev, pri čemer ne gre samo za višje plače, ampak tudi boljše delovne pogoje in urnik dela (Data d. o. o., 2018).

Na ZRSZ vodijo dve evidenci: evidenco brezposelnih in evidenco iskalcev zaposlitve. V prvi so posamezniki, ki niso v delovnem razmerju, niso samozaposleni ali upokojeni, se ne izobražujejo in nimajo statusa kmeta, ampak želijo aktivno iskati zaposlitev. V drugi so posamezniki, ki so zaposleni, samozaposleni ali se izobražujejo, želijo pa informacije o trgu dela in pomoč pri iskanju zaposlitve. V Sloveniji imamo 59 uradov za delo, kjer se posameznik lahko prijavi v evidenco (ZRSZ, b. d. a).

Prijava na ZRSZ je prostovoljna. Ob uvrstitvi v primerno evidenco se mora vlagatelj strinjati, da bo opravljal obveznosti, kot so redno spremljanje objav glede prostih delovnih mest in pravočasno prijavljanje nanje, ustrezno odzivanje na vabila in napotnice zavoda, udeleževanje zaposlitvenih razgovorov, uresničevanje vseh dogovorjenih aktivnosti v zaposlitvenem načrtu, vključitev v ukrepe za povečevanje zaposlitvenih možnosti, prizadevanje za pridobitev zaposlitve in tudi njeno sprejemanje, navajanje resničnih podatkov in njihovih sprememb v roku treh dni od nastanka spremembe ter predhodno dogovarjanje z osebnim svetovalcem o oprostitvi obveznosti iskanja zaposlitve (ZRSZ, b. d. b).

Na spletnem portalu ZRSZ izpostavljajo tudi druge možnosti povezovanja s potencialnimi delodajalci. To so portal PoiščiDelo.si, Iskalnik prostih delovnih mest, Evropski zaposlitveni program EURES, eSvetovanje, Moja.Izbira.si, Learning Opportunities and Qualifications in Europe ter opisi poklicev (ZRSZ, b. d. a).

S prijavo na Zavod za zaposlovanje je možno tudi denarno nadomestilo, ki pripada vsakemu, ki je bil pred nastankom brezposelnosti najmanj 9 mesecev v zadnjih 24 mesecih zavarovan za primer brezposelnosti. Za mlade pod 30 let velja ugodnejši kriterij 6 mesecev v zadnjih 24 mesecih. V tem primeru jim pripada denarno nadomestilo za dva meseca v višini 80 % njihove povprečne plače, ki so jo prejeli v zadnjih 5 mesecih pred brezposelnostjo. Če do denarnega nadomestila niso upravičeni, pa lahko zaprosijo za denarno socialno pomoč (ZRSZ, b. d. c). Študenti niso zavarovani za primer brezposelnosti, tako da lahko zaprosijo za denarno socialno pomoč na centru za socialno delo. Več o tem pišem v poglavju Vloga socialnega dela pri osamosvajanju mladih.

ZRSZ poleg ponudbe prostih del, osebnega svetovalca ter denarnega nadomestila za brezposelnost nudi veliko programov in ugodnosti, ki izboljšujejo možnosti za zaposlitev. Pripravljajo delavnice za učenje osnovnih veščin, kot so pisanje življenjepisa ter motivacijskega pisma, priprave na zaposlitveni razgovor ter iskanje informacij o aktualnih prostih delovnih mestih. Če se posameznik odloči pridobiti veljavno stopnjo izobrazbe preko šolanja v rednih programih, mu ZRSZ krije potne stroške, zdravniški pregled ter doda 6 € dnevno za izobraževanje. Na zavodu se izvajajo tudi priprave in potrjevanje za Nacionalno poklicno kvalifikacijo ter Temeljno poklicno kvalifikacijo, ki omogočata lažjo zaposlitev, saj ponujata možnost ovrednotenja spretnosti, ki jih posameznik pridobi z neformalnim učenjem. Med drugim izvajajo tudi različne jezikovne in računalniške tečaje in usposabljanja za različne poklice (Zaposlitev.info, b. d. a).

Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja je izvedbeni dokument načrta za izvajanje ukrepov aktivne politike zaposlovanja. Izdaja ga Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Namenjeno je povečevanju zaposlenosti in zmanjševanju brezposelnosti, večji zaposljivosti ter povečanju konkurenčnosti in prožnosti delodajalcev. Država izvaja pet ukrepov: usposabljanje in izobraževanje, nadomeščanje na delovnem mestu in delitev delovnega mesta, spodbude za zaposlovanje, ustvarjanje novih delovnih mest ter spodbujanje samozaposlovanja (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2019a). Več o aktivni politiki zaposlovanja pišem v poglavju Vloga socialnega dela pri osamosvajanju mladih.

1.3.2. Oblike pogodb

Zadnja leta delodajalci neradi zaposlujejo s standardno zaposlitvijo za nedoločen čas, zato na Zavodu za zaposlovanje predstavljajo in spodbujajo druge oblike dela. Kot ena izmed najbolj razširjenih v zadnjem času je samozaposlitev, ki je lahko uspešna, če ima posameznik dobro podjetniško idejo in podjetniški dar. Opozarjajo, da statistično gledano zaradi nepremišljenih in hitrih odločitev devet od desetih samostojnih podjetnikov v obdobju petih let propade (ZRSZ, b. d. f). V zgodbah samostojnih podjetnikov je možno zaslediti tudi elemente delovnega razmerja, v katerem samostojni podjetnik ves čas dela za enega naročnika. Po izračunih Gibanja za dostojno delo in socialno družbo bi za minimalno plačo, ki je 1. 1. 2018 znašala 638 €, moral zaslužiti vsaj 1223 € mesečno. A v minimalno plačo niso všteti dodatki za nadure, bolniške odsotnosti, plačan dopust, ki ga redno zaposleni imajo, zato bi morali za plačilo tega zaslužiti še vsaj 150 € več (Daugul, 2018).

Druge oblike zaposlitve so zaposlitev za določen čas, zaposlitev s krajšim delovnim časom, delo na domu, delo na daljavo, rotacija delovnega mesta, delo po pogodbi o delu in avtorski pogodbi ter pridobitev statusa kmeta ali družinskega pomočnika (ZRSZ, b. d. f).

Podjemna pogodba je pogodba med naročnikom in podjemnikom, ki se v pogodbi zaveže za opravilo dogovorjenega dela, naročnik pa mu plača v skladu z dogovorom. Pogost je ustni dogovor, a je zaradi varnosti za oba priporočljiva pisna oblika. V delu je podjemnik samostojen, ne sme biti v podrejenem položaju naročniku, ker to ni pogodba o zaposlitvi, ki jo ureja delovno pravo, ampak gre za pogodbo civilnega prava. Prepovedano je sklepanje pogodbe, ko obstajajo elementi delovnega razmerja (podjemnik se prostovoljno vključi v organiziran delovni proces, v katerem opravlja delo za plačilo po navodilih in nadzoru delodajalca) (Podjemna pogodba ≠ pogodba o zaposlitvi, b. d.).

Avtorsko pogodbo skleneta naročnik in avtor, ki se zaveže naročniku ustvariti avtorsko delo s področja književnosti, znanosti in umetnosti, naročnik pa za to plača honorar. Po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah ločimo tri oblike avtorskega dela: naročeno avtorsko delo, kolektivno avtorsko delo ter avtorsko delo iz delovnega razmerja. Razlike med temi so v pravicah, ki se držijo avtorskega dela (Horvat, 2017).

Razlike med delom po pogodbi o zaposlitvi in delom po avtorski ali podjemni pogodbi so sledeče. Pogodbo o zaposlitvi ureja delovnopravno področje, medtem ko avtorska in podjemna pogodba spadata pod civilnopravno področje. Razmerje med strankama je pri pogodbi o

zaposlitvi v neenakovrednem položaju – delodajalec je v nadrejenem položaju, medtem ko je delavec v podrejenem. Zanju velja, da jima pripadajo vse pravice po Zakonu o delovnih razmerjih. Po drugi strani je razmerje pri avtorski ali podjemni pogodbi civilno oziroma prirejeno, torej ni delitve med delodajalcem in delavcem, zato jima ne pripadajo pravice in obveznosti iz delovnega razmerja. Razlike se nanašajo tudi na stroške delodajalca oziroma naročnika. Pri avtorski pogodbi je delodajalec dolžan plačevati prispevek za poškodbe pri delu in poklicne bolezni (0,53 %) ter prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje (8,85 %). Pri pogodbi o zaposlitvi pa delodajalec poleg tega plačuje še prispevek za zdravstveno zavarovanje (6,56 %). *»V praksi to pomeni, da bo v večini primerov avtorski honorar nižji kot neto izplačilo pri pogodbi o zaposlitvi, stroški delodajalca pa so cenejši ravno pri avtorski pogodbi in se mu sklenitev te bolj splača«* (Horvat, 2017). Posameznik, ki ima sklenjeno avtorsko pogodbo, ni zavarovan za starševsko varstvo in za primer brezposelnosti (Horvat, 2017).

1. 4. VLOGA NEFORMALNIH SKUPIN PRI OSAMOSVAJANJU MLADIH

V raziskavi Slovenska mladina 2018/2019 so ugotovili, da je v povprečju najvišja stopnja zadovoljstva vezana na krog prijateljev (4,26), ki mu sledi zadovoljstvo z družinskim življenjem (4,15). Slovensko družbo pogosto označujejo kot »osrediščeno na otroka« z »odgovornim starševstvom« in s »protektivnim otroštvom« predvsem zaradi velike skrbi staršev za zdravje svojih otrok. Sodobna družina v Sloveniji temelji na demokratičnih idealih in intenzivnem delu na odnosih, v katerih so prisotni pogovori o intimnih temah in pogajanja na raznovrstnih ravneh. Veljalo naj bi, da imajo mladi zagotovljeno visoko stopnjo avtonomije in osebne svobode. A vendar je v raziskavi možno opaziti, da starši o otrocih soodločajo, dokler mladi ne postanejo neodvisni oziroma se odselijo od starševskega doma (Naterer idr., 2019).

Razmerja med otroki in starši se skozi različna življenjska obdobja znatno spreminjajo. V zgodnjih letih starši negujejo, podpirajo in vodijo otrokov razvoj. V adolescenci se narava odnosa spremeni v samostojnejše, enakopravnejše odnose dveh odraslih oseb. Idealno je, če starši svojega otroka sprejmejo kot samostojnega posameznika, medtem ko otrok spozna starša kot unikatnega posameznika, ki ima svojo življenjsko zgodovino in svoje potrebe. A ta prehod je v sodobnih časih zaradi slabše finančne samostojnosti mladih odraslih otežen, kar privede do tega, da dlje živijo doma pri starših (Vassallo, Smart in Price-Robertson, 2009). V Sloveniji je vedno več mladih, ki živijo pri starših. To obdobje »poldružinskega« življenja so poimenovali LAT-faza, ki je vmesna faza med »družinsko odvisnostjo in od starševske družine docela

neodvisnim življenjem« (Rener, 2006, str. 18). Značilni sta ekonomska odvisnost od staršev in socialna neodvisnost. Razlogov za podaljševanje življenja pri starših je veliko – lahko so širši družbeni (nezaposlenost, otežena stanovanjska oskrba, težave v doseganju ekonomske neodvisnosti ali podaljševanje študija) ali osebni razlogi (lagodno življenje pri starših, dober odnos s starši, čustvena in materialna varnost skupaj z visoko osebno avtonomijo) (Rener, 2006).

Zaradi odvisnosti od svojih staršev se mnogi mladi odrasli počutijo, da ne spadajo nikamor, kar spodbuja napetost v odnosu s starši. V avstralski študiji so ugotovili, da nimajo jasno definirane vloge znotraj gospodinjstva, saj so poudarjali občutek, da jih starši obravnavajo kot odrasle, a hkrati kot otroke. Glavno težavo so imeli pri vzpostavljanju enakopravnega odnosa s starši (Vassallo, Smart in Price-Robertson, 2009).

Opravljenih je bilo nekaj raziskav, v katerih so izvedli intervjuje s starši, ki imajo vsaj enega otroka, ki živi pri njih doma. V Kanadi so v 218 družinah ugotovili, da vsaj 75 % staršev redno pripravlja kosilo in/ali nudi čustveno oporo, hkrati pa 70 % staršev svoje otroke podpira tudi finančno. V Avstraliji so izvedli raziskavo, ki je zajemala 2685 odraslih oseb, starih od 21 do 71 let, in pokazala, da je 74 % oseb prepričanih, da morajo starši finančno podpreti svoje otroke, če je to potrebno, 79 % oseb pa je prepričanih, da morajo starši svojim odraslim otrokom pustiti, da lahko živijo z njimi, če želijo. Ko so pogledali dejansko pomoč, pa so ugotovili, da je 80 % staršev svojim otrokom nudilo čustveno oporo, 72 % praktično pomoč ter 62 % finančno pomoč (Vassallo, Smart in Price-Robertson, 2009).

1. 5. SINDIKAT MLADI PLUS IN NJEGOVA VLOGA PRI OSAMOSVAJANJU MLADIH

Sindikat Mladi plus deluje znotraj Svobodnega sindikata Slovenije. Njihovo delo je predvsem zavzemanje za pravice mladih – študentov, dijakov, mladih brezposelnih ter mladih prekarnih delavcev. Njihovo poslanstvo je trajno izboljšanje socialnega in ekonomskega položaja mladih, ki ga opravljajo preko informiranja, podpore, svetovanja, ohranjanja in krepitev pravic mladih na področju izobraževanja, vstopa na trg dela ter pri reševanju težav na trgu dela. V svoje delo aktivno vključujejo mlade, da bolje oblikujejo predloge, rešitve in aktivnosti, ki jih potem kot sindikat posredujejo na državni ravni, kjer se s političnimi odločevalci pogajajo pri reševanju problemov ter jih opozarjajo na sprotne nastajajoče težave. Področja dela, s katerimi se aktivno ukvarjajo, so: jamstvo mladih, pripravištva, dostojno delo, mladinska politika, digitalizacija,

privatizacija, minimalna plača, prostotrgovinski sporazumi, pokojnine, okolje, štipendije (Sindikat mladi plus, b. d. a).

Njihovo delo je akcijsko – preko akcij opozarjajo na nepravilnosti in težave mladih. Kot ena izmed večjih je akcija *STOP kršitvam – ZA dostojno delo*, v kateri spremljajo oglase za delovna mesta in prijavljajo tiste, ki kršijo zakon in objavljajo sporne oglase, ki vsebujejo diskriminatorne zahteve in elemente delovnega razmerja, čeprav so to oglasi za prekarno obliko dela (Sindikat mladi plus, b. d. b). Druga kampanja, ki jo izvajajo, so *Buče*, ki izhajajo iz fraze prodajati buče, ki pomeni pripovedovati nekaj, čemur ne verjamemo. Te izjave dajejo mnogi različni akterji v javnem prostoru, in Sindikat Mladi plus jih zbere, pokomentira ter zavrne z argumenti. Širši javnosti želijo s tem predstaviti, da je veliko laži in praznih besed, avtorjem izjav pa dajo vedeti, da so jih slišali (Sindikat Mladi plus, b. d. c). Tretji projekt, ki se še razvija, je *Oceni delodajalca*. V okviru mednarodnega projekta so ustvarili spletno platformo, kjer mladi ocenjujejo svojo delovno izkušnjo pri delodajalcih. S tem dajejo glas mladim delavcem, ki ga v delovnem razmerju običajno nimajo (Sindikat Mladi plus, *Oceni delodajalca*, b. d. d). *Opolnomočenje mladih za dostojno delo* je projekt, ki naslavlja mlade brezposelne, ki delajo v prekarne oblikah dela, kot tudi mlade, ki so zaposleni. Cilj je opolnomočenje za uspešnejši prehod na trg dela in za spoznavanje pravic. Ker gre za mednarodni projekt v sodelovanju s Španijo, bodo primerjali položaj mladih v teh dveh državah in raziskovali izzive v času brezposelnosti, prekarne in tudi na delovnem mestu. Opravili so že anketo, iz katere je razvidno, da mladi slabo poznajo organizacije, ki se ukvarjajo s pomočjo in z zagovorništvo, kot tudi slabo poznajo socialne in delavske pravice (Sindikat Mladi plus, 2018). Na podlagi teh rezultatov bodo izvajali informacijsko kampanjo, da mlade in širšo javnost obveščajo o omenjenih temah. V načrtu je tudi oblikovanje izobraževalnega modula za opolnomočenje mladih. Ugotovitve in ostale produkte bodo predstavili političnim odločevalcem in drugim, da se oblikujejo politike, ki gredo v smeri zagotavljanja dostojnega dela (Sindikat Mladi plus, b. d. e).

Leta 2017 so izvedli raziskavo o položaju mladih v Sloveniji. Raziskovali so soočanje mladih s sedanostjo, prihodnostjo in z delom. Analiza je pokazala, da je zgolj 16 % vprašanih delalo preko pogodbe za nedoločen čas, večina pa je delala preko prekarne oblike zaposlitve. Ugotovili so, da so mladi pripravljeni sprejeti delo, čeprav se morajo zaradi tega naučiti novih znanj in spretnosti. 77 % anketirancev je označilo, da je pripravljeno sprejeti delo, ki ni na isti stopnji izobrazbe, kot jo imajo. Več kot polovica anketirancev bi sprejela delo s skrajšanim delovnim

časom zaradi nuje, saj se je v zadnjem letu 47 % anketirancev soočilo s pomanjkanjem finančnih sredstev. V primeru stisk se 82 % oseb obrne na starše, 50 % pa na partnerje. Eno izmed vprašanj je pokazalo tudi, da 68 % mladih finančno ne zmore najeti ali kupiti stanovanja (Sindikat Mladi plus, 2017).

1. 6. VLOGA SOCIALNEGA DELA PRI OSAMOSVAJANJU MLADIH

Socialno delo je po IFSW Mednarodni federaciji socialnih delavcev (2000) opredeljeno kot stroka in znanost, ki spodbuja socialne spremembe, reševanje problemov v človeških odnosih in krepi moč ter osvoboditev ljudi za to, da dosežejo večje blagostanje.

V Zakonu o urejanju trga dela je v 15. členu opredeljeno, katere so vrste ukrepov, ki jih izvaja država. To so storitve za trg dela: vseživljenjska karierna orientacija in posredovanje zaposlitve, aktivna politika zaposlovanja, zavarovanje za primer brezposelnosti ter zagotavljanje pravic iz obveznega in prostovoljnega zavarovanja za primer brezposelnosti (Zakon o urejanju trga dela, 2017).

1.6.1. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ)

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje »je samostojna pravna oseba s statusom javnega zavoda, ki deluje enotno za območje Republike Slovenije. Uporabniki storitev so brezposelne osebe, osebe, ki potrebujejo strokovno pomoč pri zaposlovanju in poklicni orientaciji, delodajalci, strokovne institucije in izvajalci programov zaposlovanja, socialni partnerji in javnost« (ZRSZ, Predstavitev, b. d. d). Temeljna zakonska podlaga za delo zavoda je Zakon o urejanju trga dela (ZUTD) iz leta 2010 z Zakoni o spremembah in dopolnitvah Zakona o urejanju trga dela (ZUTD-A, ZUTD-B, ZUTD-C in ZUTD-D) ter Zakon za uravnoteženje javnih financ (ZUJF) (ZRSZ, Zakonodaja, b. d. e).

Pooblastila in naloge za opravljanje dejavnosti urejajo:

- Pravilnik o prijavi in odjavi iz evidenc, zaposlitvenem načrtu, pravicah in obveznostih pri iskanju zaposlitve ter nadzoru nad osebami, prijavljenimi v evidencah (Ur. l. RS, št. 106/10, 10/14, 98/15 in 82/18),
- Pravilnik o načinu sporočanja podatkov o prostem delovnem mestu ali vrsti dela Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje, javni objavi ter postopku posredovanja zaposlitve (Ur. l. RS, št. 53/17),

- Pravilnik o izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja (Ur. l. RS, št. 20/12, 28/14, 60/15 in 82/18),
- Pravilnik o izboru in sofinanciranju programov javnih del (Ur. l. RS, št. 96/13, 84/15, 67/16 in 55/17),
- Pravilnik o postopku vključevanja delavca v ukrepe na trgu dela med odpovednim rokom (Ur. l. RS, št. 57/13) (ZRSZ, Zakonodaja, b. d. e).

Ker pa se na ZRSZ opravljajo naloge na podlagi zakonov in predpisov, ki so urejene z drugih sorodnih področij, je treba omeniti še naslednje zakone:

- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju,
- Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev,
- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju,
- Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanju na črno,
- Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov,
- šolska zakonodaja glede poklicnega usmerjanja, svetovanja in izobraževanja,
- predpisi o delovnih razmerjih glede presežnih delavcev, pripravništva, pogodbe o delu, inšpekcijah in podobno,
- predpisi o socialnem varstvu glede nadomestila porodnic, cenzusnih izračunov, katastrskih dohodkov in podobno in
- zakonodaja Evropske unije (ZRSZ, Zakonodaja, b. d. e).

Aktivna politika zaposlovanja

Aktivna politika zaposlovanja (APZ) je nabor raznovrstnih programov in ukrepov države, ki neposredno in selektivno posega na trg delovne sile z namenom vključitve delovno aktivnih v status delovno sposobnega prebivalstva in ohranitve tega statusa ter preprečitev oziroma zmanjševanje brezposelnosti (Svetlik in Batič, 2002). »Cilji APZ so zagotavljanje zaposljivosti, ekonomske aktivnosti čim širšemu krogu posameznikov« (Svetlik in Batič, 2002, str. 174). Ne ukvarja pa se z neugodnim socialnoekonomskim položajem, s socialno izključenostjo in z marginalizacijo ter drugimi socialnimi problemi (Svetlik in Batič, 2002).

V Sloveniji smo zaradi hitrega povečevanja brezposelnosti začeli z izvajanjem APZ v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Z uvajanjem tržnega gospodarstva se je začelo zapiranje nedonosnih proizvodenj, tehnološko posodabljanje, odpravljanje podzaposlenosti ter odpuščanje presežnih delavcev (Svetlik in Batič, 2002). ZRSZ je eden glavnih izvajalcev

programov aktivne politike zaposlovanja. Izpostavila bom tiste, ki se osredotočajo izključno na mlade iskalce prve zaposlitve.

Med ukrepi *usposabljanja in izobraževanja* je program neformalno izobraževanje in usposabljanje za mlade, katerega namen je večanje usposobljenosti in pridobitev neformalno pridobljenih veščin za osebe, da se jim izboljšajo pogoji za vstop na trg dela. Drugi program, ki je namenjen izključno mladim, je usposabljanje na delovnem mestu – mladi, ki predvideva izboljševanje zaposlitvenih možnosti vseh vključenih brezposelnih oseb ter s tem povečevanje njihove konkurenčnosti s pridobljenimi sposobnostmi, znanji, veščinami in spretnostmi, ki jih pridobijo na konkretnem delovnem mestu (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2019a).

V ukrepu *spodbude za zaposlovanje* so mladi definirani kot težje zaposljive osebe. Program se imenuje spodbude za trajno zaposlovanje mladih, v katerem se predvideva subvencija za delodajalca v dveh delih – prvi del po zaposlitvi osebe za nedoločen čas ter drugi del za 24. mesec zaposlitve. Program zaposlimo mlade pa predvideva zaposlitev mladih, ki pred zaposlitvijo uspešno zaključijo usposabljanje in se zaposlijo preko javnega razpisa pri izbranih delodajalcih. Cilj je ohranitev zaposlitve za vsaj dvanajst mesecev (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2019a).

V ukrepu *kreiranje novih delovnih mest* se najde tudi program pripravništva za mlade iskalce prve zaposlitve katerega namen je usposobiti iskalce prve zaposlitve za samostojno opravljanje dela pod mentorstvom. Ciljna skupina so brezposelni mladi z visokošolsko strokovno oziroma univerzitetno izobrazbo, ki še niso dopolnili 30 let (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti 2019a).

Zadnji ukrep, ki ga predvideva država, je *spodbujanje samozaposlovanja*, v okviru katerega poteka program sofinanciranje projektov spodbujanja podjetništva med mladimi 2017–2019. Brezposelni mladi do vključno 28. leta starosti so upravičeni do sofinanciranega individualnega svetovanja in usmerjenih usposabljanj za pripravo podjetniškega načrta ter svetovanja osebam, ki so uspešno zaključile usposabljanje in se zaposlile v novonastalem gospodarskem subjektu (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, 2019a).

1.6.2. Center za socialno delo

V Sloveniji je šestnajst centrov za socialno delo (CSD) z enotami. Skupnost centrov za socialno delo Slovenije je na podlagi javnega pooblastila izdalo Katalog javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo CSD. V tem katalogu so predstavljeni standardi za izvedbo posamezne naloge in osnova za izračun potrebnega normativa. Na CSD tako izvajajo storitve in ukrepe, ki obsegajo denarno socialno pomoč za tiste, ki si ne morejo zagotoviti materialne varnosti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati, in različne storitve in ukrepe za preprečevanje in odpravljanje socialnih težav in stisk: socialna preventiva, prva socialna pomoč, osebna pomoč, pomoč družini, institucionalno varstvo ter pomoč pri urejanju zaposlitve pod posebnimi pogoji (Dejavnosti centra, b. d.).

Zakonodaja, na kateri temelji delo CSD, je obširna, saj se ukvarja z različnimi področji, a temeljni je Zakon o socialnem varstvu (2007). Drugi pomembnejši zakoni, ki se prav tako dotikajo področja, ki ga obravnavam, so Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (2010), Zakon o upravnem postopku (2006), Zakon o štipendiranju (2013), Pravilnik o dodeljevanju državnih štipendij (2018) ter Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (2013) (CSD-LJ-Bežigrad, b. d.).

Prva socialna pomoč je brezplačna oblika pomoči na centru za socialno delo, kamor pride uporabnik prostovoljno do strokovnega delavca. Uporabnik lahko pride zaradi težave, stiske ali pomanjkanja informacij. Pri prvem razgovoru uporabnik pojasni vse okoliščine, ki vplivajo na stisko ali težavo, strokovni delavec pa ponudi osnovne informacije, nakaže možne rešitve ter glede na zadevo uporabnika napoti naprej k drugim strokovnim delavcem na CSD, ki opravljajo druge socialnovarstvene storitve (osebna pomoč, pomoč družini za dom ali javna pooblastila), ali zunaj CSD, v druge institucije, nevladne organizacije, društva ali k posameznikom, ki nudijo ustrezno obliko pomoči. Običajno se storitev zaključi že po prvem razgovoru, ko uporabnik dobi vse potrebne informacije ali pa se odloči, da ne potrebuje nadaljnje obravnave. O isti zadevi naj bi se po največ petih razgovorih uporabnik odločil, kako bo naprej urejal zadevo: ali bo sprožil upravni ali sodni postopek, ali se vključil v svetovalni proces, ali se obrnil na zunanje izvajalce in podobno. Po dogovoru se lahko opravi obisk na domu oziroma instituciji skupaj z uporabnikom (CSD Šiška, b. d.).

Denarna socialna pomoč je socialna pravica, katere namen je zagotavljanje minimalnih življenjskih potreb, in sicer v višini, ki zagotavlja preživetje. Od 1. 8. 2018 osnovni znesek

minimalnega dohodka znaša 392,75 €. Upravičenec denarne socialne pomoči je državljani Republike Slovenije s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki nima dovolj sredstev za preživetje, a aktivno rešuje svojo socialno problematiko. Pri določanju višine se upošteva višina dohodkov, premoženja, prihrankov, števila družinskih članov, zagotovljene oskrbe in morebitnega obstoja krivdnih razlogov (npr.: prestajanje zaporne kazni, neprijavljenost na Zavodu za zaposlovanje ...). Mlada samska oseba med 18. in dopolnjenim 26. letom, ki je prijavljena na Zavodu za zaposlovanje, ima prijavljeno stalno prebivališče na istem naslovu kot starši, ki imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, lahko pridobi 298,49 €. Če ima samska oseba sredstva, ki so nižja od zneskov, določenih z zakonom, znaša denarna socialna pomoč le razliko od višine. Dohodki, ki se upoštevajo, so razdeljeni v tri skupine: periodični dohodki (plača, pokojnina, preživnina ...), občasni dohodki (dediščina, darilo, odškodnina, odpravnina, nagrada ...) ter priložnostni dohodki (dohodek, ki je bil opravljen največ dvakrat v zadnjih treh mesecih pred mesecem vložitve vloge, ali študentsko delo). Pravica se dodeli za določen čas, ki je odvisen od okoliščin ter višine. Ko je vloga vložena prvič, lahko pravica traja od enega do treh mesecev, v primeru ponovne vloge in ko so okoliščine nespremenjene, pa se dodeli od enega do šestih mesecev (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. b).

2. FORMULACIJA PROBLEMA

Za temo prehoda iz visokošolskega izobraževanja v zaposlitev sem se odločila, ker se je na tem prehodu znašlo veliko bližnjih oseb, pri katerih je bila zgodba podobna – po končanem študiju so se odselili nazaj domov in iskali službo, ki ni bila v skladu z njihovo izobrazbo. V javnem diskurzu so v zadnjih letih veliko govorili o slabšem položaju mladih, pri čemer so bile izpostavljene problematike dolgotrajnega izobraževanja, stanovanjske problematike ter iskanja zaposlitve. Ti problemi so dobro prikazani v filmu *Ne bom več luzerka* (2018). Slednji me je nagovoril, saj prikazuje slab sistem podpore mladim, naše stroke se dotakne zgolj v prikazu dolgočasnih delavnic na ZRSZ. Čeprav naslov filma narekuje neko odločnost, rešitve niso prikazane. To sicer ni naloga filma, ampak bi se pričakovalo, da bi to odgovornost prevzela država.

Tema prehoda iz visokošolskega izobraževanja v zaposlitev se mi zdi relevantna za socialno delo, saj bi po definiciji stroke morale spodbujati socialne spremembe, reševanje problemov v človeških odnosih in krepitev moči ter osvoboditev ljudi za to, da dosežejo večje blagostanje. Zanimalo me je, kakšno je trenutno stanje pripravljenosti na življenje po študiju in kakšna je vloga socialnega dela.

Vprašanja, na katera sem želela odgovoriti, so bila:

1. V kolikšni meri študenti koristijo pravice in ugodnosti, ki izhajajo iz študentskega statusa?
2. Katere so oblike pomoči, ki jih dobi mlad človek ob prenehanju študentskega statusa?
3. Od katerih institucij, skupin, organizacij dobi informacije?
4. Ali imajo mladi občutek, da so dovolj informirani? Na katerih področjih bi si želeli biti bolj?
5. Katere so metode dela socialnih delavcev v različnih organizacijah, ki pridejo v stik z mladimi po končanem študiju?
6. Kako različne organizacije (CSD, Zavod za zaposlovanje, nevladne organizacije) prispevajo k boljšemu položaju mladih na prehodu v odraslost?
7. Kaj so glavne aktivnosti Sindikata Mladi plus za izboljšanje položaja mladih na prehodu v odraslost?

Hipoteze za kvantitativni del raziskave so bile:

H1: Študenti, ki delajo preko študentskega servisa, so bolj informirani o pravicah, ki jih lahko uveljavljajo po končanem študiju, v primerjavi s tistimi, ki ne delajo.

H2: Študenti, ki delajo preko študentskega servisa, imajo več ponudb možnosti kasnejše zaposlitve v primerjavi s tistimi, ki ne delajo.

H3: Študenti, ki ne prejemajo štipendije, v večji meri delajo v eni izmed oblik zaposlitve.

H4: Študenti, ki ne delajo preko študentskega servisa, slabše poznajo organizacije, ki so lahko v pomoč pri prehodu v zaposlitev, kot tisti, ki delajo.

H5: Pravice, ki izhajajo iz študentskega statusa, so bolj poznane kot pravice, s katerimi se je možno srečati po končanem študiju.

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kombinirana. Prvi del je kvantitativna raziskava, v kateri sem zbirala podatke, ki sem jih lahko preštela in nato kvantitativno analizirala. Je tudi deskriptivna, ker je njen namen količinsko opredeliti osnovne značilnosti pojava ter ugotoviti obstoj zveze med dvema ali več pojavi. Drugi del je kvalitativna raziskava, v kateri sem zbirala besedne opise, ki se nanašajo na raziskovalni problem. Je tudi poizvedovalna, saj sem se seznanila s pogledi stroke na problematiko. Ta način se mi je zdel najprimernejši za ugotavljanje vloge socialnega dela, saj sem tako pridobila podatke, ki jih na kvantitativen način ne bi mogla pridobiti.

3.2. Spremenljivke in glavne teme raziskovanja

Spremenljivke:

Spol: moški, ženski, drugo

Starost: letnica rojstva

Letnik študija: zadnji letnik dodiplomskega študija; zadnji letnik magistrskega študija; absolvent dodiplomskega študija; absolvent magistrskega študija

Področje študijskega programa: družboslovje; naravoslovje; humanistika

Razlog za vpis v študijski program: povečana možnost za zaposlitev s pridobljeno izobrazbo; želja in zanimanje za vsebine študijskega programa; ni bilo druge možnosti, želel/-a pa sem študentski status; drugo

Bivanje študentov: javni študentski dom; zasebni študentski dom; zasebnik s subvencijo; zasebnik brez subvencije; doma pri starših; pri sorodnikih; drugo

Oblika zaposlitve med študijem: preko študentskega servisa; delo na črno; preko podjetne pogodbe ali avtorske pogodbe; ne; drugo

Ponudba za kasnejšo zaposlitev: v okviru študijske prakse; v okviru študentskega dela; v okviru projektov na fakulteti; drugo

Štipendijsko razmerje: obstaja; ne obstaja

Štipendije: državna; Zoisova; kadrovska; drugo

Skupine oseb, na katere se lahko zaneseš: ožja družina; širša družina; prijatelji; partner

Oblike pomoči: finančna pomoč za osnovne življenjske potrebščine; pomoč pri iskanju primerne stanovanja; pomoč pri nakupu ali najemu stanovanja; pomoč pri opremljanju stanovanja; informacije o zdravstvenem zavarovanju; pomoč pri iskanju službe

Organizacije: Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje; Center za socialno delo; Sindikat Mladi plus; Karierni centri Univerze v Ljubljani; Študentska organizacija Slovenije

Pravice: študentsko delo; subvencionirana prehrana; subvencionirano bivanje; subvencioniran prevoz; štipendije; obvezno zdravstveno zavarovanje; dopolnilno zdravstveno zavarovanje; pravice in ugodnosti, ki izhajajo iz prijave na Zavod za zaposlovanje; aktivna politika zaposlovanja; denarna socialna pomoč; prva socialna pomoč; pravice najemnikov; pravice, ki izhajajo iz pogodbe o zaposlitvi (za nedoločen čas, za določen čas); pravice, ki izhajajo iz avtorske oziroma podjemne pogodbe

Teme:

Delo organizacije z mladimi: Zanimalo me je, kaj so razlogi, da se mladi obrnejo na določeno organizacijo, kdo so uporabniki in koliko jih je, kateri so načini za povečevanje zaposljivosti mladih ter katere so metode dela.

Pravice: Kakšno je stanje poznavanja pravic, kako, če sploh, poteka informiranje v vsaki organizaciji ter katere so najpomembnejše pravice, ki pripadajo mladim.

Trenutni položaj mladih: Kako vsaka organizacija vidi trenutni položaj mladih.

Predlogi za izboljšave: Vsaka organizacija ima svoje področje dela in vsaka tudi vidi drugačne možne rešitve za različna področja.

Sodelovanje z drugimi organizacijami: Zanimalo me je, s kom sodelujejo in na kakšen način.

Vloga socialnega dela: Kako sogovorniki sami dojemajo svoje delo in kako se razlikujemo od drugih strok.

3.3. Merski instrument

V prvem delu raziskave sem uporabila vprašalnik, ki sem ga sestavila na podlagi prebrane literature in področja zanimanja. Namenjen je bil populaciji študentov, ki bodo kmalu izgubili študentski status. Sestavljen je iz 25 vprašanj, ki so večinoma zaprtega tipa z možnostjo dodajanja svojih odgovorov.

Za drugi del raziskave sem imela pripravljene smernice za intervju, ki sem jih pripravila na podlagi prebrane literature in podatkov, pridobljenih v prvem delu raziskave.

Oba merska instrumenta sta priložena v prilogah.

3.4. Populacija in vzorčenje

Populacija prvega dela raziskave so slovenski študenti zaključnih letnikov prve in druge stopnje (redni in izredni študijski program), ki bodo s 30. 9. 2019 izgubili študentski status. Vzorec je bil neslučajnostni priročni. Vključila sem osebe, ki so se odzvale na deljenje povezave anketnega vprašalnika preko socialnega omrežja Facebook. Anketo je izpolnilo 112 oseb.

Populacija drugega dela raziskave so socialni delavci, ki delajo v organizacijah, ki nudijo pomoč mladim pri prehodu iz študija v zaposlitev. Organizacije, ki sem jih obravnavala, so bili centri za socialno delo, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje ter Sindikat Mladi plus. Vzorec je bil neslučajnostni priročni. Zaradi neodzivnosti sem pridobila samo tri intervjuje, vsakega v eni izmed obravnavanih organizacij, zato so prikazani rezultati pomanjkljivi.

3.5. Zbiranje podatkov

Anketiranje je potekalo od 22. februarja do 11. marca 2019 preko spletne ankete lka.si. Predviden čas izpolnjevanja je bil 6 minut.

Pri izvedbi intervjujev za kvalitativni del raziskave sem imela težave s pridobivanjem intervjuvancev, ker se niso odzivali na moja elektronska sporočila in klice. Tako sem izvedla samo tri intervjuje. Prvi intervju sem opravila 18. 4. 2019 s predstavnico Sindikata Mladi plus na sedežu sindikata, drugega 25. 4. 2019 s socialnim delavcem na CSD Šiška, tretjega pa 21. 5. 2019 s socialno delavko na ZRSZ, Območna enota Ljubljana, kjer mi je direktorica enote sporočila, da samo dve zaposleni ustrezata moji populaciji. Težava je bila tudi, da nobena izmed njiju ne dela na področju dela z mladimi brezposelnimi, a se je moja sogovornica sama pozanimala in pripravila na pogovor s pomočjo informacij sodelavke, ki dela na področju dela z mladimi brezposelnimi. Z vsemi sem stik vzpostavila preko elektronske pošte, kjer sem se jim predstavila kot študentka 4. letnika, ki piše diplomsko delo na temo vloge socialnega dela na prehodu iz visokošolskega izobraževanja v zaposlitev. S temi, ki so se odzvali, smo se dogovorili za termin. Za prva dva intervjuja sem pridobila soglasje za snemanje, tretjega pa sem zapisovala. Vsi trije intervjuji so trajali slabo uro.

3.6. Obdelava in analiza podatkov

Prvi del podatkov sem analizirala kvantitativno. Vsi podatki so bili pridobljeni iz vprašalnika in analizirani s pomočjo programa Excel. Za preverjanje hipotez sem računala indekse ter preverjala z neparametričnim preizkusom hi-kvadrat testom. Podatke sem prikazala s pomočjo programa Excel in strukturnih stolpcev.

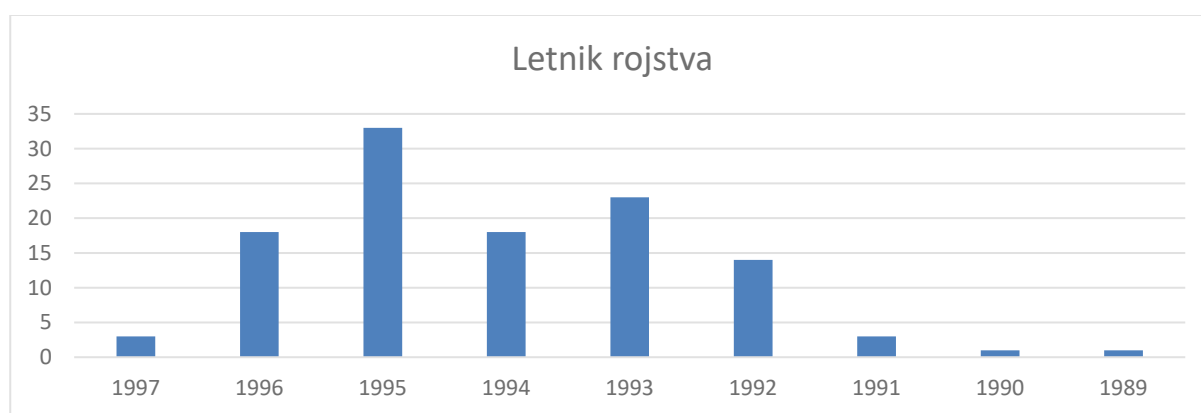
Drugi del podatkov sem analizirala kvalitativno. Pripravila sem transkripcijo intervjujev, ki sem jih posnela. Z različnimi barvami sem označila dele besedila, ki so se nanašali na določene teme. Nato sem označila izjave, ki so se mi zdele relevantne. Te sem vpisala v razpredelnico in z uporabo metode odprtega kodiranja določila pojme, kategorijo in temo. Nazadnje sem osno kodirala.

Barva izjave	Tema
Vijolična	Delo organizacije z mladimi
Modra	Pravice
Svetlo modra	Sodelovanje z drugimi organizacijami
Svetlo zelena	Predlogi za izboljšave
Rumena	Trenutni položaj mladih
Oranžna	Vloga socialnega dela

4. REZULTATI

Anketni vprašalnik je izpolnilo 83 študentk (74 %) in 28 študentov (25 %), eden izmed anketirancev pa se je definiral kot transspolna oseba. Najpogostejši anketiranci so bili letnik 1995 (29 %), sledili so 1993 (19 %), 1994 in 1996 (oboje 16 %), 1992 (13 %), ostali letniki (1989, 1990, 1991, 1997) pa so se pojavljali v manjših frekvencah. To so osebe, ki v tem študijskem letu zaključujejo študij, kar potrjuje podatek, da je 67 % anketirancev v zaključnih letnikih magistrskega študija. Med njimi je 40 % naravoslovcev, 47 % družboslovcev in 13 % humanistov.

Graf 4.1: Letnik rojstva anketirancev po številu oseb

Ko so se anketiranci odločali za študij, jih je 94 (83,9 %) izbralo študij zaradi želje in zanimanja za vsebine študijskega programa, samo 13 (11,6 %) pa jih je imelo v mislih kasnejše povečane možnosti za zaposlitev s pridobljeno izobrazbo. Dve osebi (1,8 %) sta se na fakulteto vpisali zaradi študentskega statusa, tri osebe (2,7 %) pa so imele druge razloge.

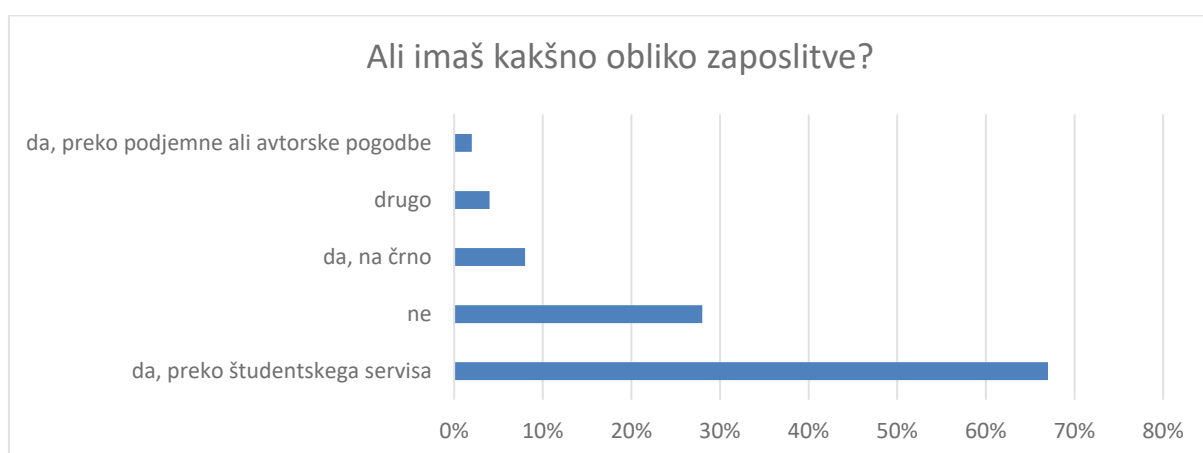
Večina anketirancev trenutno živi v javnem študentskem domu (59,8 %), v zasebnem študentskem domu bivata dva anketiranca (1,8 %), pri starših jih živi 17 (15,2 %), pri zasebniku brez subvencije 15 (13,4 %), pri zasebniku s subvencijo pa samo tri osebe (2,7 %). V lastnem stanovanju živi šest anketirancev (5,4 %), od teh sta dva omenjala bivanje skupaj s partnerjem, možno je tudi, da tako živijo še drugi, ampak tega niso omenili. Ena oseba je navedla, da živi pri partnerjevi družini (0,9 %). Ena oseba je označila odgovor drugo, a ni dopisala, kje natančno živi (0,8 %). Tukaj bi izpostavila tudi povezavo z vzorčenjem, saj sem anketo delila v skupini študentskih domov na Facebooku, zato je odstotek tistih, ki živijo v študentskih domovih, dokaj visok.

V kvalitativnem delu raziskave so sogovorniki izpostavljali stanovanjsko problematiko mladih, ki je v Ljubljani še posebej težka. Reševanje je odvisno od položaja osebe na trgu dela. Na

Sindikatu Mladi plus so kritizirali premalo ambiciozen nacionalni stanovanjski program, ki ni predvidel trajno najemniških stanovanj, kot imajo to urejeno na Dunaju. Posledica tega je oddajanje sob in stanovanj na črno.

Na vprašanje, ali imajo katero od oblik zaposlitve, je bilo 76-krat (62,8 %) označeno, da oseba dela preko študentskega servisa, 32 jih je označilo, da ne delajo nikjer (26,4 %). Delo na črno predstavlja vir prihodkov za 9 oseb (7,4 %), preko podjetne ali avtorske pogodbe delata dva (1,7 %), kot drugo je ena oseba navedla, da dela preko domačega podjetja, ena oseba pa je plačana preko občasnega projektnega dela (1,7 %).

Graf 4.2: Oblike zaposlitev

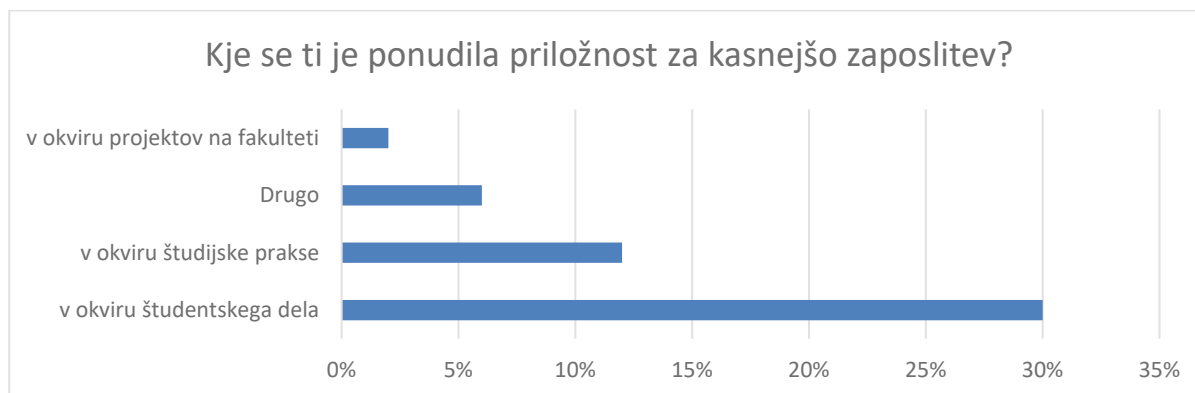

Študentsko delo je med študenti pogosto, saj je zaradi občasne narave dela omogočeno, da hkrati študirajo. A vendar nekateri strokovni delavci izpostavljajo, da je delo preko študentskega servisa že nujnost, da lahko študent preživi (A: »85Sedaj to vidim, da marsikdo podaljšuje študij zaradi preživetja. A zaradi tega je 86prikrajšan za redni študij in je manj kvaliteten, 87izgubi tudi veliko let, ko bi se lahko že redno zaposlil in delal, ampak ker je 88težje dobiti službo, s katero se bo osamosvojil brez študentskega statusa, raje ostane študent. Moj sin je v Leku delal preko študenta, in ko so ga zaposlili, je opazil ogromno 89razliko v plači, čeprav je delal isto delo.«). Delo preko študentskega statusa se lahko bolj izplača, saj je možno, da je za isto delo delavec preko študentske napotnice plačan več kot pa delavec, ki je redno zaposlen.

Pri vprašanju »Ali se ti je v času študija ponudila kakšna priložnost za kasnejšo zaposlitev?« je bilo razmerje 50 : 50. Tisti, ki so označili, da se jim je ponudila priložnost za kasnejšo zaposlitev, so omenjali, da se je ta priložnost pojavila v okviru študentskega dela (34 oseb), študentske prakse (14 oseb) in projektov na fakulteti (2 osebi). Štiri osebe so označile vse tri

možnosti, medtem ko ima ena oseba zaposlitev zagotovljeno v okviru kadrovske štipendije, ena oseba pa je dobila neposreden stik s podjetjem.

Graf 4.3: Priložnosti za zaposlitev

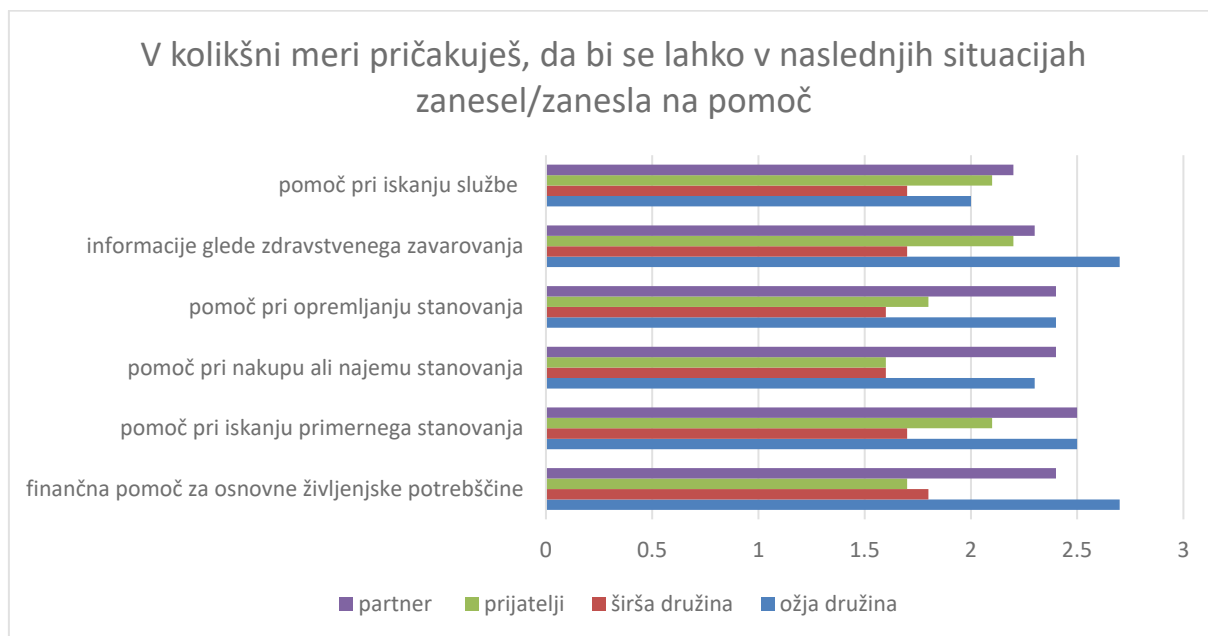
Na ZRSZ je na voljo veliko različnih ukrepov za povečevanje zaposljivosti (A: »Na podlagi teh aktivnosti je stranka nato lahko 10napotena na prosta delovna mesta, 11ssočenja z delodajalci in 12vabljen na dogodke oziroma delavnične oblike na ZRSZ, ki mu povečujejo zaposljivost«. Strokovna delavka ZRSZ je izpostavila pomen pridobivanja izkušenj preko študentskega dela. Mladi lahko delo iščejo tudi na skritem trgu dela. To je trg dela, ki bo zaradi odprtja neke trgovine ali proizvodnje potreboval delavce. (A: »[...] je sedaj aktualno odprtje trgovine Primark v BTC-ju, kjer vemo, da potrebujejo prodajalce, čistilce, tehnike in druge delavce. Zato smo se povezali z njimi in organizirali soočenja delodajalcev s potencialnimi delavci.«) Prav tako je bila na ZRSZ in CSD omenjena možnost odhoda v tujino preko nacionalnih programov mobilnosti, kot sta EURES in Erasmus+.

Štipendijo prejema 50 oseb (44 %), med katerimi jih največ prejema državno štipendijo (38 oseb), Zoisovo prejema 3 osebe, kadrovske 4, kot drugo pa so anketiranci naštevili občinsko (2 osebi), dve osebi prejemata posebni štipendiji (štipendija Karla Pečka ter Pahernikova štipendija), samo ena oseba pa je označila, da prejema dve štipendiji – državno in kadrovske.

Pri dvanajstem vprašanju sem anketirance spraševala po štirih možnih virih podpore (ožja družina, širša družina, prijatelji in partner) – v kolikšni meri, menijo, se bodo lahko nanje zanesli v različnih situacijah, ko bodo potrebovali pomoč. Izbirali so lahko med vrednostmi od 1 do 3, pri čemer je vrednost 1 pomenila, da se nanje sploh ne bodo mogli zanesli, 2 delno zanesljivost, 3 pa, da se bodo lahko v celoti zanesli na obravnavano kategorijo v določeni situaciji.

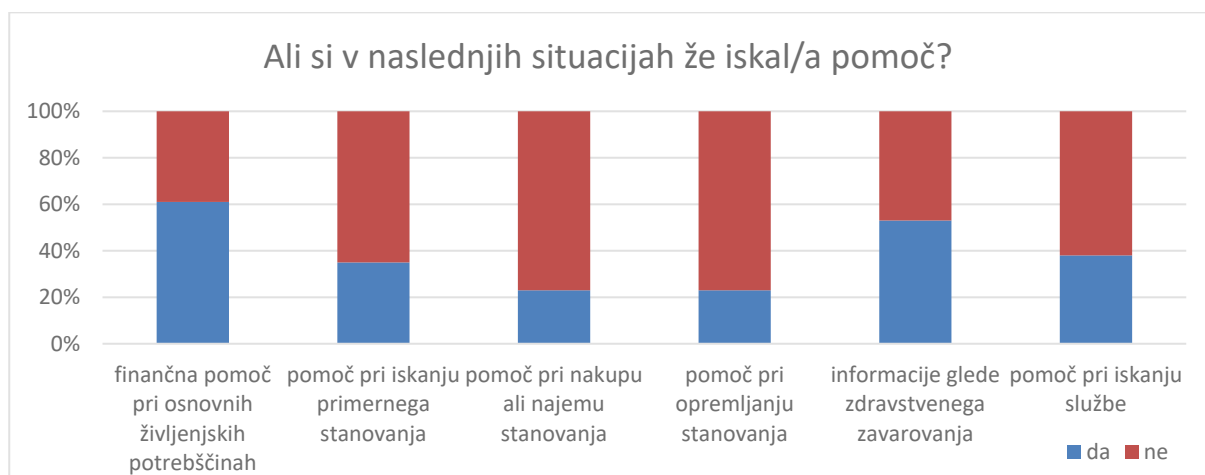
Anketiranci se med vsemi kategorijami lahko najbolj zanesejo na pomoč ožje družine, kjer je povprečje celotne zanesljivosti 2,43. Medtem je povprečje zanesljivosti širše družine skoraj 1,68, prijateljev 1,92, pri partnerjih pa se zanesljivost spet poveča, in sicer na 2,36.

Graf 4.4: Pričakovana zanesljivost pomoči v različnih situacijah

Ugotavljala sem tudi, ali so se anketiranci slučajno že znašli v kateri izmed situacij, ko so potrebovali pomoč. Rezultati so pokazali, da 77 % oseb še ni potrebovalo pomoči pri nakupu ali najemu stanovanja ter pri opremljanju slednjega, kar je možno povezati s tem, da bivajo v študentskem domu, ki je osnovno opremljen. Zanimivo je, da je 61 % anketirancev že iskalo finančno pomoč pri osnovnih življenjskih potrebščinah. Pri podrobnejšem vprašanju so navajali predvsem pomoč staršev in partnerja. Za iskanje primerne stanovanja je pomoč iskalo 35 % anketirancev, ki so se večinoma zanašali na pomoč prijateljev ter tudi staršev. Informacije o zdravstvenem zavarovanju je že iskalo 53 % anketirancev, in sicer predvsem pri starših in prijateljih. Pomoč pri iskanju službe pa je potrebovalo 38 % oseb, ki so se obrnili tako na starše kot prijatelje.

Graf 4.5: Iskanje pomoči v različnih situacijah

Zanimalo me je tudi, kako anketiranci ocenjujejo, da poznajo delovanje organizacij, ki se ukvarjajo z mladimi in njihovimi pravicami. Rezultati kažejo, da v splošnem organizacije in njihovo delovanje slabo poznajo. Na lestvici od zelo slabo (1) do zelo dobro (5) najbolj poznajo delovanje centrov za socialno delo (2,7), kar je slabše od vrednosti srednje dobro. Vse druge organizacije (Karierni centri Univerze v Ljubljani, Študentska organizacija Slovenije, Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje) poznajo slabše, najslabše pa poznajo Sindikat Mladi plus, za katerega je 72 % anketirancev označilo, da njegovo delovanje poznajo zelo slabo.

Sindikat Mladi plus se zaveda svoje slabe prepoznavnosti, a se srečuje tudi s težavami promoviranja svojih programov (C: »144Problem je, kako priti do tistih, ki nas še ne poznajo, ki sploh ne vedo, da obstajamo.«) Uspelo jim je priti v izobraževalni sistem, in sicer prek obveznih izbirnih vsebin (C: »[...] po šolah kar prisotni, ker smo vpisani v 142katalog obveznih izbirnih vsebin«). Drugačno pa je stanje poznavanja pravic, ki izhajajo iz študentskega statusa. Na lestvici od 1 do 5, kjer je 1 pomenilo, da pravico poznajo zelo slabo, 5 pa zelo dobro, so najbolje ocenili svoje poznavanje pravic do subvencionirane študentske prehrane (4,5), študentskega dela (4,3), subvencioniranega prevoza (4,2), subvencioniranega bivanja (4,2) ter štipendije (3,7). Pomembno se mi zdi izpostaviti, da je zelo slabo poznavanje pravic, ki ju dodeljuje center socialno delo: prva socialna pomoč (2,1) ter denarna socialna pomoč (2,4). Prav tako so nizke ocene poznavanja pravic in ugodnosti, ki izhajajo iz prijave na Zavod za zaposlovanje (2,1) ter aktivne politike zaposlovanja (1,9), ki je poleg pravic, ki izhajajo iz avtorske oziroma podjemne pogodbe, (1,9) najslabše ocenjena.

Tudi strokovni delavci menijo, da je poznavanje pravic slabo, a so vsi izpostavili, da mladi na splošno poznajo postopek prijave na ZRSZ (C: »Po naših izkušnjah, z našimi člani, ko 128mladi postanejo brezposelni, se najprej morajo prijaviti na ZRSZ...«), ampak še vseeno velja splošna

neinformiranost o sistemu. Na ZRSZ so izpostavili, da povratniki bolje poznajo pravice. Sindikat Mladi plus je neinformiranost zaznal pri delodajalcih (C: »[delodajalci] 76nam odgovorijo in nas vprašajo, zakaj jih prijavljamo, da bodo delali še vedno tako, kot bodo hoteli, da po njihovo ne kršijo zakonov, nekateri delodajalci pravijo, da ne poznajo zakona in da jim potem naj mi svetujemo.«).

V nadaljevanju me je zanimalo, kje so anketiranci do sedaj dobili informacije o navedenih pravicah. O pravicah, ki izhajajo iz študentskega statusa in za katere so anketiranci označili, da jih poznajo dobro, so največ izvedeli na spletu (povprečno 86 oseb), od ožje družine (povprečno 27 oseb) ter organizacij, ki se posebej ukvarjajo s tem določenim področjem (povprečno 19 oseb). Za informacije o zdravstvenih zavarovanjih je primarni vir ožja družina (povprečno 54 oseb), za njo pa splet (povprečno 40 oseb). Slabše poznavanje pravic izhaja predvsem iz nezanimanja za pravico samo. Še vedno največ informacij pridobijo na spletu in od ožje družine.

Zanimalo me je, ali anketiranci vedo, kje dobiti informacije o vseh obravnavanih pravicah. Za pravice, ki izhajajo iz študentskega statusa, skoraj vsi (95 %) vedo, kje pridobiti informacije. Manj jih ve, kje dobiti informacije o ostalih pravicah. Za zdravstveno zavarovanje je 78 % anketirancev navedlo, da vedo, kje dobiti informacije; za denarno socialno pomoč in prvo socialno pomoč je takih v povprečju 77 %; pri pravicah in ugodnostih, ki izhajajo iz prijave na Zavod za zaposlovanje, 64 %; slabše so ocene pravic, ki izhajajo iz pogodbe o zaposlitvi (za nedoločen čas, za določen čas) – 51 %; pravice najemnikov in aktivno politiko zaposlovanja pozna 42 % anketirancev, najmanj informacij pa imajo o pravicah, ki izhajajo iz avtorske oziroma podjemne pogodbe, pri katerih jih samo 41 % ve, kje dobiti informacije.

Glavne prednosti seznanjanja s pravicami, ki so bile izpostavljene v intervjujih, so se nanašale na prijavo na ZRSZ. (A: »S prijavo v evidenco brezposelnih oseb pa so lahko povezane tudi 38 druge pravice, kot so uveljavljanje denarne socialne pomoči, 39 zdravstveno zavarovanje, 40 nižja cena mesečne vozovnice Urbana in tako dalje.«). Sogovornik iz CSD je povedal, da uporabniki prihajajo tudi zaradi drugih stisk. Kot pomoč lahko podelijo izredno denarno socialno pomoč, otroški dodatek, subvencijo za vrtec. V okviru prve socialne pomoči jih tudi informirajo o možnosti prijave na razpise stanovanjskih skladov in o možnosti pridobitve subvencije najemnine.

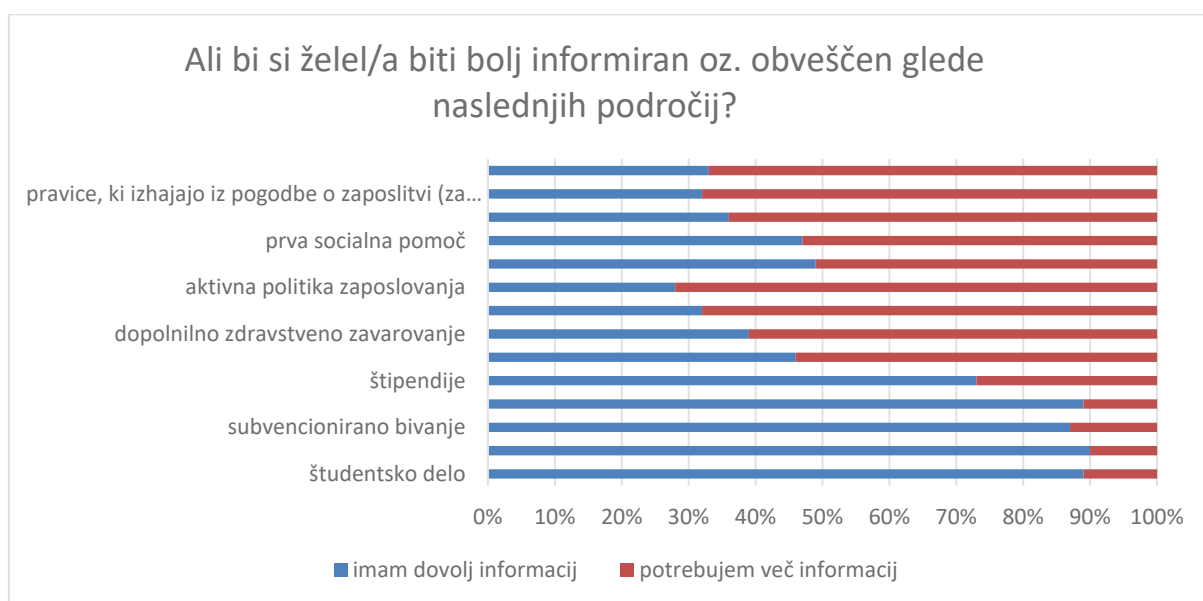
Večinoma so kot glavni vir informacij za vse navedene pravice navajali splet, drugi vir informacij pa jim predstavlja tista specifična organizacija, ki se posebej ukvarja z določenim področjem.

Zaradi dostopnosti spleta se domneva, da je poznavanje pravic dobro (B: »No, lahko se motim, ampak bi lahko sklepal, da dobro poznajo, glede na to, kako so 59dostopne informacije. Vtipkaš na splet in ti vrže karkoli.«; C: »Verjamem pa, da 74nismo CSD-ji ravno tisti, na katere bi se mladi prvo obrnili. Prvi je splet.«). Splet je tudi primarni vir informacij, vsaj tako verjame sogovornik iz CSD. Mogoče imajo zato vse organizacije urejene spletne strani, a ZRSZ in Sindikat Mladi plus ponujata veliko več informacij, s katerimi se želijo predstaviti in promovirati.

Nazadnje me je zanimalo mnenje mladih o informiranosti: ali so dovolj informirani ali ne in kdo bi moral zagotavljati informacije. Pričakovano so anketiranci odgovorili, da so o pravicah, ki izhajajo iz študentskega statusa, dovolj obveščeni in da večinoma (v povprečju 89 %) ne potrebujejo več informacij. To sicer malo manj velja za področje štipendiranja, za katerega je 31 oseb (27 %) označilo, da bi si želelo več informacij s tega področja. Pri vseh drugih pravicah je več kot polovica anketirancev (v povprečju 62 %) izrazila željo, da bi potrebovala več informacij o pravicah in področjih, ki jih čakajo po prenehanju študentskega statusa.

V ZRSZ so izpostavili, da informiranje ni del vsebinskih nalog, kar vidijo kot pomanjkljivost tudi v drugih organizacijah. ZRSZ vseeno izvaja informativni seminar ob prijavi. Sindikat Mladi plus informira preko spleta ter konkretnih dogodkov, hkrati pa se zelo zaveda pomanjkanja informiranja znotraj izobraževalnega sistema (C: »Kako pa naj bi 96mladi poznali svoje pravice na trgu dela, če pa nikoli v izobraževalnem procesu nič ne povejo.«), kar želijo spremeniti. V CSD je bilo izpostavljeno, da je v okviru prve socialne pomoči glavni namen informirati uporabnika ne glede na krajevno pristojnost.

Graf 4.6: Želja po večji informiranosti

Preverjanje 1. hipoteze: Študenti, ki delajo preko študentskega servisa, so bolj informirani o pravicah, ki jih lahko uveljavljajo po končanem študiju, v primerjavi s tistimi, ki ne delajo.

Najprej sem možnim odgovorom določila vrednosti od 1 (zelo slabo) do 5 (zelo dobro) in izračunala indeks poznavanja tistih pravic, s katerimi se je možno srečati po končanem študiju. Vse anketirance sem razdelila v dve skupini: v prvi skupini je bilo 76 oseb, ki delajo preko študentskega servisa, v drugi skupini jih je bilo 36, ki ne delajo preko študentskega servisa. Izračunala sem povprečje in primerjala vrednosti. Podatki so prikazani v tabeli.

Tabela 4.1: Informiranost glede pravic po končanem študiju

	aritmetična sredina	standardni odklon
osebe, ki ne delajo preko študentskega servisa (36)	2,35493827	0,903382
osebe, ki delajo preko študentskega servisa (76)	2,40204678	0,738136259

Kot je možno razbrati iz tabele 4. 1, sta vrednosti aritmetične sredine zelo podobni, zato nisem opravila statističnega testa. Iz pridobljenih rezultatov sklepam, da delo preko študentskega servisa ni povezano z informiranostjo o pravicah, s katerimi se bo oseba srečala po končanem študiju, čeprav bi lahko preko študentskega dela spoznala tudi druge pravice.

Preverjanje 2. hipoteze: Študenti, ki delajo preko študentskega servisa, imajo več ponudb možnosti kasnejše zaposlitve v primerjavi s tistimi, ki ne delajo.

V spodnji tabeli vidimo, koliko je tistih, ki opravljajo študentsko delo ali ne v povezavi s ponujenimi priložnostmi za zaposlitev.

Tabela 4.2: Ponudbe zaposlitve glede na delo preko študentskega servisa

	se je ponudila priložnost za zaposlitev	se ni ponudila priložnost za zaposlitev	SKUPAJ
delajo preko študentskega servisa	43	32	75
	57,3 %	42,7 %	100 %
ne delajo preko študentskega servisa	12	25	37
	32,4 %	67,6 %	100 %
SKUPAJ	55	57	112
	49,1 %	50,9 %	100

Za preverjanje sem uporabila hi-kvadrat test. Vrednost hi-kvadrat je znašala 6,147147. S kontingenčnim koeficientom Cramerjev α sem preverjala moč povezanosti. Izračunala sem vrednost 0,23427599, kar prikazuje šibko povezanost. Lahko sklepam, da delo preko študentskega servisa šibko vpliva na ponudbe za kasnejšo zaposlitev. Preko študentskega servisa ima delodajalec možnost študenta priučiti spretnosti, ga spoznati in mu tako zagotoviti kader, ki mu ugaja. Študent pa se tako na delovnem mestu, ki mu bolj ustreza, lahko tudi bolj potrudi in izkaže. Podatek 57,3 % je podoben podatku E-študentskega servisa, kjer navajajo, da 60 % podjetij zaposli študente, ki so pri njih delali preko študentskega servisa (Bizovičar, 2018).

Preverjanje 3. hipoteze: Študenti, ki ne prejemajo štipendije, v večji meri delajo v eni izmed oblik zaposlitve.

V spodnji tabeli so prikazani podatki glede prejemanja štipendij in opravljanja dela.

Tabela 4.3: Prejemanje štipendije in delo

	delajo	ne delajo	SKUPAJ
prejemajo štipendijo	39	15	54
	72,2 %	27,8 %	100 %
ne prejemajo štipendije	50	14	64
	78,1 %	21,9 %	100 %
SKUPAJ	89	29	118
	75,4 %	24,6 %	100 %

Hipotezo sem preverjala s hi-kvadrat testom. Vrednost hi-kvadrat testa je znašala 0,55053. S kontingenčnim koeficientom Cramerjev α sem preverjala moč povezanosti. Izračunala sem vrednost 0,0683045, kar prikazuje neznatno povezanost. Povedano drugače, med spremenljivkama nisem zaznala nobene povezanosti. To lahko kaže na slab finančni položaj

študentov, ne glede na prejemanje štipendij, saj tudi tisti, ki jo prejema, delajo. Vprašanje je, zakaj. Najverjetneje zaradi nizkih zneskov, ki ne pokrivajo vseh stroškov, ki jih povzročata bivanje in izobraževanje.

Preverjanje 4. hipoteze: Študenti, ki ne delajo preko študentskega servisa, slabše poznajo organizacije, ki so lahko v pomoč pri prehodu v zaposlitev, kot tisti, ki delajo.

Za preverjanje te hipoteze sem določila vrednosti od 1 (zelo slabo) do 5 (zelo dobro) in za vsakega posameznega anketiranca seštel njegov indeks poznavanja organizacij. Potem sem anketirance razdelila v dve skupini: v prvi so tisti, ki delajo preko študentskega servisa, in v drugi tisti, ki ne delajo preko študentskega servisa. Izračunala sem aritmetično sredino in standardni odklon poznavanja organizacij.

Tabela 4.4: Poznavanje organizacij in vpliv dela preko študentskega servisa

	aritmetična sredina	standardni odklon
tisti, ki ne delajo preko št. servisa (36)	2,2	0,585540044
tisti, ki delajo (76)	2,355263158	0,725452067

Ker so vrednosti aritmetične sredine spet zelo podobne, nisem delala posebnega statističnega testa. Iz številke lahko sklepam, da se poznavanje organizacij, ki lahko pomagajo študentom pri prehodu v odraslost, ne povezuje z delom preko študentskega servisa. Obe skupini sta slabo informirani o vseh organizacijah.

Preverjanje 5. hipoteze: Pravice, ki izhajajo iz študentskega statusa, so bolj poznane kot pravice, s katerimi se je možno srečati po končanem študiju.

Za preverjanje te hipoteze sem izračunala povprečje poznavanja vsake določene pravice glede na pravice, ki izhajajo iz študentskega statusa, ter na pravice, ki jih lahko osebe uveljavljajo po končanem študiju. Iz vrednosti je mogoče sklepati, da so pravice, ki izhajajo iz študentskega statusa, veliko bolj poznane kot pa pravice, na katere lahko mlada oseba naleti po koncu študija.

Tabela 4.5: Poznavanje pravic po končanem študiju

poznavanje pravic	aritmetična sredina	standardni odklon
pravice po končanem študiju	2,386904726	0,78414059
pravice, ki izhajajo iz študentskega statusa	4,148214	0,646157

Delo organizacij z mladimi na prehodu iz visokošolskega izobraževanja na trg dela

V največji meri se z obravnavano populacijo mladih srečujejo na Sindikatu Mladi plus. Na ZRSZ imajo veliko uporabnikov, a je večina na trgu dela že brezposelna. Mnogi mladi se na ZRSZ prijavijo tudi zaradi vseh ugodnosti in ukrepov, do katerih so upravičeni na podlagi prijave. Na CSD se s to populacijo srečujejo redkeje in veliko jih pride po pomoč, ko niso več klasificirani kot mladi. Večina išče pomoč zaradi drugih razlogov. Ti so lahko spori s starši, nizka izobraženost, pomanjkanje socialne mreže, težave v partnerski zvezi, dolгови ali težave v duševnem zdravju. CSD preko komisij sodeluje z ZRSZ, kjer odločajo o uporabnikih, ki so nezmožni za zaposlitev.

Na ZRSZ in CSD uporabljajo metodo dela s posameznikom. Na ZRSZ imajo karierne svetovalke stik z uporabnikom, skupaj določijo zaposlitvene cilje, ki jih zapišejo v zaposlitveni načrtu. Pomagajo si z različnimi orodji in vprašalniki. Če presodijo, da bi uporabnik potreboval več pomoči, mu pomagajo s poglobljenim kariernim svetovanjem in z ukrepi iz aktivne politike zaposlovanja: s subvencijo za trajno zaposlovanje mladih, z delovnim preizkusom, usposabljanjem na delovnem mestu, s spodbujanjem formalnega izobraževanja, z neformalnim izobraževanjem ter javnimi deli. Sogovornik iz CSD je omenil, da je prva socialna pomoč krajša storitev, ki temelji predvsem na posredovanju informacij. Kot zavod pa delujejo tudi skupnostno in se povezujejo z lokalnim okoljem (B: »S skupnostjo pa lahko rečem, da se 25povezujemo s sosedi, z vladnimi in nevladnimi organizacijami, ki delujejo.«). Kot skupnostno delo bi lahko opisali tudi delo Sindikata Mladi plus, saj sodelujejo z odločevalci pri ustvarjanju politike. Izvajajo več projektov, ki so skupnostno naravnani: Stop kršitvam, Oцени delodajalca, Buče in Sindi.

Trenutni položaj mladih

Intervjuvani strokovni delavci menijo, da je trenutni položaj mladih v družbi splošno slab, saj je raven brezposelnosti visoka, zaradi česar se marsikdo znajde pri starših, ki mu finančno pomagajo. Svoj denar večinoma služijo preko prekarnih oblik zaposlitve, ki jim zagotavlja preživetje, a to jih vseeno ne naredi kreditno sposobne, da bi bili neodvisni. (C: »[...] brezposelnost med mladimi je še vedno visoka, previsoka, drugič pa kakšno je torej 54stanje teh mladih, ki niso več uradno brezposelni, ali delajo preko prekarnih oblik dela ali delajo še vedno preko študentskega servisa, ali avtorske ali podjemne pogodbe, ali so prisiljeni, da odprejo svoj s. p., kar se dogaja v Sloveniji zdaj množično.«) Mladi so s strani družbe obravnavani kot pasivni, kot osebe z nerealnimi predstavami. A na Sindikatu Mladi plus so

izpostavili, da so današnje generacije mladih med najbolj izobraženimi in so pripravljene tudi na dodatno izobraževanje, da dobijo službo.

Mladi poskušajo priti na trg dela v svoji stroki, za katero se izobražujejo. Pri tem jim lahko pomagajo na ZRSZ z aktivno politiko zaposlovanja. A kljub temu ni lahko dobiti take zaposlitve (A: »Imamo 31več razpisanih mest za nižje kvalificirane poklice, jim tudi te ponudimo, ampak tega pa ne želijo sprejeti.«). Mnogi mladi ne želijo sprejeti nižje kvalificiranega poklica, a vendar po enem letu postanejo dolgotrajno brezposelni. (C: »Mi se moramo zavedati, da 69zakonodaja v Sloveniji je izjemno dobra. Izjemno jasno govori o tem, kdaj mora biti zaposlitev in kdaj vse ostale oblike dela, ki so zgolj izjema. Ampak v Sloveniji se je vse to obrnilo in vse ostale oblike nadomeščajo redne zaposlitve. Študentsko delo, s. p., avtorska, podjemna pogodba nadomeščajo pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas. In tukaj gre za 70kršitev zakona.«). V Sloveniji imamo dobro urejeno zakonodajo, a mladi pogodbo za nedoločen čas redko dobijo, saj prevladujejo prekarne oblike dela. Mladi sprejmejo nizko plačilo, odvisnost od enega delodajalca pa jih potisne v nenehen strah pred izgubo službe. Sogovornik na CSD je izpostavil, da ta stres lahko vodi v psihične težave in izgorelost, kar pa lahko tudi vodi v odvisnost od substanc.

Sogovorniki so omenili še odhod mladih v tujino, za katero velja veliko zanimanja, saj velja, da so tam boljše plače za iste poklice (A: »55so pa tista dela, ki so v Sloveniji slabše plačana, so v tujini lahko bolje in zato jim ni tako težko sprejeti.«). Zaradi potrebe po preživetju je za mnoge mlade to prisila za selitev. A sogovornica na ZRSZ je poudarjala, da se tam lahko pridobi večine in znanja, ki povečujejo zaposljivost.

Sodelovanje z drugimi organizacijami

Vse tri organizacije sodelujejo z drugimi javnimi zavodi, ki jim pomagajo pri delu z uporabniki. Na ZRSZ sodelujejo s CSD, kjer imajo komisije za določanje upravičenosti do ugodnosti za posamezne uporabnike kot tudi ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči. Prav tako sodelujejo z osebnimi zdravniki, s psihiatri, z ZPIZ, ZZZS, ki vsi na svoj način prispevajo k delu z uporabnikom. Na CSD nimajo veliko uporabnikov iz te populacije, zato tudi nimajo organizacij, s katerimi bi posebej sodelovali. Izjema je ZRSZ, saj lahko mladi s prijavo dobijo različne ugodnosti, med drugim denarno socialno pomoč (B: »Res je 53od posameznika do posameznika odvisno, kaj je njegov cilj, kam je usmerjen in kaj si želi. Potem pa v tej smeri se dela.«). A zaradi specifičnosti dela v okviru prve socialne pomoči lahko storitev vseeno prilagodijo posamezniku. Ko se ugotovi, kaj je cilj, se tudi po potrebi povežejo z

organizacijami, ki se ukvarjajo s posameznim področjem. Izpostavljeni so bili ZPM Moste Polje, MISS, Mladi zmaji, Svetovalnica za otroke in mladostnike, patronažna služba, organizacije s področja duševnega zdravja, Študentska organizacija in Sindikat Mladi plus. Slednji pa je izpostavil, da ima slabo sodelovanje s CSD, a boljše z ZRSZ. Veliko bolj sodelujejo z državnimi organizacijami, ki imajo politično moč odločanja. Med pomembnejšimi je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Urad za mladino ter Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Sodelujejo tudi z inšpekcijo za delo preko projekta Stop kršitvam. A tudi če sodelujejo z odločevalci, se njihovi predlogi ne upoštevajo in si zato želijo več sodelovanja z Ministrstvom za finance ter predsednikom vlade (C116: »ki ima to politično moč, da lahko tudi ministrstvu za finance kaj naroči.«). Za CSD in ZRSZ si želijo, da bi bilo več konkretnega medsebojnega sodelovanja. Na lokalni ravni sodelujejo s humanitarnimi organizacijami, kot sta Rdeči križ in Karitas. Na CSD so omenili še sosede.

Konkretno sodelovanje med ZRSZ in CSD poteka tako, da skličejo posebne komisije, ki določajo upravičenost do denarne socialne pomoči, pri čemer uporabnik ostane v evidenci brezposelnih oseb (A: »Ali da imajo kakšne odvisnosti ali pa bolezni in imamo s 93CSDji komisije, kjer tam določimo, da ostane stranka še vedno v naši evidenci, ampak da se ji ni treba javljati in dokazovati aktivnosti, a še vseeno ji ostane 94pravica do denarne socialne pomoči.«). Sindikat Mladi plus so opisovali sodelovanje z drugimi javnimi zavodi znotraj socialnega dialoga, kjer podajajo konstruktivne kritike in predlagajo rešitve, ki so jih ustvarili z upoštevanjem mnenja ciljne skupine. Iščejo konsenz, ki bi ustrezal vsem udeležencem, a pravijo, da se njihovi predlogi večinoma ne upoštevajo.

Predlogi za izboljšave

Vsi sogovorniki so podali veliko različnih predlogov za izboljšave, tako na lokalni ravni kot tudi državni. Kot največji izziv je Sindikat Mladi plus izrazil ravno prehod iz izobraževanja na trg dela, saj položaj mlade osebe na trgu dela vpliva na vsa ostala področja, najbolj na stanovanjsko problematiko. Zato je njihov poglavitni cilj zagotavljanje varnih, trajnih, dostojnih zaposlitev s primernim plačilom. (C: »Če torej mladi nimajo 32varnih, trajnih, dostojnih zaposlitev s 36primernim plačilom, potem je skoraj nerealno, da bi lahko oni nekako rešili svojo stanovanjsko problematiko, vsaj na dolgi rok.«), (C: »Kot rečeno, zakaj so se vse te prekarne oblike dela tako razrastle, je samo zato, ker inšpekcija ne opravlja svojega dela, ker je 80inšpektorjev premalo in tudi ko zaznajo kršitev, 81ne izrekajo sankcij, ampak samo morda opozorijo delodajalca.«). S svojim akcijskim projektom so žal ugotovili, da delo inšpekcije za delo ni učinkovito in povzroča slabše pogoje dela za celotno družbo. Predlagajo povečanje števila

inšpektorjev in izrekanje konkretnih sankcij. Na državni ravni se tudi pogovarjajo glede financiranja plačanih pripravništev in sistema vajeništva. Mnogi študenti opravljajo študentsko delo, ki sicer ni vedno na področju njihovega izobraževanja, ampak je to možnost za pridobivanje mnogih izkušenj, ki pripomorejo k iskanju zaposlitve, zato na ZRSZ in Sindikatu Mladi plus predlagajo izpostavljanje pridobljenih izkušenj v življenjepisu. Na ZRSZ je bilo izpostavljeno, da imajo pomanjkanje kadra, kar onemogoča kvalitetno delo z uporabniki. Zato je predlagano, da se dodatno zaposli osebne svetovalce.

Pomanjkanje informacij so zaznali pri vseh treh organizacijah, zato so na CSD in Sindikatu Mladih posebej izpostavili potrebo po informiranju glede pravic. Posebna pozornost bi morala biti na prehodu iz izobraževanja v zaposlitev, a sindikat cilja še dlje, saj si želi vnesti informiranje glede pravic znotraj izobraževalnega sistema (C: »To želimo mi spremeniti in se pogovarjamo in z 99Ministrstvom za izobraževanje, kako bi mi lahko s svojimi vsebinami 100prišli v izobraževalni sistem ...«)

Ker smo se pogovarjali tudi glede stanovanjske problematike, so kot nujnost označili ureditev nepremičninskega trga. Kot posebnost je sogovornik na CSD izpostavil zadružništvo.

Ker pa so mladi po zaključku študija vrženi v sistem, ki obstaja že dlje časa, je potrebno preveriti, ali sistem še odgovarja za generacije mladih, ki prihajajo zdaj na trg dela. Sogovornik iz CSD je omenil, da je potrebna večja medgeneracijska solidarnost, saj se je demografija družbe spremenila in položaj mladih je bistveno slabši, kot je bil včasih. Na to opozarjajo že dalj časa, a C: »opozorila pa ne zaležejo. Mogoče bi morali organizirati kakšen 50protest, da bi bili malo glasnejši.) Sindikat Mladi plus je najbolj kritičen do sedanje ureditve, ki ni dovolj dobra za mlade, saj ne čutijo, da se upošteva njihov glas. S svojimi projekti so opazili, da imamo sicer dobro zakonodajo, a nima učinka, če se je ne spoštuje.

Vloga socialnega dela

Za začetek bi rada omenila, da je bilo težko priti do sogovornikov, predvsem na ZRSZ, kjer mi je direktorica Območne enote Ljubljana sporočila, da pri njih delata samo dve socialni delavki. Intervju sem opravila z delavko na področju dela z brezposelnimi osebami z ovirami. Samoiniciativno se je pozanimala glede posebnosti populacije mladih pri sodelavki, tako da je pogovor vseeno stekel. Sicer imajo na tej območni enoti kadrovsko stisko, zato je veliko zaposlenih drugih strok, a kot je sogovornica sama rekla A: »Socialni delavci mogoče 106prej zaznamo potrebe strank«. Obratno pa se je pokazalo na CSD, kjer je seveda veliko socialnih delavcev, a malo uporabnikov iz te populacije.

Poklic socialnega delavca je bil opisan kot storitveni poklic, ki vsebuje nenadomestljivi človeški stik. Oba socialna delavca sta izpostavila približevanje posamezniku, ki je temelj za vzpostavitev zaupanja. Sogovornica iz ZRSZ je izpostavila, da socialni delavci hitreje prepoznavajo ovire, s katerimi se srečujejo uporabniki. Socialni delavec iz CSD je izpostavil kreativnost kot največjo kvaliteto socialnih delavcev. Ta izhaja iz socialnodelavskega načina dela, kjer je upoštevana individualnost uporabnika skozi instrumentalno definicijo problema, raziskovanje uporabnikovega sveta, delovnega odnosa ter skupnega načrtovanja pomoči (B: »7Seznanitev, kaj je stiska, težava uporabnika. Mogoče pogledati, če je še kaj v 8ozadju. Potrebno je vzpostaviti 9socialnodelovski odnos. Potem pa 10skupaj z uporabnikom načrtuješ.«). Na ZRSZ je bil manj izpostavljen delovni odnos, ampak je vseeno pomembno skupno reševanje problemov.

Sindikata Mladi plus sicer nima nobenih socialnih delavcev v svoji ekipi in tudi sodelovanja s CSD tako rekoč ni, so pa omenili, da storitve CSD in ZRSZ ne bi smele biti tako ločene.

5. RAZPRAVA IN SKLEPI

V razpravi bom povzela temeljne ugotovitve iz prejšnjega poglavja in jih primerjala s teorijo. Tema mojega diplomskega dela je vloga socialnega dela na prehodu mladih diplomantov iz izobraževanja v zaposlitev. Na začetku bom razpravljala o ugodnostih, ki izhajajo iz študentskega statusa, nadaljevala o trgu dela ter stanovanjski problematiki in zaključila o vlogi socialnega dela.

Status študenta se pridobi z vpisom v do- ali podiplomski študijski program in se ohrani, dokler študent ne zaključi vseh obveznosti (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2017). Po zaključku študija pridobi oseba naziv, s katerim lahko išče poklic, ki ga želi opravljati. V kvantitativnem delu raziskave sem ugotovila, da le malo oseb izbira študij zaradi povečane možnosti za kasnejšo zaposlitev. Samo če študent ni v delovnem razmerju, ne opravlja samostojne registrirane dejavnosti, ni vpisan v evidenco brezposelnih oseb pri pristojnem organu, ni poslovodna oseba gospodarske družbe ali direktor zasebnega zavoda, ima pravico do zdravstvenega varstva in drugih ugodnosti ter pravic, ne glede na to ali se študij izvaja redno ali izredno (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, 2017). Ena izmed teh ugodnosti je študentsko delo, ki je namenjeno pridobivanju delovnih izkušenj in kompetenc (Študentska organizacija Slovenije, 2017). Intervjuvanka iz ZRSZ je podala svoje mnenje o študentskem delu, zaradi katerega so študenti prikrajšani za kvalitetni redni študij in izgubo let, ko bi že lahko delali kot redno zaposleni, kar bi se jim štelo v pokojninsko dobo. V moji raziskavi je 62,8 % anketirancev označilo delo preko študentskega dela. V intervjujih je bilo povedano, da le redki opravljajo študentsko delo v svoji stroki. Razlog je večinoma potreba po preživetju, ki izhaja iz slabše finančne preskrbljenosti. V anketi Sindikata Mladi plus so ugotovili, da se je 47 % mladih v zadnjem letu spopadalo s pomanjkanjem finančnih sredstev. V moji raziskavi je 61 % vprašanih že iskalo finančno pomoč pri osnovnih življenjskih potrebščinah. Pomoč pri temu bi morala nuditi štipendija, katere poglavitni namen je spodbujanje izobraževanja in doseganje višje ravni izobrazbe (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. a.), a zaradi preseganja cenusa je ne dobijo vsi. To potrjuje podatek, da je v študijskem letu 2014/15 prejemale štipendijo samo 27 % študentov (Repovž Grabnar, 2015). Če ima študent finančne težave, je možnost, da ima težave tudi pri opravljanju študijskih obveznosti. Zato jim pomagajo starši, kar tudi potrjujejo podatki iz moje raziskave in raziskave Sindikata Mladi plus, kjer so ugotovili, da se 82 % mladih v primeru stisk obrne na starše (Sindikat Mladi plus, 2017).

A kljub finančni pomoči se mladi po koncu študentskega statusa znajdejo v težkih situacijah, saj ni nujno, da bodo takoj dobili zaposlitev. V moji raziskavi se je pokazalo, da se je vsakemu drugemu ponudila priložnost za kasnejšo zaposlitev. Možnosti so se povečale zaradi opravljanja študentskega dela in študentske prakse. A druga polovica anketirancev se bo najverjetneje po koncu študija prijavila na Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, kjer imajo določene obveznosti in tudi ugodnosti (ZRSZ, b. d. b). Kot najpomembnejša pravica, do katere so lahko upravičeni, je denarna socialna pomoč, ki jo podeljujejo centri za socialno delo. Mlada samska oseba do dopolnjenih 26 let, ki je prijavljena na ZRSZ in ima prijavljeno stalno prebivališče tako kot starši, ki imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje, lahko pridobi 298,49 € (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. b). A ker je trajanje pravice omejeno na največ devet mesecev (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. b), si brezposelne osebe iščejo možnosti lastnega zaslužka. Kljub dobri delovni zakonodaji pa pogodbo za nedoločen čas mladi redko vidijo. Le 16 % anketirancev je v raziskavi Sindikata Mladi plus delalo preko takšne pogodbe, vsi drugi so delali v prekarjih oblikah (Sindikat Mladi plus, 2017). V zadnjih letih se je povečalo število del, ki ne zagotavljajo varnosti in možnosti za osamosvojitve (Trbanc, 2016). Pri teh gre tudi mnogokrat za kršenje pravic. Mladi zaradi potrebe po preživetju opravljajo delo na črno, delo preko študentske napotnice, čeprav nimajo več statusa študenta, delo preko podjemne ali avtorske pogodbe, preko samozaposlitve in drugih oblik pogodbe za krajši delovni čas. Poznavanje pravic je na splošno slabo, saj o tem ne obstaja informiranje znotraj izobraževalnega sistema. Mladi so v kvantitativnem delu raziskave izrazili željo po večji informiranosti glede teh pravic in obveznosti. Določena predavanja res obstajajo, a ne dosežejo širše javnosti. Splet velja za vsestransko orodje, kjer se informacije hitro najdejo. A ne obstaja spletna stran, ki bi ponudila vse informacije na enem mestu. Veliko informacij ponujajo spletne strani Študentske organizacije Slovenije, ZRSZ, Sindikat Mladi plus. Slednji opozarja na pomanjkljivo delovanje inšpekcije za delo, ki bi lahko s svojimi sankcijami tudi sporočala širši javnosti, kaj so kršitve zakona. Sindikat Mladi plus je preko svoje akcije Stop kršitvam zaznal, da to znanje potrebujejo delodajalci. Ker inšpektorji ne izrekajo sankcij, ampak zgolj opozarjajo na nepravilnosti, se kršitve nadaljujejo. Sindikat Mladi plus se na politični ravni bori v imenu mladih za varne, trajne, dostojne zaposlitve, ki imajo primerno plačilo. A sodelovati morajo vsi akterji, tako inšpekcija za delo, delodajalci in delavci.

Z redno zaposlitvijo, ki nudi varnost, trajnost in zadosten prihodek, bi se mlada oseba hitreje odselila iz prebivališča staršev, saj trenutno velja povprečna starost odselitve pri 28,2 letih

(Naterer idr., 2019). Predstavnica Sindikata Mladi plus je povedala, da je želja mladih osamosvojitelj, ampak da jim sistem tega ne omogoča. Dokler so še študenti, koristijo subvencionirano bivanje v javnih študentskih domovih, saj je cena v primerjavi z nepremičninskim trgom zelo nizka. V Študentskih domovih Ljubljana bo naslednje leto na voljo 7006 ležišč, ki imajo zagotovljene minimalne standarde (Razpis za sprejem in podaljšanje bivanja študentov visokošolskega študija v študentskih domovih in pri zasebnikih za študijsko leto 2019/2020, 2019). V moji raziskavi je večina anketirancev živela v javnih študentskih domovih, približno tretjina jih živi drugje v najemu ali pa pri starših. V anketi Sindikata Mladi plus so ugotovili, da si 68 % anketirancev zaradi finančne situacije ni zmoglo kupiti ali najeti stanovanja. V lastnem stanovanju jih živi le šest, kar potrjuje oteženo reševanje stanovanjske problematike. V obalnih občinah niti ni 5 % lastnikov ali solastnikov stanovanj, ki so stari do 35 let (Cunk, 2017). V Ljubljani so se v zadnjih letih cene kvadratnega metra zvišale za vsaj 26 % oziroma 500 € (Danes je nov dan, Inštitut za nova vprašanja, 2018). A vseeno ostaja približno 20 % vseh stanovanj v Ljubljani praznih in zaradi neuporabe propadajo (Cunk, 2017). Kot ena možnost za urejanje nepremičninskega trga je urejanje Nacionalne stanovanjske sheme, ki je bila po mnenju Sindikata Mladi plus premalo ambiciozna. Za zgled so podali primer urejenosti stanovanjske sheme na Dunaju, kjer obstajajo trajno najemniška stanovanja. V Sloveniji bi država za začetek morala bolj poseči na nepremičninski trg, da bi uvedla regulacije za oddajanje v najem. A kot so poudarjali sogovorniki, je stanovanjska problematika odvisna od položaja osebe na trgu dela.

Za izboljševanje položaja osebe na trgu dela je vodilna ustanova Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje, kjer ne prevladujejo socialni delavci, ampak so profili kariernih svetovalcev raznoliki (geografi, ekonomisti, komunikologi ...) in se za delo z uporabniki usposablja na izobraževanjih na ZRSZ. A sogovornica je izpostavila posebno kvaliteto socialnih delavcev – približevanje uporabnikom, ki omogoča zaupanje. Centri za socialno delo imajo po drugi strani veliko socialnih delavcev, a niso posebej specializirani za delo z osebami na prehodu iz izobraževanja na trg dela. Delo obeh javnih zavodov je urejeno z zakoni, ki jih morajo delavci ob delu upoštevati. Metoda dela obeh je delo s posameznikom, kjer se vsakemu posamezniku pomaga individualno. Na ZRSZ uporabniki s kariernimi svetovalkami sestavijo zaposlitveni načrt, ki temelji na zaposlitvenih ciljih. Ob tem se vključujejo ukrepi aktivne politike zaposlovanja – usposabljanje in izobraževanje, nadomeščanje na delovnem mestu in delitev delovnega mesta, spodbude za zaposlovanje, kreiranje delovnih mest, spodbujanje samozaposlovanja. Na CSD poteka informiranje in pomoč na podlagi instrumentalne definicije

problema. Oboji so pozorni na soustvarjanje rešitev. Kot povezava med zavodoma je obvezna prijava v evidenco brezposelnih oseb na ZRSZ, da lahko posameznik vloži prošnjo za denarno socialno pomoč (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, b. d. b.). Brez socialnih delavcev, a najbolj skupnostno naravnani, je Sindikat Mladi plus, kjer na politični ravni poskušajo pomagati vsem mladim, da imajo lažji prehod na trg dela. Z raznovrstnimi projekti se borijo za varne, trajnostne in dostojne zaposlitve, ki imajo primerno plačilo (Sindikat Mladi plus, b. d. e.). Ker so politično neodvisni, imajo več svobode pri delu. Njihovo delo temelji na pridobivanju mnenj mladih, ki jih potem predstavijo in zastopajo na sestankih z različnimi ministrstvi. A je po moji raziskavi sodeč med mladimi daleč najslabše poznana organizacija od vseh treh, kar otežuje njihovo delo. Tudi CSD in ZRSZ nista dobro poznani, kar kaže na pomanjkanje splošnih informacij glede delovanja organizacij, ki so potencialne pri reševanju stisk. Sindikat Mladi plus zato predlaga, da se njihovi programi izvajajo znotraj sistema izobraževanja. Že zdaj izvajajo svoj program na nekaterih šolah v okviru kataloga obveznih izbirnih vsebin, a bi si želeli, da bi njihove vsebine slišalo več mladih. Njihov program vsebuje predstavljanje pravic in dolžnosti odraslega državljanca. Že v moji anketi so anketiranci izpostavili, da bi želeli imeti več informacij glede pravic, ki jih čakajo po koncu študija. Informiranje sicer že poteka na ZRSZ, ampak se jim ne zdi kot del vsebinskih nalog. Vse tri organizacije opravljajo informiranje preko spleta, včasih tudi preko delavnic in predavanj.

Uporabljena metodologija bi bila boljša, če bi pridobila več intervjuvancev na CSD in ZRSZ. Tako bi pridobila več relevantnih odgovorov in bi prikazala realnejši trenutni položaj mladih v družbi. Prav tako bi lahko podala podrobnejša vprašanja pri kvantitativnem delu raziskave, da bi ugotovila realnejšo sliko situacije mladih na prehodu. Lahko bi jih vprašala, koliko plačujejo za najemnino, kaj jim predstavlja največje breme (finančno in psihično), ali jim študentsko delo predstavlja vir zaslužka ali izkušnjo in podobno. Z njimi bi lahko ugotavljala boljše povezave, ki vplivajo na položaj mladih v družbi.

Če sklenem svoje razmišljanje:

- Med študijem ima študent veliko ugodnosti, ki mu jih zagotavlja država. A zaradi zviševanja cen na vseh področjih študent potrebuje dodatna sredstva. Te si zagotavlja preko študentskega dela ali pomoči s strani družine. Razmere so po koncu študija samo še težje zaradi težav pri urejanju stanovanjske problematike in razmer na trgu dela. Prevladujejo prekarne oblike dela, ki ne nudijo varnosti, dostojnosti in možnosti za osamosvojitve.
- Družina predstavlja študentom najbolj zanesljiv vir pomoči.

- Mladi nimajo veliko informacij in realnih predstav, kakšno bo življenje po študiju. Tudi niso informirani glede vseh pravic in obveznosti.
- Vloga socialnega dela je bistvena na prehodu iz izobraževanja na trg dela, ampak ni dobro poznana. Obstaja veliko programov in pravic, ki olajšajo prehod, a ne rešujejo sistemskih problemov.
- Sindikat Mladi plus se bori za pravice mladih na sistemski ravni.

6. PREDLOGI

Iz rezultatov na podlagi kombinirane raziskave, kjer so svoje odgovore prispevali študenti, strokovna delavca iz CSD in ZRSZ in predstavnica Sindikata Mladi plus, lahko izpostavim naslednje predloge:

- Splošno intenzivnejše informiranje o pravicah, dolžnostih in obveznostih, ki se pojavijo na prehodu iz izobraževanja v zaposlitev znotraj izobraževalnega sistema v osnovnih šolah kot del obveznega osnovnošolskega predmeta »Domovinska in državljanska kultura in etika«.
- Ureditev trga dela, ki mladim omogoča trajne, dostojne in varne zaposlitve s primernim plačilom. To naj zagotavlja pogodba o zaposlitvi za nedoločen čas, druge oblike naj bodo zares izjema. Prav tako je potrebno bolj učinkovito delovanje inšpekcije za delo, ki naj izreka tudi sankcije za kršitelje.
- Ureditev nepremičninskega trga, da bo omogočal hitrejše osamosvajanje mladih. Potrebna je regulacija nepremičninskega trga, ustanovitev trajno najemniških stanovanj, več najemniških stanovanj z možnostjo odkupa, subvencionirane najemnine in podobno.
- Več akcijskega dela socialnih delavcev na različnih zavodih, da ozaveščajo javnost in se borijo za boljši položaj mladih.

Kot nadgradnjo tega diplomskega dela bi bilo dobro pridobiti še več intervjuvancev, da bi se ustvarila realnejša slika o položaju mladih v družbi, in da bi pridobili več podatkov o vlogi socialnega dela na prehodu iz visokošolskega izobraževanja v zaposlitev.

7. UPORABLJENA LITERATURA

- Bizovičar, M. (2018). Vsako delo prek študentskega servisa šteje. *Delo*. Pridobljeno 12. 2. 2019 s <https://www.delo.si/gospodarstvo/kariera/vsako-delo-prek-studentskega-servisa-steje.html>
- Bowles, S. & Gintis, H. (1975). The problem with Human Capital Theory – A Marxian Critique. *The American Economic Review*, 65, 74-82. Pridobljeno 10. 6. 2019 s https://www.researchgate.net/publication/4720740_The_Problem_with_Human_Capital_Theory-A_Marxian_Critique
- Brlek, I. (2018). *Javni razpis za zasebnike, ki oddajajo sobe študentom v Ljubljani, za študijsko leto 2018/2019*. Pridobljeno 2. 2. 2019 s <http://www.stud-dom-lj.si/bivanje/razpisi>
- CSD Šiška (b. d). *Prva socialna pomoč*. Pridobljeno 16. 2. 2019 s <http://www.csd-lj-siska.si/psp/psp.asp>
- CSD Bežigrad (b. d.). *Zakonodaja*. Pridobljeno 22. 2. 2019 s <http://csd-lj-bezigrad.si/zakonodaja/>
- Cunk, K. (ur.). (2017). *Stanovanjska problematika mladih v obalnih občinah: delovni dokument*. Koper: Kulturno izobraževalno društvo PiNA. Pridobljeno 7. 2. 2019 s http://www.pina.si/wp-content/uploads/2017/07/Stanovanjska_problematika_mladih_web.pdf
- Danes je nov dan, Inštitut za druga vprašanja (2018). *Stanovanja*. Pridobljeno 8. 2. 2018 s <https://danesjenovdan.si/stanovanja/>
- Data d. o. o., (2018). *Kateri so najbolj iskani poklici v Sloveniji?* Pridobljeno 7. 2. 2019 s <https://data.si/blog/2018/09/21/kateri-so-najbolj-iskani-poklici-v-sloveniji/>
- Daugul, L. (2018). *S. p. mora za izplačilo minimalne plače zaslužiti med 1.200 in 1.300 evri*. MMC RTV SLO. Pridobljeno 13. 2. 2019 s <https://www.rtv slo.si/slovenija/s-p-mora-za-izplacilo-minimalne-place-zasluziti-med-1-200-in-1-300-evri/453545>
- Dejavnosti centra. (b. d.). Pridobljeno 22. 2019 s <http://csd-slovenija.org/sl/center/center-za-socialno-delo/see.page/storitve-pooblastila>
- eUPRAVA, (b. d. a). *Subvencionirana vozovnica*. Pridobljeno 5. 2. 2019 s <https://e-uprava.gov.si/podrocja/izobrazevanje-kultura/visoka-in-visja-sola/subvencionirana-vozovnica.html>
- eUPRAVA (b. d. b). *Neprofitno najemno stanovanje*. Pridobljeno 13. 2. 2019 s <https://e-uprava.gov.si/podrocja/nepremicnine-in-okolje/nepremicnine-stavbe/neprofitno-najemno-stanovanje.html>

- E-študentski servis (b. d. a). *Nakazila*. Pridobljeno 12. 2. 2019 s <https://www.studentski-servis.com/delo/nakazila-zalaganje-obvescanje>
- E-študentski servis (b. d. b). *Urne postavke*. Pridobljeno 10. 6. 2019 s <https://www.studentski-servis.com/podjetja/posredovanje-del/urne-postavke>
- Horvat, B. (2017). *Avtorska pogodba*. Pridobljeno 13. 2. 2019 s https://socialna-druzba.si/blog/1925_avtorska-pogodba/
- IFSW Mednarodna federacija socialnih delavcev (2000). *Definicija socialnega dela*. Pridobljeno 3. 11. 2018 s <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>
- Jesenšek, M. (2016). Stanovanja za 30 mladih srečnežev. *Delo*. Pridobljeno 13. 2. 2019 s http://e-clip.pressclip.si/novi_eclip/article.aspx?SEED=6e36eb41-9dcc-47b5-bd4d-0a872b94d30f1291735687
- K., Ž. (2018). Neprofitno stanovanje je vaše! Dobite ga čez tri leta. *Novice - Svet 24*. Pridobljeno 13. 2. 2019 s <https://novice.svet24.si/clanek/novice/slovenija/5bdc78e763e36/neprofitno-stanovanje-je-vase-dobite-ga-cez-tri-leta>
- Karierni centri Univerze v Ljubljani (b. d.). *Štipendije*. Pridobljeno 5. 2. 2019 s <https://kc.uni-lj.si/stipendije.html>
- L., L. (2018). Z novim šolskim letom na voljo nove štipendije. Lani podelili največ državnih štipendij. *MMC RTV SLO*, 1. 9. Pridobljeno 12. 2. 2019 s <https://www.rtvlo.si/slovenija/z-novim-solskim-letom-na-voljo-nove-stipendije-lani-podelili-najvec-drzavnih-stipendij/464769>
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (b. d. a). *Štipendije*. Pridobljeno 5. 2. 2019 s http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/stipendije/
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (b. d. b). *Denarna socialna pomoč*. Pridobljeno 13. 2. 2019 s http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/denarna_socialna_pomoc/
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (b. d. c). *Začasno in občasno delo dijakov in studentov*. Pridobljeno 16. 2. 2019 s http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/delovna_razmerja_in_pravice_iz_dela/delovna_razmerja/zacasno_in_obcasno_delo_dijakov_in_studentov/

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2019a). *Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja*. Pridobljeno 7. 2. 2019 s http://www.mdds.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/pomembni_dokumenti/
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (2019b). *Razpisna dokumentacija za javni razpis za izbiro ponudnikov subvencionirane študentske prehrane za leti 2019 in 2020*. Pridobljena 12. 2. 2019 s <https://www.studentska-prehrana.si/sl/home/About>
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (2017). *Pogosta vprašanja in odgovori*. Pridobljeno 5. 2. 2019 s http://www.mizs.gov.si/delovna_podrocja/direktorat_za_visoko_solstvo/pogosta_vprasanja_in_odgovori/
- Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad za mladino (2010). *Mladina 2010*. Pridobljeno 26. 2. 2019 s http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/slike/mladina_2010/Mladina2010-2.pdf
- Mišić, E., Maček Kenk, M., Puc, H., Krže, S. & Poglajen Ručigaj, K. (2012). *Cene v Sloveniji*. Pridobljeno 5. 2. 2019 s <https://www.stat.si/doc/pub/CeneVSloveniji.pdf>
- Naterer, A., Lavrič, M., Klanjšek, R., Flere, S., Rutar, T., Lahe, D., Kuhar, M., Hlebec, V., Cupar T. & Kobše, Ž. (2019). *Slovenska mladina 2018/2019*. Zagreb: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- *Podjemna pogodba ≠ pogodba o zaposlitvi* (b. d.). Pridobljeno 13. 2. 2019 s <https://www.informiran.si/portal.aspx?content=kaj-je-podjemna-pogodba&showMenu=1&showRightFrame=1>
- Pravilnik o dodeljevanju Zoisovih štipendij (2014). Ur. l. RS, št. 35/14, 43/16, 32/17 in 44/18
- Pravilnik o dodeljevanju državnih štipendij (2018). Ur. l. RS, št. 45/18
- Pungerčar, K. (2017). *Stanovanjska problematika kot ovira na poti osamosvajanja mladih*. Pridobljeno 8. 2. 2019 s <https://www.romanatmc.si/evropska-zgodba/stanovanjska-problematika-kot-ovira-na-poti-osamosvajanja-mladih>
- Rakar, T. & Boljka, U. (2009). *Med otroštvom in odraslostjo: Analiza položaja otrok in mladih v Sloveniji*. Ljubljana: Urad za mladino, IRSSV.
- Rapovž Grabnar, I. (2015). *V šolskem oz. študijskem letu 2014/2015 podeljenih 57.300 štipendij*. Pridobljeno 12. 2. 2019 s <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/5476>
- *Razpis za sprejem in podaljšanje bivanja študentov visokošolskega študija v študentskih domovih in pri zasebnikih za študijsko leto 2019/2020* (2019). Pridobljeno 11. 6. 2019 s <http://www.stud-dom-lj.si/bivanje/razpisi>

- Rener, T. (2006). Težave s pojmom družina. V Rener, T., Sedmak, M., Švab, A., & Urek, M. (ur.) (2006), *Družine in družinsko življenje v Sloveniji* (str. 13–26). Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno in raziskovalno središče.
- Resolucija o nacionalnem stanovanjskem programu 2015–2022 (2015). Ur. l. RS, št. 92/15.
- Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2013–2020 (ReNPSV13–20) (2013). Ur. l. RS, št. 39/13
- Sindikat Mladi plus (b. d. a). O nas. Pridobljeno 2. 6. 2019 s <https://www.mladiplus.si/kdo-smo/o-nas/>
- Sindikat Mladi plus (b. d. b). Stop kršitvam. Pridobljeno 2. 6. 2019 s <https://www.mladiplus.si/zgodbe/stop-krsitvam/>
- Sindikat Mladi plus (b. d. c). Buče. Pridobljeno 2. 6. 2019 s <https://www.mladiplus.si/zgodbe/buce/>
- Sindikat Mladi plus (b. d. d). Oцени delodajalca. Pridobljeno 2. 6. 2019 s <https://www.mladiplus.si/oceni-delodajalca/>
- Sindikat Mladi plus (b. d. e). Dostojno delo. Pridobljeno 2. 6. 2019 s <https://www.mladiplus.si/zgodbe/dostojno-delo/>
- Sindikat Mladi plus (2018). Mladi in dostojno delo - raziskava. Pridobljeno 2. 6. 2019 s <https://www.mladiplus.si/wp-content/uploads/2018/06/RAZISKAVA-mladi-in-dostojno-delo-1-1-popravljenainfografika.pdf>
- Sindikat Mladi plus (2017). Kakšna varnost? Analiza ankete o položaju mladih v Sloveniji. Pridobljeno 11. 6. 2019 s <https://www.mladiplus.si/2017/12/20/kaksna-varnost/>
- Splošna deklaracija človekovih pravic (1948). Pridobljeno 14. 2. 2019 s <http://www.varuh-rs.si/pravni-okvir-in-pristojnosti/mednarodni-pravni-akti-s-podrocja-clovekovih-pravic/organizacija-zdruzenih-narodov/splosna-deklaracija-clovekovih-pravic/>
- STA (2016). *Cene hrane in pijače v Sloveniji podobne kot v EU, tobak precej cenejši. Večer*, 18. 6. Pridobljeno 5. 2. 2019 s <https://www.vecer.com/cene-hrane-in-pijace-v-sloveniji-podobne-kot-v-eu-tobak-precej-cenejsi-6227700>
- Stanovanjski zakon (SZ-1) (2003) Ur. l. RS, št. 69/03, 18/04 – ZVKSES, 47/06 – ZEN, 45/08 – ZVEtL, 57/08, 62/10 – ZUPJS, 56/11 – odl. US, 87/11, 40/12 – ZUJF, 14/17 – odl. US in 27/17.
- Svetlik, I. & Batič, M. (2002). Aktivna politika zaposlovanja. V I. Svetlik, J. Glazer, A. Kajzer & M. Trbanc (ur.) *Politika zaposlovanja (str. 174–197)*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede

- Študentska organizacija Slovenije (b. d. a). *Zdravstveno zavarovanje*. Pridobljeno 5. 2. 2019 s <http://www.studentska-org.si/studentski-kazipot/zdravje/zdravstveno-zavarovanje/>
- Študentska organizacija Slovenije (2017). *Študentsko delo*. Pridobljeno 5. 2. 2019 s <http://www.studentska-org.si/studentski-kazipot/studentsko-delo/>
- Študentska organizacija Slovenije (2018). *Bivanje*. Pridobljeno 5. 2. 2019 s <http://www.studentska-org.si/studentski-kazipot/bivanje/>
- Študentska organizacija Slovenije (2019). *ŠOS in DOS na Informativi predstavljata projekt EviDENca študentskega dela*. Pridobljeno 12. 2. 2019 s <http://www.studentska-org.si/sos-dos-na-informativi-predstavljata-projekt-evidenca-studentskega-dela/>
- Trbanc, M. (2016). Razmere na trgu dela in njihov vpliv na socialno varnost in življenjsko raven družin z otroki in mladih. V A. Črnak Meglič in B. Kobal Tomc (ur.), *Položaj otrok v Sloveniji danes: situacijska analiza* (str. 66–82). Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo.
- Ule, M. (2008). *Za vedno mladi: socialna psihologija odraščanja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ule M., Renner, T., Mencin Čeplak, M. & Tivadar, B. (2000). *Socialna ranljivost mladih*. Maribor: Aristej.
- Univerza v Ljubljani (b. d.). *Pravice in ugodnosti študentov*. Pridobljeno 3. 11. 2018 s https://www.uni-lj.si/studij/osnovne_informacije/pravice-in-ugodnosti-studentov
- Vassallo S., Smart D., & Price-Robertson R. (2009). The roles that parents play in the lives of their young adult children. *Family Matters* 82, 8-14. Pridobljeno 14. 4. 2019 s https://www.mentalhealthacademy.net/journal_archive/aifs0914.pdf
- Wolf, A. (2002). *Does education matter? Myths about education and economic growth*. London: Penguin.
- Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1) (2013). Ur. l. RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16 in 15/17 – odl. US
- Zakon o socialnem varstvu (ZSV) (2007). Ur. l. RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg in 31/18 – ZOA-A
- Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUJPS) (2010). Ur. l. RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US, 88/16, 61/17 – ZUPŠ, 75/17 in 77/18
- Zakon o upravnem postopku (ZUP) (2006). Ur. l. RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 105/06 – ZUS-1, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13

- Zakon o štipendiranju (ZŠtip-1) (2013). Ur. l. RS, št. 56/13, 99/13 – ZUPJS-C, 8/16, 61/17 – ZUPŠ in 31/18
- Zakon o subvencioniranju študentske prehrane (ZSŠP) (2002). Ur. l. RS, št. 86/14 – uradno prečiščeno besedilo in 61/17 – ZUPŠ
- Zakon o urejanju trga dela (2017). Ur. l. RS, št. 80/10, 40/12 – ZUJF, 21/13, 63/13, 100/13, 32/14 – ZPDZC-1, 47/15 – ZZSDT in 55/17.
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (1992). Ur. l. RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUTPG, 91/07, 76/08, 62/10 – ZUPJS, 87/11, 40/12 – ZUJF, 21/13 – ZUTD-A, 91/13, 99/13 – ZUPJS-C, 99/13 – ZSVarPre-C, 111/13 – ZMEPIZ-1, 95/14 – ZUJF-C, 47/15 – ZZSDT, 61/17 – ZUPŠ in 64/17 – ZZDej-K.
- Zaposlitev.info (b. d. a). *Zavod za zaposlovanje – ugodnosti in priložnosti za brezposelne*. Pridobljeno 7. 2. 2019 s <https://www.zaposlitev.info/kariera/ugodnosti-in-priloznosti-za-brezposelne/>
- Zaposlitev.info (b. d. b). *Z izkušnjami v študentskih letih do lažje zaposlitve*. Pridobljeno 12. 2. 2019 s <https://www.zaposlitev.info/kariera/z-izkusnjami-v-studentskih-letih-lazje-zaposlitve/>
- Zavod za zaposlovanje Republike Slovenije (b. d.). *Mladi*. Pridobljeno 3. 11. 2018 s <https://www.ess.gov.si/mladi>
- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (b. d.). *Prostovoljno zdravstveno zavarovanje*. Pridobljeno 16. 3. 2019 s <https://www.zzzs.si/zzzs/internet/zzzs.nsf/o/52D9D035D538D7A1C1256D34002A6FBD>
- ZRSZ (b. d. a). *Prijava pri Zavodu*. Pridobljeno 5. 2. 2019 s https://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/prijava_brezposelne_osebe
- ZRSZ (b. d. b). *Pogosto zastavljena vprašanja in odgovori*. Pridobljeno 7. 2. 2019 s https://www.ess.gov.si/iskalci_zaposlitve/pogosta_vprasanja_in_odgovori?pidPagerArticles=2
- ZRSZ (b. d. c). *Denarno nadomestilo med brezposelnostjo*. Pridobljeno 15. 2. 2019 s https://www.ess.gov.si/_files/1932/denarno_nadomestilo.pdf
- ZRSZ (b. d. d). *Predstavitev*. Pridobljeno 18. 2. 2019 s https://www.ess.gov.si/o_zrsz/predstavitev
- ZRSZ (b. d. e). *Zakonodaja*. Pridobljeno 18. 2. 2019 s https://www.ess.gov.si/o_zrsz/predstavitev/zakonodaja
- ZRSZ (b. d. f). *Samozaposlovanje in drugačne oblike zaposlitve*. Pridobljeno 13. 2. 2019 s https://www.ess.gov.si/_files/4341/samozaposlovanje_in_drugacne_oblike_zaposlitve.pdf

- ZRSZ (2019a). *Januar 2019: Januarja sezonsko več brezposelnih*. Pridobljeno 7. 2. 2019 s https://www.ess.gov.si/trg_dela/aktualno_o_trgu_dela
- ZRSZ (2019b). *Stopnja registrirane brezposelnosti*. Pridobljeno 23. 5. 2019 s https://www.ess.gov.si/trg_dela/trg_dela_v_stevilkah/stopnja_registrirane_brezposelnosti

8. PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Pozdravljen/-a!

Sem Tesa Januška, študentka 4. letnika Fakultete za socialno delo, in opravljam diplomsko delo z naslovom »Vloga socialnega dela na prehodu iz visokošolskega izobraževanja v zaposlitev«, ki je namenjena študentkam in študentom zaključnih letnikov študija (študentski status ti bo potekel s 30. 9. 2019). Če se najdeš v opisu, bi te prosila, da si vzameš par minut in rešiš vprašanja, ki se nanašajo na tvoje mnenje o informiranosti glede situacij, ki se tičejo predvsem življenja po študentskem statusu. Ker je anketa anonimna bi te prosila za iskreno mnenje. Za dodatna vprašanja ali informacije sem ti na voljo na elektronskem naslovu:tesa.januska@gmail.com. Prosim, če si vzameš približno 6–8 minut in s klikom na Naslednja stran pričneš z izpolnjevanjem ankete.

Q1 - Spol

- ☐ Ženski
- ☐ Moški
- ☐ Drugo:

Q2 - Letnica rojstva

--

Q3 - Letnik študija

- ☐ zadnji letnik dodiplomskega študija (tudi absolvent)
- ☐ zadnji letnik magistrskega študija (tudi absolvent)

Q4 - V katero področje spada študijski program, ki ga obiskuješ?

- ☐ družboslovje
- ☐ naravoslovje
- ☐ humanistika

Q5 - Ko si izbiral/a študijski program, kaj je bilo v ospredju?

- ☐ povečana možnost za zaposlitev s pridobljeno izobrazbo
- ☐ želja in zanimanje za vsebine študijskega programa
- ☐ ni bilo druge možnosti, želel/a pa sem študentski status
- ☐ Drugo:

Q6 - Kje trenutno bivaš?

- ☐ javni študentski dom
- ☐ zasebni študentski dom
- ☐ pri zasebniku s subvencijo
- ☐ pri zasebniku brez subvencije
- ☐ doma pri starših
- ☐ pri sorodnikih
- ☐ Drugo:

Q7 - Ali imaš kakšno obliko zaposlitve?

Možnih je več odgovorov

- ☐ da, preko študentskega servisa
- ☐ da, delam na črno
- ☐ da, preko podjemne ali avtorske pogodbe
- ☐ ne
- ☐ Drugo:

Q8 - Ali se ti je v času študija ponudila kakšna priložnost za kasnejšo zaposlitev?

- ☐ da
- ☐ ne

IF (1) Q8 = [1] (da)**Q9 - Kje se ti je ponudila priložnost za kasnejšo zaposlitev?**

- ☐ v okviru študijske prakse
- ☐ v okviru študentskega dela
- ☐ v okviru projektov na fakulteti
- ☐ Drugo:

Q10 - Ali prejemaš štipendijo?

- ☐ da
- ☐ ne

IF (2) Q10 = [1] (da)**Q11 - Katero štipendijo prejemaš?**

- ☐ državna
- ☐ Zoisova
- ☐ kadrovska
- ☐ Drugo:

Q12 - V kolikšni meri pričakuješ, da bi se lahko v naslednjih situacijah zanesel/zanesla na pomoč:

	ožja družina (oče, mati, sorojenci)			širša družina (tete, strici, babice, dedki, ...)		
	0 - sploh se ne bom mogel/mogla	1 - delno se bom lahko	2 - v celoti se bom lahko	0 - sploh se ne bom mogel/mogla	1 - delno se bom lahko	2 - v celoti se bom lahko
finančna pomoč za osnovne življenjske potrebe	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pomoč pri iskanju primerne stanovanjske	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pomoč pri nakupu ali najemu stanovanjske	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pomoč pri	☐	☐	☐	☐	☐	☐

opremljanju stanovanja						
informacije glede zdravstvenega zavarovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pomoč pri iskanju službe	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q13 - V kolikšni meri pričakuješ, da bi se lahko v naslednjih situacijah zanesel/zanesla na pomoč:

	prijatelji			partner/ka		
	0 - sploh se ne bom mogel/mogla	1 - delno se bom lahko	2 - v celoti se bom lahko	0 - sploh se ne bom mogel/mogla	1 - delno se bom lahko	2 - v celoti se bom lahko
finančna pomoč za osnovne življenjske potrebščine	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pomoč pri iskanju primerne stanovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pomoč pri nakupu ali najemu stanovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pomoč pri opremljanju stanovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
informacije glede zdravstvenega zavarovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐
pomoč pri iskanju službe	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Q14 - Ali si v naslednjih situacijah že iskal/a pomoč?

	da	ne	Kje oz. od koga?
finančna pomoč pri osnovnih življenjskih potrebščinah	☐	☐	
pomoč pri iskanju primerne stanovanja	☐	☐	
pomoč pri nakupu ali najemu stanovanja	☐	☐	
pomoč pri opremljanju stanovanja	☐	☐	
informacije glede zdravstvenega zavarovanja	☐	☐	
pomoč pri iskanju službe	☐	☐	

Q17 - Kako dobro poznaš delovanje naslednjih organizacij?

	zelo slabo	slabo	srednje	dobro	zelo dobro
Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje	☐	☐	☐	☐	☐
Center za socialno delo	☐	☐	☐	☐	☐
Sindikat Mladi plus	☐	☐	☐	☐	☐
Karierni centri Univerze v Ljubljani	☐	☐	☐	☐	☐
Študentska organizacija Slovenije	☐	☐	☐	☐	☐

Q18 - Kako dobro poznaš naslednja področja?

	zelo slabo	slabo	srednje	dobro	zelo dobro
študentsko delo	☐	☐	☐	☐	☐
subvencionirana prehrana	☐	☐	☐	☐	☐
subvencionirano bivanje	☐	☐	☐	☐	☐
subvencioniran prevoz	☐	☐	☐	☐	☐
štipendije	☐	☐	☐	☐	☐
obvezno zdravstveno zavarovanja	☐	☐	☐	☐	☐
dopolnilno zdravstveno zavarovanje	☐	☐	☐	☐	☐
pravice in ugodnosti, ki izhajajo iz prijave na Zavod za zaposlovanje	☐	☐	☐	☐	☐
aktivna politika zaposlovanja	☐	☐	☐	☐	☐
denarna socialna pomoč	☐	☐	☐	☐	☐
prva socialna pomoč	☐	☐	☐	☐	☐
pravice najemnikov	☐	☐	☐	☐	☐
pravice, ki izhajajo iz pogodbe o zaposlitvi (za nedoločen čas, za določen čas)	☐	☐	☐	☐	☐
pravice, ki izhajajo iz avtorske oziroma podjetniške pogodbe	☐	☐	☐	☐	☐

Q19 - Od koga/kje si do sedaj dobil/a največ informacij?

Pri zadnjemu razdelku napiši X, če nisi odgovoril/a z "različne organizacije"

	ožja družina	širša družina	televizija	splet	časopis	različne organizacije	nisem se še zanimal/a	katere organizacije?
študentsko delo	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
subvencionirana prehrana	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
subvencionirano bivanje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
subvencioniran prevoz	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
štipendije	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
obvezno zdravstveno zavarovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
dopolnilno	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

	ožja družina	širša družina	televizija	splet	časopis	različne organizacije	nisem se še zanimal/a	katere organizacije?
zdravstveno zavarovanje								
pravice in ugodnosti, ki izhajajo iz prijave na Zavod za zaposlovanje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
aktivna politika zaposlovanja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
denarna socialna pomoč	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
prva socialna pomoč	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
pravice najemnika	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
pravice, ki izhajajo iz pogodbe o zaposlitvi (za nedoločen čas, za določen čas)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
pravice, ki izhajajo iz avtorske oziroma podjemne pogodbe	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

Q22 - Ali veš, kje lahko pridobiš informacije glede:

V zadnjemu razdelku napiši X, če si odgovoril/a z NE

	da	ne	če da, od koga oz. kje?
študentsko delo	☐	☐	
subvencionirana prehrana	☐	☐	
subvencionirano bivanje	☐	☐	
subvencioniran prevoz	☐	☐	
štipendije	☐	☐	
obvezno zdravstveno zavarovanja	☐	☐	
dopolnilno zdravstveno zavarovanje	☐	☐	
pravice in ugodnosti, ki izhajajo iz prijave na Zavod za zaposlovanje	☐	☐	
aktivna politika zaposlovanja	☐	☐	
denarna socialna pomoč	☐	☐	
prva socialna pomoč	☐	☐	
pravice najemnikov	☐	☐	
pravice, ki izhajajo iz pogodbe o zaposlitvi (za nedoločen čas, za določen čas)	☐	☐	
pravice, ki izhajajo iz avtorske oziroma podjemne pogodbe	☐	☐	

Q25 - Ali bi si želel/a biti bolj informiran oz. obveščen glede naslednjih področij? Kdo bi po vašem mnenju moral zagotavljati informacije?

	da, potrebujem več informacij	ne, imam dovolj informacij	Kdo bi moral zagotavljati informacije?
študentsko delo	☐	☐	
subvencionirana prehrana	☐	☐	
subvencionirano bivanje	☐	☐	
subvencioniran prevoz	☐	☐	
štipendije	☐	☐	
obvezno zdravstveno zavarovanje	☐	☐	
dopolnilno zdravstveno zavarovanje	☐	☐	
pravice in ugodnosti, ki izhajajo iz prijave na Zavod za zaposlovanje	☐	☐	
aktivna politika zaposlovanja	☐	☐	
denarna socialna pomoč	☐	☐	
prva socialna pomoč	☐	☐	
pravice najemnikov	☐	☐	
pravice, ki izhajajo iz pogodbe o zaposlitvi (za nedoločen čas, za določen čas)	☐	☐	
pravice, ki izhajajo iz avtorske oziroma podjemne pogodbe	☐	☐	

Priloga 2: Smernice za kvalitativni del raziskave

CSD, ZRSZ:

1. K vam pride študent, ki mu bo potekel študentski status, ker bo zaključil študij. Pravi, da bi rad izvedel, kaj vse mora urediti, ko se bo ta status zaključil. Kako poteka vaše delo v takem primeru?
2. Kakšne informacije se vam zdijo pomembne, da jih izve? Ali ga napotite še v kakšen drug zavod po informacije?
3. Kakšno se vam zdi poznavanje pravic, ki jih lahko mladi koristijo oziroma morajo urediti po končanem študiju na splošno pri mladih?
2. Kako vaš zavod pomaga k boljšemu položaju mladih v družbi?
3. Ali kje vidite prostor za izboljšave? Državna raven, lokalna raven? Kakšne bi morale biti?
4. Kje vidite prispevek socialnega dela in na kakšen način ga izražate vi?

Sindikata Mladi plus:

1. Kako ocenjujete trenutni položaj mladih, ki zaključujejo študij in so na prehodu v zaposlitev?

2. Kaj opazate pri tej populaciji kot glavne izzive?
3. Kakšne aktivnosti izvajate za izboljšanje položaja mladih, ki zaključujejo študij?
4. Kaj bi bilo še potrebno urediti in kako, da bi se njihov položaj izboljšal?
5. S kom največ sodelujete? Kako poteka to sodelovanje? S kom bi si želeli več sodelovanja?
6. Kako sodelujete z ZRSZ, s CSD? Koliko ste v okviru teh sodelovanj že sodelovali s socialnimi delavci? Kako vidite vlogo socialnega dela pri tej populaciji?
7. Ali bi želeli še kaj dodati?

Priloga 3: Analiziranje kvantitativnega dela raziskave

Preverjanje 2. hipoteze: Študenti, ki delajo preko študentskega servisa, imajo več ponudb možnosti kasnejše zaposlitve v primerjavi s tistimi, ki ne delajo.

V spodnji tabeli vidimo, koliko oseb je tistih, ki opravljajo študentsko delo ali ne v povezavi s ponujenimi priložnostmi za zaposlitev.

	se je ponudila priložnost za zaposlitev	se ni ponudila priložnost za zaposlitev	SKUPAJ
delajo preko študentskega servisa	43	32	75
	57,3 %	42,7 %	100 %
ne delajo preko študentskega servisa	12	25	37
	32,4 %	67,6 %	100 %
SKUPAJ	55	57	112
	49,1 %	50,9 %	100

Za preverjanje sem uporabila hi-kvadrat test.

	f	f'	f-f'	(f-f') ²	(f-f') ² /f'
A	43	36,8303571	6,169643	38,06449	1,033509
B	32	38,1696429	-6,16964	38,06449	0,997245
C	12	18,1696429	-6,16964	38,06449	2,09495
D	25	18,8303571	6,169643	38,06449	2,021443
				SKUPAJ	6,147147

Preverjanje 3. hipoteze: Študenti, ki ne prejemajo štipendije, v večji meri delajo v eni izmed oblik zaposlitve. V spodnji tabeli so prikazani podatki glede prejemanja štipendij in opravljanja dela.

	delajo	ne delajo	SKUPAJ
prejemajo štipendijo	39	15	54
	72,2 %	27,8 %	100 %
ne prejemajo štipendije	50	14	64
	78,1 %	21,9 %	100 %

Hipotezo sem preverjala s hi-kvadrat testom.

	f	f'	f-f'	f-f'^2	(f-f'^2)/f'
A	39	40,72881	-1,72881	2,988796	0,073383
B	15	13,27119	1,728814	2,988796	0,225209
C	50	48,27119	1,728814	2,988796	0,061917
D	14	15,72881	-1,72881	2,988796	0,19002
				SKUPAJ	0,55053

Priloga 4: Analiza kvalitativnega dela raziskave

Intervju: A

Datum: 21. 5. 2019

Kraj: Pisarna na Zavodu za zaposlovanje, Območna enota Ljubljana, Parmova 2

1. K vam pride študent, ki mu bo potekel študentski status, ker bo zaključil študij. Pravi, da bi rad izvedel, kaj vse mora urediti, ko se bo ta status zaključil. Kako poteka vaše delo v takšnem primeru? Katere metode dela uporabljate?

Študent se v evidenco brezposelnih oseb ne more prijaviti, razen v primeru prejemanja denarnega nadomestila. Študent se lahko 1prijavi v evidenco iskalcev zaposlitve, če to želi. V vsakem primeru je 2prijava na ZRSZ prostovoljna. V kolikor ima študent namen aktivno iskati redno zaposlitev se 3po izgubi statusa seveda lahko prijavi na ZRSZ med brezposelne osebe in s tem prevzame pravice in obveznosti brezposelne osebe. Po poteku statusa se oseba 4z osebnim dokumentom zgloasi na uradu za delo, kjer želi biti prijavljen in uredi prijavo. Prijavo lahko izvede 5preko e-storitve portala poiscidelo.si. Nato mu je dodeljen termin pri 6osebni svetovalec, kjer se 7pogovorita o izkušnjah in znanjih, ki jih že ima, 8določita zaposlitvene cilje, na podlagi katerih nato išče zaposlitev in 9določita tudi aktivnosti z zaposlitvenim načrtom do naslednjega srečanja. Na podlagi teh aktivnosti je stranka nato lahko 10napotena na prosta delovna mesta, 11ssočenja z delodajalci in 12vabljen na dogodke oziroma delavnične oblike na ZRSZ, ki mu povečujejo zaposljivost. 13Naše delo temelji kot delo s posameznikom, imamo tudi pisarne, kjer je en svetovalec, saj je takšno delo lažje. S stranko se tako varuje osebne podatke in se gradi večje zaupanje.

2. Katere informacije se vam zdijo pomembne, da jih izve? Ali ga napotite še v kakšen drug zavod po informacije? Kam in po katere informacije?

14Ob prijavi stranko najprej informiramo o njenih pravicah in obveznostih z informativnim seminarjem. Nato se s svetovalcem pogovorita po preteklih izkušnjah in zaposlitvah oziroma znanjih, ki jih ima. Pogovorita se 16kje se želi stranka zaposliti in določita ustrezne zaposlitvene cilje. V

kolikor stranka 17 ne ve kaj bi delala, so na voljo različna orodja in vprašalniki, ki pomagajo posamezniku na poti odkrivanja samega sebe in kariernih interesov. Orodja so zbrana na spletu, če poznaš je eden izmed vprašalnikov Kam in kako? Stranko se lahko 18 napoti na poglobljeno karierno svetovanje za oblikovanje zaposlitvenih ciljev. Stranko svetovalec 20 informira glede življenjepisa in prijavnih dokumentacij, ki jo nato lahko tudi pregledata, ko je ta sestavljena. Svetovalec stranki 21 predstavi ukrepe primerne za mlade brezposelne osebe, ki ji lahko olajšajo prehod v prvo zaposlitev. Te so lahko 22 subvencija, 23 trajno zaposlovanje mladih, 24 delovni preizkus, 25 usposabljanje na delovnem mestu. Svetovalec stranko 26 informira kje in kako naj išče zaposlitev in ji predstavi spletno stran ZRSZ in kako se naroči na obveščanja na prosta delovna mesta in ji 27 predstavi tudi druge zaposlitvene portale in agencije priporočljive za iskanje zaposlitve. Pogovorita se tudi o 28 skritem trgu dela in o pošiljanju prijav oziroma ponudb za delo. Kot primer skritega trga dela je sedaj aktualno odprtje trgovine Primark v BTCju, kjer vemo, da potrebujejo prodajalce, čistilce, tehnike in druge delavce. Zato smo se povezali z njimi in organizirali soočenja delodajalcev s potencialnimi delavci. S svetovalcem se lahko pogovorita tudi o 29 iskanju zaposlitve preko družbenih omrežij. Svetovalec ob spoznavanju stranke še oceni ali bi stranko vključil v 30 kakšne delavnične oblike, ki bi ji pomagale izboljšati ali večšine iskanja zaposlitve ali pa bi jo vsebinsko opolnomočile.

3. Kako pa vi vidite podatke, da po anketi Sindikata Mladi plus 77 % mladih bi bilo sprejeti delo, ki zahteva nižjo raven izobrazbe od njihove?

Ja, tudi pri nas to rečejo, da bodo sprejeli vse kar je, ampak realnost je drugačna. Ker imamo 31 več razpisanih mest za nižje kvalificirane poklice, jim tudi te ponudimo, ampak tega pa ne želijo sprejeti. So dvojni standardi. Seveda 32 najprej iščejo v svojem rangu in jim 33 poskušamo pomagati s programi aktivne politike zaposlovanja, ampak 35 po enem letu postanejo po zakonu dolgotrajno brezposelni, zato lahko iščejo tudi eno stopnjo nižje od svojega ranga izobrazbene stopnje.

4. Kakšno se vam zdi poznavanje pravic, ki jih lahko mladi koristijo oziroma morajo urediti po končanem študiju na splošno pri mladih?

36 Menim, da to ni ena izmed vsebinskih nalog ZRSZ. Prijava na zavod je prostovoljna in ni obvezna, 37 primaren cilj prijave v evidenco brezposelnih oseb je aktivno iskanje zaposlitve. S prijavo v evidenco brezposelnih oseb pa so lahko povezane tudi 38 druge pravice kot so uveljavljanje denarne socialne pomoči, 39 zdravstveno zavarovanje, 40 nižja cena mesečne vozovnice Urbana, in tako dalje. Ampak na splošno vidimo, da 41 povratniki, torej tisti, ki so že bili zaposleni, vedo veliko. Tisti, ki se pa prvič prijavijo pa vedo malo. Rekla bi nekje 42 med 10 % ali 15 % tistih, ki imajo sedmo stopnjo izobrazbe, da poznajo pravice kot so obvezno zdravstveno zavarovanje, aktivna politika zaposlovanja, migracijsko politiko zaposlovanja in tako dalje.

5. Kako vaš zavod pomaga k boljšemu položaju mladih v družbi?

Z ukrepi aktivne politike zaposlovanja omogočamo mladim do 30 let vključitve v določena 44 neformalna izobraževanja, na primer 43 jezikovni tečaji, 44 izpit C kategorije, 48 usposabljanje za računovodjo, ... mladim omogočamo tudi 46 certificiranje že pridobljenih znanj s pridobitvijo nacionalne poklicne kvalifikacije, temu se reče potrjevanje NPK. Mladi se preko nas lahko vključijo tudi v formalno izobraževanje – 47 program izobraževanje odraslih po javnoveljavnih programih za pridobitev osnovnošolske izobrazbe, 48 zaključne letnike srednjega poklicnega, strokovnega ali splošnega izobraževanja ter 49 priprave in opravljanje zaključnega izpita oziroma 50 priprave in opravljanje poklicne ali splošne mature. Mlade tudi 51 obveščamo in vabimo na naše dogodke, ki jih organiziramo v sodelovanju z mladinskimi organizacijami v lokalnem okolju. Mladim pomagamo tudi pri iskanju zaposlitve v tujini s programi 52 Nacionalne sheme mobilnosti in iskanja v tujini preko

EURES-a. Za ta program je 53veliko zanimanja. Ampak je lahko veliko razočaranje, ko pridejo enkrat v tujino in 54sprejmejo katerokoli delo, zato ker morajo preživeti, prav tako so pa tista 55dela, ki so v Sloveniji slabše plačana, so v tujini lahko bolje in zato jim ni tako težko sprejeti. 56Glavni razlog za iskanje službe v tujini je predvsem prenizka plača v Sloveniji. Mladim na ta način omogočamo 57pridobitev veščin in znanj, ki jih nato uporabljajo za povečevanje lastne zaposljivosti. Na voljo imamo tudi 58karierne svetovalke za daljše individualne obravnave za posameznike, ki to potrebujejo, da sploh vedo kje začeti graditi svoj karierni potencial in 59interne delavnice, ki jih na uradu za delo Ljubljana izvajamo v Kariernemu središču. Predvsem pa je vedno na voljo 60eden izmed svetovalcev v kariernemu središču, kamor lahko brezposelna oseba pride v času uradnih ur po pomoč pri sestavljanju življenjepisa ali po druge odgovore. Položaj mladih izboljšujemo tudi s 61subvencijami za delodajalca – trenutno je na voljo 62subvencija za trajno zaposlovanje mladih – ter 63vključevanje mladih v delovni preizkus ter 64usposabljanje na delovnem mestu, kjer mladi 65pridobijo potrebne izkušnje in si s tem povečujejo zaposlitvene možnosti. Mladi, ki dalj časa ne uspejo preiti na trg dela in se ulovijo v dolgotrajno brezposelnost, pa imajo na voljo tudi 66zaposlovanje preko javnih del. Mladi so tudi spodbujeni k 67ohranjanju stika z matičnim svetovalcem v smislu 68rednega javljanja, 69pogostejših obravnav in 70redne komunikacije preko portala poiscidelo.si, telefona ali preko e-pošte.

6. Kako pa vidite porast zaposlitev za krajši delovni čas, preko pogodb in ostale oblike?

ZRSZ 71spodbuja zaposlitev za nedoločen čas, 72a ker imamo tudi možnost subvencij za delodajalce, kjer morajo mlado osebo zaposliti za najmanj 2 leti, je to neke oblike zaposlitev za krajši delovni čas. To je za vse, ki so preko takšnih pogodb za krajši delovni čas 73zelo stresno obdobje, ko ne veš kaj te čaka, ali ti bodo podaljšali pogodbo. V tem primeru je pogodba za nedoločen čas pravo 74olajšanje, čeprav tudi tukaj so seveda določene nesigurnosti, kot so vedno. Ampak je neko varovalo.

7. Ali kje vidite prostor za izboljšave? Državna raven, lokalna raven? Kakšne bi morale biti?

Pri ZRSZ imamo poleg ostalih svetovalcev zaposlene tudi 75svetovalce za mlade, ki se ukvarjajo samo s to populacijo mladih do 30 let. Gre za projektne svetovalce, ki so delno financirani iz 76evropskih sredstev in evropskega socialnega sklada in njihova naloga je prav povečevanje zaposljivosti in vključenosti v ukrepe mladih. Na ta način je omogočeno, da svetovalcev deluje le z eno populacijo in tako 77lažje sodelujejo tudi z lokalnim okoljem in je bolj specializiran za potrebe mladega kadra, ter ga tako lahko tudi učinkoviteje napotuje in vključuje v ustrezne ukrepe ZRSZ. A tudi s temi projektnimi svetovalci, ki jih je približno 15, nas je redno zaposlenih 15 na Območni enoti Ljubljana. Aprila smo imeli 14802 strank, jaz sama jih imam 593, medtem ko projektni jih lahko ima samo 350. Smo zelo 78kadrovske podhranjeni in bi potrebovali več delavcev že samo pri nas.

8. Kako vidite študentsko delo?

Včasih niso zapisovali pridobljenih izkušenj na življenjepis, ampak sedaj to 79spodbujamo. A opazamo, da večji del te populacije 80ne opravlja študentskega dela na svojem področju za katerega se izobražuje in 81zato to velikokrat ne želijo zapisati. Če delajo na svojem področju, toliko bolj 82izpostavijo to in tudi delodajalci to najprej opazijo. Je odvisno od vsakega delodajalca posebej, če ceni študentsko delo. Ker nekateri tukaj vidijo, da je oseba pripravljena delati vse, 83da je pridobila druge določene izkušnje, ki lahko prispevajo k njihovi ekipi. Ti, ki se prvič prijavljajo na razpise, še nimajo teh spretnosti prepoznati kaj je za delodajalca pomembno in kaj ne, zato jih tudi mi 84poskušamo opremiti s tem znanjem na naših delavnicah pisanja prošenj, kako se pripraviti na razgovor za službo in podobno. Včasih študentsko delo ni bilo tako pogosto kot je sedaj. Zdaj ni več tako kot je bilo včasih samo za časa poletja ali počitnic, drug del leta smo se posvečali študiju. 85Sedaj

to vidim, da marsikdo podaljšuje študij zaradi preživetja. A zaradi tega je 86prikrajšan za redni študij in je manj kvaliteten, 87izgubi tudi veliko let, ko bi se lahko že redno zaposlil in delal, ampak ker je 88težje dobiti službo s katero se bo osamosvojil brez študentskega statusa, raje ostane študent. Moj sin je v Leku delal preko študenta in ko so ga zaposlili, je opazil ogromno 89razliko v plači, čeprav je delal isto delo.

9. Kje vidite prispevek socialnega dela in na kakšen način ga izražate vi?

Mislim, da ga najbolj izražamo s tem, 90ko se človeku približaš, da 91vzpostaviš zaupanje. S 92poglobljenimi intervjuji, kjer mora biti osnova zaupanje, lahko ugotoviš strankino preteklost in ozadje. In s tem znanjem mu lahko bolje pomagaš – presodiš sam, če bi mu kakšen program dodatno pomagal. Za kakšne stranke, ki so prejemniki denarne socialne pomoči, se lahko ugotovi, da res niso zmožni za delo. Ali da imajo kakšne odvisnosti ali pa bolezni in imamo s 93CSD komisije, kjer tam določimo, da ostane stranka še vedno v naši evidenci, ampak da se ji ni treba javljati in dokazovati aktivnosti, a še vseeno ji ostane 94pravica do denarne socialne pomoči. Ko stranko res spoznamo jo lahko tudi 95pravilno usmerimo, tako v zaposlitvenih ciljih, do delodajalcev in zaposlovanja, ali če prepoznaš kakšne druge 96ovire, da mu z 97informacijami pomagaš in jih 98skupaj rešuješ. Sodelujemo s 99CSD, z 100osebnimi zdravniki, 101psihiatrji, 102ZPIZ, 103ZZZS, in tudi 104lokalnim okoljem kot je na primer Rdeči križ. Mogoče prepoznamo potrebo stranke, ampak je njej preveč nerodno, da bi odšla po pomoč tja, zato mi pokličemo in ji s tem pomagamo. Jo 105zastopamo. Tukaj so kot svetovalci zaposleni tudi ekonomisti, geografi, komunikologi, tako zelo veliko različnih profilov. Socialni delavci mogoče 106prej zaznamo potrebe strank. Imamo veliko izobraževanj na ZRSZ, tako da tudi drugi profili so zelo izobraženi za svoje področje. Veliko je seveda odvisno od 107osebnosti vsakega posameznika.

10. Koliko pa je takšnih uporabnikov pri vas?

Ob koncu študijskega leta imamo tukaj zelo 108dolgo kolono mladih, ki se pridejo prvič prijaviti.

Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
Študent se lahko 1prijavi v evidenco iskalcev zaposlitve, če to želi.	Evidenca iskalcev zaposlitve	Prijava na ZRSZ	Delo organizacije z mladimi
V vsakem primeru je 2prijava na ZRSZ prostovoljna	Prostovoljnost	Začetni koraki za delo	Delo organizacije z mladimi
3po izgubi statusa seveda lahko prijavi na ZRSZ med brezposelne osebe in s tem prevzame pravice in obveznosti brezposelne osebe.	Evidenca brezposelnih oseb	Prijava na ZRSZ	Delo organizacije z mladimi
4z osebnim dokumentom zgласi na uradu za delo, kjer želi biti prijavljen in uredi prijavo.	Osebnostni dokument	Prijava na ZRSZ	Delo organizacije z mladimi
5preko e-storitve portala poisicdelo.si	Poiščidelo.si	Prijava na ZRSZ	Delo organizacije z mladimi

je dodeljen termin pri 6osebnemu svetovalcu	Osební svetovalec	Začetni koraki za delo	Delo organizacije z mladimi
7pogovorita o izkušnjah in znanjih, ki jih že ima	Znanja in izkušnje	Začetni koraki za delo	Delo organizacije z mladimi
8določita zaposlitvene cilje, na podlagi katerih nato išče zaposlitev	Zaposlitveni cilji	Začetni koraki za delo	Delo organizacije z mladimi
9določita tudi aktivnosti z zaposlitvenim načrtom do naslednjega srečanja	Zaposlitveni načrt	Začetni koraki za delo	Delo organizacije z mladimi
10napotena na prosta delovna mesta	Prosta delovna mesta	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
11soočenja z delodajalci	Soočenja z delodajalci	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
12vabljená na dogodke oziroma delavnične oblike na ZRSZ	Delavnice	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
13Naše delo temelji kot delo s posameznikom	Delo s posameznikom	Metode dela	Delo organizacije z mladimi
14Ob prijavi stranko najprej informiramo o njenih pravicah in obveznostih z informativnim seminarjem.	Informativni seminar	Informiranje o pravicah in dolžnostih	Pravice
16kje se želi stranka zaposliti in določita ustrezne zaposlitvene cilje	Zaposlitveni cilj	Začetni koraki za delo	Delo organizacije z mladimi
17ne ve kaj bi delala, so na voljo različna orodja in vprašalniki, ki pomagajo posamezniku na poti odkrivanja samega sebe in kariernih interesov.	Orodja in vprašalniki	Začetni koraki za delo	Delo organizacije z mladimi
18napoti na poglobljeno karierno svetovanje za oblikovanje zaposlitvenih ciljev.	Poglobljeno karierno svetovanje	Začetni koraki za delo	Delo organizacije z mladimi
20informira glede življenjepisa in prijavné dokumentacije, ki jo nato lahko tudi pregledata, ko je ta sestavljena	Življenjepis in prijavna dokumentacija	Informiranje	Delo organizacije z mladimi

21predstavi ukrepe primerne za mlade brezposelne osebe, ki ji lahko olajšajo prehod v prvo zaposlitev.	Aktivna politika zaposlovanja	Informiranje o pravicah in dolžnostih	Pravice
22subvencija	Subvencija	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
23trajno zaposlovanje mladih	Trajno zaposlovanje mladih	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
24delovni preizkus	Delovni preizkus	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
25usposabljanje na delovnem mestu	Usposabljanje na delovnem mestu	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
26informira kje in kako naj išče zaposlitev in ji predstavi spletno stran ZRSZ	Spletna stran ZRSZ	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
27predstavi tudi druge zaposlitvene portale in agencije priporočljive za iskanje zaposlitve	Zaposlitveni portali in agencije	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
Pogovorita se tudi o 28skritem trgu dela in o pošiljanju prijav oziroma ponudb za delo.	Skriti trg dela	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
29iskanju zaposlitve preko družbenih omrežij	Družbena omrežja	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
Svetovalec ob spoznavanju stranke še oceni ali bi stranko vključil v 30kakšne delavnične oblike, ki bi ji pomagale izboljšati ali večšine iskanja zaposlitve ali pa bi jo vsebinsko opolnomočile.	Delavnice	Povečevanje možnosti za zaposlitev	Delo organizacije z mladimi
Ker imamo 31več razpisanih mest za nižje kvalificirane poklice, jim tudi te ponudimo, ampak tega pa ne želijo sprejeti.	Ne sprejemanje nižje kvalificiranih poklicev	Iskanje zaposlitve	Trenutni položaj mladih
Seveda 32najprej iščejo v svojem rangu	Iskanje zaposlitve v svoji stroki	Iskanje zaposlitve	Trenutni položaj mladih
33poskušamo pomagati s programi aktivne politike zaposlovanja	Pomoč z aktivno politiko zaposlovanja	Iskanje zaposlitve	Trenutni položaj mladih

35po enemu letu postanejo po zakonu dolgotrajno brezposelni, zato lahko iščejo tudi eno stopnjo nižje od svojega ranga izobrazbene stopnje.	Dolgotrajna brezposelnost	Iskanje zaposlitve	Trenutni položaj mladih
36Menim, da to ni ena izmed vsebinskih nalog ZRSZ	Ni del vsebinskih nalog ZRSZ	Informiranje mladih glede pravic	Delo organizacije z mladimi
37primaren cilj prijave v evidenco brezposelnih oseb je aktivno iskanje zaposlitve	Aktivno iskanje zaposlitve	Prijava na ZRSZ	Delo organizacije z mladimi
38druge pravice kot so uveljavljanje denarne socialne pomoči	Denarna socialna pomoč	Ugodnosti	Pravice
39zdravstveno zavarovanje	Obvezno zdravstveno zavarovanje	Ugodnosti	Pravice
40nižja cena mesečne vozovnice Urbana	Cenejša Urbana	Ugodnosti	Pravice
41povratniki, torej tisti, ki so že bili zaposleni, vedo veliko	Povratniki poznajo bolje pravice	Poznavanje pravic	Pravice
nekje 42med 10 % ali 15 % tistih, ki imajo sedmo stopnjo izobrazbe, da poznajo pravice kot so obvezno zdravstveno zavarovanje, aktivna politika zaposlovanja, migracijsko politiko zaposlovanja in tako dalje.	Splošno slabo poznavanje pravic mladih	Poznavanje pravic	Pravice
43jezikovni tečaji	Jezikovni tečaji	Neformalna izobraževanja	Delo organizacije z mladimi
44izpit C kategorije	Izpit C kategorije	Neformalna izobraževanja	Delo organizacije z mladimi
45usposabljanje za računovodjo	Usposabljanje za računovodjo	Neformalna izobraževanja	Delo organizacije z mladimi
46certificiranje že pridobljenih znanj s pridobitvijo nacionalne poklicne kvalifikacije	Certificiranje nacionalne poklicne kvalifikacije	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
47program izobraževanje odraslih po javnoveljavnih programih za pridobitev osnovnošolske izobrazbe	Izobraževanje odraslih za pridobitev osnovnošolske izobrazbe	Formalno izobraževanje	Delo organizacije z mladimi

48zaključne letnike srednjega poklicnega, strokovnega ali splošnega izobraževanja	Zaključevanje srednjega poklicnega, strokovnega ali splošnega izobraževanja	Formalno izobraževanje	Delo organizacije z mladimi
49priprave in opravljanje zaključnega izpita	Opravljanje zaključnega izpita	Formalno izobraževanje	Delo organizacije z mladimi
50priprave in opravljanje poklicne ali splošne mature.	Priprave in opravljanje mature	Formalno izobraževanje	Delo organizacije z mladimi
51obveščamo in vabimo na naše dogodke, ki jih organiziramo v sodelovanju z mladinskimi organizacijami v lokalnemu okolju	Povezovanje z lokalnim okoljem	Povečevanje možnosti za zaposlitev	Delo organizacije z mladimi
52Nacionalne sheme mobilnosti in iskanja v tujini preko EURES-a.	Odhod v tujino	Povečevanje možnosti za zaposlitev	Delo organizacije z mladimi
53veliko zanimanja	Veliko zanimanja	Odhod v tujino	Trenutni položaj mladih v družbi
54sprejmejo katerokoli delo, zato ker morajo preživeti	Potreba po preživetju	Odhod v tujino	Trenutni položaj mladih v družbi
55dela, ki so v Sloveniji slabše plačana, so v tujini lahko bolje in zato jim ni tako težko sprejeti	Boljše plače v tujini	Odhod v tujino	Trenutni položaj mladih v družbi
56Glavni razlog za iskanje službe v tujini je predvsem prenizka plača v Sloveniji.	Slabe plače v Sloveniji	Glavni izzivi	Trenutni položaj mladih v družbi
57pridobitev večšin in znanj, ki jih nato uporabljajo za povečevanje lastne zaposljivosti	Pridobitev izkušenj	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
58karierne svetovalke za daljše individualne obravnave za posameznike	Karierne svetovalke	Delo s posameznikom	Delo organizacije z mladimi
59interne delavnice, ki jih na uradu za delo Ljubljana izvajamo v Kariernemu središču.	Interne delavnice	Delo s posameznikom	Delo organizacije z mladimi
60eden izmed svetovalcev v kariernemu središču, kamor lahko brezposelna oseba	Svetovalec v Kariernemu središču	Delo s posameznikom	Delo organizacije z mladimi

pride v času uradnih ur po pomoč pri sestavljanju življenjepisa ali po druge odgovore			
61subvencijami za delodajalca	Subvencija	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
62subvencija za trajno zaposlovanje mladih	Trajno zaposlovanje mladih	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
63vključevanje mladih v delovni preizkus	Delovni preizkus	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
64usposabljanje na delovnem mestu	Usposabljanje na delovnem mestu	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
65pridobijo potrebne izkušnje	Pridobitev izkušenj	Povečevanje zaposlitvenih možnosti	Delo organizacije z mladimi
66zaposlovanje preko javnih del	Javna dela	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
67ohranjanju stika z matičnim svetovalcem	Ohranjanje stika s svetovalcem	Pomoč zavoda	Delo organizacije z mladimi
68rednega javljanja	Redno javljanje	Delo s posameznikom	Delo organizacije z mladimi
69pogostejših obravnav	Pogoste obravnave	Delo s posameznikom	Delo organizacije z mladimi
70redne komunikacije preko portala poiscidelo.si, telefona ali preko e-pošte.	Redna komunikacija	Delo s posameznikom	Delo organizacije z mladimi
71spodbuja zaposlitev za nedoločen čas	Pogodba za nedoločen čas	Iskanje zaposlitev	Trenutni položaj mladih v družbi
72a ker imamo tudi možnost subvencij za delodajalce, kjer morajo mlado osebo zaposliti za najmanj 2 leti, je to neke oblike zaposlitev za krajši delovni čas	Pogodba za krajši delovni čas	Iskanje zaposlitev	Trenutni položaj mladih v družbi
73zelo stresno obdobje, ko ne veš kaj te čaka, ali ti bodo podaljšali pogodbo	Stres	Prekarnost	Trenutni položaj mladih v družbi
74olajšanje	Olajšanje	Pogodba za nedoločen čas	Trenutni položaj mladih v družbi
Pri ZRSZ imamo poleg ostalih svetovalcev zaposlene tudi 75svetovalce za mlade	Svetovalci za mlade	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
76evropskih sredstev in evropskega socialnega sklada	Evropska sredstva	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
77lažje sodelujejo tudi z lokalnim okoljem	Povezovanje z lokalnim okoljem	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi

78kadrovske podhranjeni	Dodatni kader na ZRSZ	Trg dela	Predlog za izboljšave
Včasih niso zapisovali pridobljenih izkušenj na življenjepise, ampak sedaj to 79spodbujamo	Izpostavljanje izkušenj	Študentsko delo	Predlog za izboljšave
80ne opravlja študentskega dela na svojem področju za katerega se izobražuje	Izven področja izobraževanja	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih v družbi
81zato to velikokrat ne želijo zapisati	Sram	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih v družbi
82izpostavijo to in tudi delodajalci to najprej opazijo	Izpostavljanje izkušenj	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih v družbi
83da je pridobila druge določene izkušnje, ki lahko prispevajo k njihovi ekipi	Pridobitev izkušenj	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih v družbi
84poskušamo opremiti s tem znanjem na naših delavnicah pisanja prošenj, kako se pripraviti na razgovor za službo in podobno.	Delavnice	Povečevanje možnosti za zaposlitev	Delo organizacije z mladimi
85Sedaj to vidim, da marsikdo podaljšuje študij zaradi preživetja	Potreba po preživetju	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih v družbi
je 86prikrajsan za redni študij in je manj kvaliteten	Prikrajsanost za redni študij	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih v družbi
87izgubi tudi veliko let, ko bi se lahko že redno zaposlil in delal,	Izguba let za redno delo	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih v družbi
88težje dobiti službo s katero se bo osamosvojil brez študentskega statusa, raje ostane študent.	Študentske ugodnosti	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih v družbi
89razliko v plači, čeprav je delal isto delo.	Razlike v plači	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih v družbi
Mislim, da ga najbolj izražamo s tem, 90ko se človeku približaš	Približevanje	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
da 91vzpostaviš zaupanje	Zaupanje	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
S 92poglobljenimi intervjuji, kjer mora biti osnova zaupanje, lahko ugotoviš	Poglobljeni intervjuji	Način dela	Vloga socialnega dela

strankino preteklost in ozadje.			
imamo s 93CSD komisije, kjer tam določimo, da ostane stranka še vedno v naši evidenci	Komisije s CSD	Način sodelovanja	Sodelovanje z drugimi organizacijami
ji ostane 94pravica do denarne socialne pomoči	Denarna socialna pomoč	Ugodnosti	Pravice
95pravilno usmerimo	Vodenje	Način dela	Vloga socialnega dela
prepoznaš kakšne druge 96ovire	Prepoznavanje ovir	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
da mu z 97informacijami pomagaš	Informiranje	Način dela	Vloga socialnega dela
in jih 98skupaj rešuješ	Skupno reševanje problemov	Način dela	Vloga socialnega dela
99CSD	CSD	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi zavodi
100osebni zdravniki	Osebni zdravnik	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi zavodi
101psihiatri	Psihiater	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi zavodi
102ZPIZ	ZPIZ	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi zavodi
103ZZZS	ZZZS	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi zavodi
104lokalnim okoljem kot je na primer Rdeči križ	Rdeči križ	Lokalno okolje	Sodelovanje z drugimi zavodi
Mogoče prepoznamo potrebo stranke, ampak je njej preveč nerodno, da bi odšla po pomoč tja, zato mi pokličemo in ji s tem pomagamo. Jo 105zastopamo	Zastopanje	Način dela	Vloga socialnega dela
106prej zaznamo potrebe strank	Zaznavanje potreb	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
107osebnosti vsakega posameznika	Osebnost posameznika	Kvaliteta socialnega delavca	Vloga socialnega dela
108dolgo kolono mladih, ki se pridejo prvič prijaviti.	Veliko uporabnikov	Število uporabnikov	Delo organizacije z mladimi

Intervju: B

Datum: 25. 4. 2019

Kraj: pisarna na CSD Šiška

1. Na CSD izvajate prvo socialno pomoč. Če bi prišel k vam študent, ki bi vam rekel, da bo čez 3 mesece izgubil študentski status, ker bo zaključil študij, kako poteka vaše delo?

Vsekakor bi priporočal 1prijavo na Zavod za zaposlovanje, ker iz tega naslova se potem 2pravice iz javnih sredstev, pravica do denarne socialne pomoči in po potrebi tudi druge pravice. Če bi dobila stanovanje imaš možnost, da prijaviš in dobiš pogodbo in da najemodajalec oglašja, tudi 3subvencijo najemnine. Če bi imela otroke, so potem 4otroški dodatki, 5subvencija za vrtce.

2. Odvisno je od položaja posameznika?

Ja, predvsem zaradi denarne socialne pomoči. Prva socialna pomoč je opredeljena kot storitev po zakonu. Naj bi bila zelo 6kratka, naj bi bila tri srečanja. Dejansko zna trajati dlje. Sicer je to od centra do centra, od enote do enote različno organizirano. Konkretno pri nas, smo poleg prve socialne pomoči zadolženi še za nasilje. 7Seznaniš kaj je stiska, težava uporabnika. Mogoče pogledati če je še kaj v 8ozadju. Potrebno je vzpostaviti 9socialnodelovski odnos. Potem pa 10skupaj z uporabnikom načrtuješ. Pomembno je, da se 11prostovoljno vključijo, da se vsi nadaljnji koraki delajo z njihovim soglasjem.

3. Ali je kaj takšnih primerov?

Jaz sem na tem področju od oktobra in se še 12nisem srečal s kakšnim takim konkretnim primerom. Zdi se mi, da mladi 13več ali manj veste kaj sledi po končanju študija. Mogoče imajo že kaj dogovorjeno. Mislim, da večina ve, da je potrebna 14prijava na Zavod za zaposlovanje. Mladi večinoma prihajajo ko so še vedno dijaki ali pa še študentje in imajo 15spore s starši, ker jim ne plačujejo preživnine ali pa karkoli. Ali pa 16mladi, ki niso visoko izobraženi.

3. Delala bom tudi intervjuje na zavodu za zaposlovanje, ki imajo tudi drugačno delo s to populacijo.

Iz prijave na zavod, 18upravičenosti do denarne socialne pomoči jim gre tudi 19pravica do obveznega zdravstvenega zavarovanja. To pomeni, da morajo biti tudi 20aktivni iskalci zaposlitve, razen pri tistih mladih, pri katerih se izkaže, da 21trenutno niso zmožni za zaposlitev, se pravi zaradi zdravstvenih težav ali podobno. Ali če bi bilo res trajno, da bi imeli hude duševne težave ali podobno. Kar pa ni iz danes na jutri. Takrat je tudi vprašanje, če so sposobni glede na zdravstveno stanje študij končati. Dostikrat se jim tekom študija zalomi. Ali sami niso sposobni ali pa imajo 22premalo socialne podpore oziroma mreže, ki bi jih spodbujala in pomagala.

4. Katere metode dela največkrat uporabljate na prvi socialni pomoči.

Mi predvsem 23delamo s posameznikom. Ostalo pa mogoče še 24skupnosti. S skupnostjo pa lahko rečem, da se 25povezujemo s sosedi, z vladnimi in nevladnimi organizacijami, ki delujejo.

5. Katerimi konkretno?

Če pogledam mlade imamo v Šiški 28zavod MISS, 29Četrtno mladinski center, ki spada pod javni zavod Mladi zmaji, 30Svetovalnica za otroke in mladostnike na Gotski. Na področju duševnega zdravja ali drugih zdravstvenih težav imamo 31patronažno službo, ki nas prve obveščajo, da so bile pri osebi in ugotavljajo, da so v stiski in da bi poleg zdravstvene oskrbe potrebovale tudi še druge informacije. Vse 32nevladne organizacije, ki delujejo na področju duševnega zdravja. Potem pa še 33Rdeči križ, 34Karitas, 35ZPM Moste Polje.

6. Kam konkretno bi poslali študenta, ki bo končal študij?

Prvo na [37Zavod za zaposlovanje](#), da se pridobi denarna socialna pomoč in da ga tam seznanijo z možnostmi glede iskanja službe. Če je zainteresiran za iskanje službo, se lahko pogovarjamo na kakšen način lahko najde službo, če ni več v temu. Recimo [40spremljanje oglasov](#), ali pa da se sam ponuja – kliče, pošilja prošnje. Mogoče [41prostovoljno delo v katerikoli organizaciji](#) ali področju, ki mu je blizu. Na ta način si [42širi socialno mrežo](#) in mogoče lažje pride do zaposlitve, ker ga poznajo že od prej. Saj to že [43na fakultetah spodbujajo z aktivnostmi](#), ker se zavedajo, da s širino se dobi. Če si želi iti v [44tujino, so potem Erasmus+ programi](#). Tekom študija ali po študiju do 30 leta. [Trenutno ima 45Javno stanovanjski sklad MOL razpise zunaj, ki nekaj stanovanj namenja mladim družinam.](#) Lahko da je v stiski in bi potreboval [46izredno denarno pomoč](#). Zelo je široko. Ravno prva socialna pomoč storitev je takšna, da to razcepi. Običajno ljudje pridejo in niti ne vedo na koga naj bi se obrnili, samo imajo dilemo, vprašanje in niso prepričani ali jim lahko mi pomagamo.

7. Jim razložite tudi glede obveznega zdravstvenega zavarovanja. Kolikor sem prebrala literaturo, so lahko tudi preko denarne socialne pomoči.

Ja, so že [47avtomatično upravičeni do obveznega zdravstvenega zavarovanja](#). Prva socialna pomoč je taka široka in ker sem šele pol leta še vedno, ker je tako široko ali ker moraš določene stvari v globino poznati, kakšne zakone. Se [48uporabnikom tudi pove](#). Če ne veš, [preveriš in jih pokličeš](#). Ker smo [ljudje in je boljše preveriti informacije kot pa da se jim da napačne informacije](#). To načeloma ni problema, ljudje pristanejo na to in soglašajo, da ti dajo nek kontakt, največkrat telefonsko, tudi maile, včasih tudi po pošti želijo kakšni starejši. Potem se uporabnikom te informacije nudi. S tem da prva socialna pomoč ima specifiko, da ko oseba pride, se [49ne gleda na krajevno pristojnost](#), lahko kdorkoli. Če pa se ugotovi, da npr. prideš k meni in imaš stalno prebivališče v Kranju, jih moramo opozoriti, da je krajevno pristojen CSD v Kranju, razen če bo spremenil stalno prebivališče.

8. S katerimi organizacijami največ sodelujete?

V bistvu je težko reči, kot sva že ugotovila, da [50ni študentov oziroma brezposelnih, ki so ravno kar zaključili študij](#). Tako je težko reči. Mislim, pri drugih mladih, ki so še v procesu šolanja, je lažje. Prav za to populacijo pa je verjetno prvi [51Zavod za zaposlovanje](#), če bi prišel v smislu, da ima sedaj diplomu in bi ga poslal na Zavod za zaposlovanje. Ko pridobiš potrdilo imaš pravico uveljavljanja pravice do denarne socialne pomoči. Potem pa je od njega oziroma nje odvisno kaj si želi. Tekom razgovora ali je to stanovanjski problem, ali bi še naprej študiral. [Res je 53od posameznika do posameznika odvisno kaj je njegov cilj](#), kam je usmerjen in kaj si želi. Potem pa v tej smeri se dela. Če pa potem hkrati odkrivamo še druge plati, ker dostikrat pridejo ljudje z eno težavo in je dejansko druga težava v ozadju zaradi katere je prišel in močno vpliva na prvo. Potem če so pripravljeni [54delamo skupaj](#). Hitro pademo v to [55osebno pomoč, 56svetovanje, 57vodenje, 58urejanje](#). Tukaj je zelo tanka meja.

9. Prejle ste omenili, da se vam zdi, da kar dobro poznajo svoje pravice glede trga dela, iskanja stanovanja in zdravstvenega zavarovanja.

No, lahko se motim, ampak bi lahko sklepal, da dobro poznajo, glede na to kako so [59dostopne informacije](#). Vtipkaš na splet in ti vrže karkoli. [Se mi zdi da po tej logiki bi morali biti. Kako je pa dejansko pa ne bi znal povedati, ker se ne srečujem s tem.](#)

10. Moje razmišljanje gre v smeri, da takšna populacija ne bi prišla, če ne bi imela močne podpore s strani družine ali druge socialne mreže.

Tako, če bi že prej bili, da bi več ali manj skrbeli zase. S tem bi se znalo zgoditi, da bi si 60 podaljševali status, da lahko preko študentske napotnice delajo ali pa bi bili 61 prekarci. Takšni bodo že vedeli ali pa imeli mrežo, da so že nekje zaposleni, da lahko sploh preživijo. Da bi te iz danes na jutri starši brcnili iz stanovanja in rekli, zdaj se pa znajdi, tega v Sloveniji ni. Po statistiki verjetno si seznanjena koliko časa mladi potrebujejo, da se 62 mladi odselijo. Tam blizu 30 let, smo med višjimi v Evropi, ampak ni to zdaj stvar da se mladi ne bi želeli, kao mama hotel varianta. No v nekaterih je, že v moji generaciji vidim, da nekateri moški ostanejo doma. Ampak je to enostavno, ker ni možnosti, je skoraj nemogoče. Bolj v tem smislu, ker 63 nimajo prihodkov in sedaj je 64 Ljubljana katastrofa na nepremičninskemu trgu. Tudi ljudje, ki imajo prihodke, res da minimalne si ne morejo najti bivališča v Ljubljani. 65 Mladi so še tukaj posebej na udaru in je res katastrofa.

11. Kako vaš zavod pomaga k boljšemu položaju mladih?

Se pravi z uveljavljanjem pravic iz javnih sredstev, potem je od 67 mladih odvisno kaj je tisto s katero stisko, težavo problematiko se srečujejo. Potem se gre v tej smeri. Zelo težko je reči, To kar vse CSD pokriva. Ali so to mlade družine, duševno zdravje, invalidi, ... Že sama definicija socialnega dela nam narekuje, da se 68 vsakemu posamezniku približamo in posvetimo individualno. Odkrivati kaj je tisto in potem tudi ljudem v tej smeri pomagati. Mogoče res prva stvar je uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, kot prva stvar zaradi katere se ljudje največkrat obrnejo na CSD. Tukaj bi mogoče kolegice, ki delajo na teh področjih vedele kaj več. Verjetno obe boljši zaznavajo probleme s katerimi se mladi, ki zaključujejo študij, ker se z njimi tudi mogoče večkrat srečujejo. Za PSP dvomim. Ni nujno, da je povsod tako, tako je pri meni.

12. A vidite kje kakšne možnosti za izboljšave glede na to, da se sami zavedate kakšen je položaj mladih trenutno v družbi in me zanima sedaj kot CSD ali vidite kakšne možnosti. Lokalno ali pa državno?

Vsekakor je 71 informiranje mladih kaj se zgodi ko mladi postanejo brezposelni, kako urejati ta status, do česa so upravičeni. Kar se stanovanjske politike tiče povemo kakšno informacijo, ampak poleg kaj veliko ni, se pravi če imajo občine stanovanjski sklad oziroma državni stanovanjski sklad. Mogoče kaj v prihodnje kakšno 72 združništvo pri iskanju, ampak to. Potem pa so že specifične, kakšno težavo, stisko imajo, da pridejo k tebi. Verjamem pa da 74 nismo CSDji ravno tisti, na katere bi se mladi prvo obrnili. Prvi je splet. Mogoče prej kakšne nevladne organizacije, ker so kar močne na področju študentov – 76 študentska organizacija, 77 Sindikat Mladi plus, kar je generacijsko bližje in ker je mogoče manj formalno. Center za socialno delo lahko ima javno podobo slabo, dostikrat neopravičeno, ker se kakšen dogodek zgodi in se o tem piše. Potem so lahko tudi reakcije ljudi, da ko pridejo na CSD, da se sprašujejo zakaj so imeli takšno slabo mnenje, čeprav so jim delavci pomagali s koristnimi informacijami. Dvomim, da je CSD takšen, da ko mladi postanejo brezposelni, da bodo prišli najprej na CSD. Prej na kakšen Zavod na zaposlovanje.

13. Naredila sem tudi kvantitativno raziskavo, kjer sem jih vprašala koliko se jim zdi, da poznajo določene pravice. Ugotovila sem, da zelo slabo poznajo pravice. Največ se jih poslužuje pridobivanje informacij preko spleta. Predvsem pa te pravice, s katerimi se lahko srečajo po koncu študija, so zelo slabo poznane. Te, ki izhajajo iz študentskega statusa, so dobro poznane. Predvsem pa je aktivna politika zaposlovanja, denarna socialna pomoč, prva socialna pomoč, sploh ne poznajo. Ne poznajo pravice najemohemalcev. Tukaj se kaže potreba po informiranju.

Sicer ste pa že na splošno mladi kar zelo targetirana, oglaševalsko. Tudi ta ideal družbe, biti mlad. Tudi če si 40, 50 let star, mladostno izgledaš. Ideal biti mlad je tako močen in v bistvu se že pri otrocih

začne bombardiranje oglaševalsko, ki se pa samo še stopnjuje. Sej pa tudi verjetno res, da 78dokler študiraš, se ne ukvarjaš s tem. Mogoče zadnje leto, pred diplomo.

14. Potem se začnejo počasi zavedati realnosti, da zelene službe ne dobijo kar takoj, stanovanje si težje privoščijo, vse je dražje, plače so nizke ...

Čeprav zdaj je boljše kakor je bilo bistveno nazaj. Čeprav ko je bila res gospodarska kriza, je bilo res slabo, ampak sedaj se že javni sektor bolj odpira, gospodarstvo pa sploh. Verjetno se mladi potem poslužujejo, da gredo na 81nižja delovna mesta, čeprav so višje izobraženi. So 82manj plačani, ampak jim je glavno samo dobijo. Mogoče jim je pomembno to, da pridejo v organizacijo, da imajo vir prihodka in potem počasi iščejo naprej.

15. To sem se tudi s predsednico Sindikata Mladi plus pogovarjala. Statistično brezposelnost mladih pada, kar je dobro, ampak realnost je, da so oblike zaposlitev, ki jih mladi sprejemajo manj gotove in kvalitetne.

Ja, to je res. So prekarci, 83delajo preko študentskega dela, to je pa problem. To ugotavljam tudi preko prijateljev, znancev, to siljenje da odpreš SP, in tako naprej, tudi avtorska in podjetna sta kar obdavčeni, najbolj je SP, kjer ti izstaviš samo račun, delodajalec nima nič drugega razen to da ti plača račun. Vse ostalo, ali si bolan ali kaj drugega, delodajalca ne briga. Saj se veliko govori, ampak jaz verjamem, da 84mladi nočejo, da tudi če so 80 % odvisni od enega delodajalca, 85ne bodo ga šli prijaviti na Inšpektorat na delo, ker bodo potem še to izgubili. V bistvu je to en začaran krog, mogoče Teja zna še mal več o tem povedati. Tudi vprašanje kakšno pravno varstvo imajo tukaj zadaj, kaj to pomeni v relaciji ko iščejo naprej druge delodajalce. Žalostno je to. Zdaj pa nimaš izbire, moraš narediti sp, take it or leave it, valda bo take it, delal bo pet let kot nor, vikende bolan, potem pa bo ugotovil, da v bistvu nima veliko od tega, kvalitete življenja, prostega časa nič, stalno je pod stresom, lovi roke, plačan je slabo glede na ure koliko dela, mogoče si vzame to kot neke vrste šola, da bo kot odskočna deska. Poznam ene par, ki imajo kar 86resne psihične težave zaradi tega, so anksiozni, panični napadi, strah kaj bo, kakšna bo prihodnost. Včasih tudi 87alkohol ali druge substance. Nekaj časa tlačijo dol, potem pa sčasoma ugotovijo, da tudi to ne bo, da ni možno to celo življenje delati in tlačiti in da je potrebno druge načine poiskati, da te ventile odpreš. To sem kar videl, da je zelo obremenjujoče, zato ker 88izgorijo.

16. A takšne osebe tudi pridejo na CSD?

89Mi jih ne vidimo. Mislim, pridejo mogoče potem, ko imajo že res velike težave, ali je to 90težava v duševnem zdravju ali pa so mogoče zapadli v kakšne 91dolgove, ali pa imajo težave s starši, da so 92nasilni do staršev in jih starši prijavijo in jih ne želijo več doma. Ampak to niso več mladi, znajo biti že 93po 30 letih. Ko ni več kategorija mlad, pri nas je od 15-29 let, za Erasmus+ je od 13-30. Bolj po tem ko zakonsko mejo presegli in ko je že zelo hudo, potem lahko da pridejo. Lahko so tudi kakšne 94partnerske ali zunajzakonske zveze in živijo nekaj časa skupaj pa so največkrat ženske tiste, ki pridejo k nam, imajo otroke in ugotovijo, da ne morejo tako živeti, pridejo k nam in sprašujejo kako se stvari urejajo v relaciji do otrok. Bolj prihajajo k nam mladi, ki imajo težave v duševnem zdravju. Ampak to ni rečeno, da je zaradi prekernege dela, ampak zna imeti že kakšno zgodovino.

18. Imam še zadnje vprašanje. Ste socialni delavec, zanima me kako vidite vi vaš prispevek. Kako ga izražate? Kje se razlikujemo od drugih strok?

Lahko smo 95kreativni. Mamo možnosti se 96povezovati z različnimi strokami, ker socialni delavec ima nekaj, druge stroke pa druga znanja, tukaj se mi zdi, da imamo to širino. Psihologi imajo mogoče

premalo prakse, kar tudi sami povedo. Na našem faksu pa imamo prostovoljno delo, čeprav je obvezno kot praksa, ampak po eni strani je fajn, ker s tem pridobivaš konkretne izkušnje. Tako da v tem smislu imamo možnosti. Največje razlike so med državnimi, občinskimi ustanovami ali pa nevladnimi organizacijami. Pri 97državnih je ta stabilnost zaposlitve, varnost, ampak tudi rigidnost, ker moraš dosti bolj slediti zakonodaji, si podvržen kot inštitucija. 98Javni zavod mora delovati po določenih pravilih, ki jih je ogromno. Pri 99nevladnih organizacijah pa je delo bolj fleksibilno, in delovni čas in projekti. Hkrati pa je nestabilnost ker ne veš kje boš dobil denar za naslednje leto in tako naprej. Mogoče je videti pri različnih organizacijah, da so izgubili fokus zakaj so se ustanovili, ampak skačejo iz projekta na projekt, zato da ohranijo delovna mesta, da lahko preživijo. Socialno delo pa ima to možnost in širino, da lahko 101oblikujemo nove storitve ali obstoječe storitve izven okvirja, se pravi, da izven tega okvirja, ki ga nudi država, obvezno šolanja, sekundarno, terciarno, razni zavodi, ki imajo mladi otroci težave itd. Tukaj pa je možno oblikovati nove programe, 102dnevne centre, 103tabore, 104raznovrstne projekte. Se mi zdi, da socialni delavec kar dobimo dosti, ravno s tem, ker moramo biti 105dosti aktivni v času študija. Seveda je odvisno od študenta. Prav tako sem si 106ustvaril mrežo. Ko sem stopil na trg dela, so me ljudje že poznali. Tukaj so možnosti, tudi dostikrat se mladi mogoče prej začnejo v kakšnih nevladnih organizacijah, ker je bolj fleksibilno in tudi zaradi life styla, kasneje v službo hodiš, delaš bolj popoldne, potem ko si starejši, ko imaš že kakšno družino, takrat ti je bolj všeč, da imaš službo od sedmih naprej. Se mi zdi, da ko službo iščeš, se lahko na 107veliko različnih razpisov prijaviš, ko mogoče kakšen specialni pedagog težje potem dobi službo, ker je omejen z znanjem in širino. Spet je odvisno od posameznika, koliko se po študiju sam aktivira, vključuje, opravlja prostovoljna dela. Dostikrat je fajn, če tvoj hobi preraste v zaposlitev. 109Pričakovanja mladih, da bo kar takoj dobil laptop, službo, telefon in pisarno previsoka. Ni nujno, da bo prva zaposlitev sekira v med. Mogoče tretja, četrta. Mogoče že druga ali pa kasneje. To je treba računati. Potrebno je poiskati področje, ki te najbolj veseli. Se mi zdi pa kot 111poklic prihodnosti, ker storitveni poklici bodo vedno bolj v ospredju, mi kot ne samo Slovenci, ampak vsa zahodna polobla, če govorimo v smislu Evropa, Severna Amerika, se staramo. Gerontologija, mislim da je tu prihodnost v sociali. Roboti bodo lahko do določene mere nadomestljivi mislim, da bodo zamenjali ljudi, ne pa povsod. Ta 112človeški stik ne nenadomestljiv. In to kar se že kaže, to da bomo meli resne težave oziroma že imamo in bo vedno hujše. Problem je tudi, ker se populacija mladih manjša. Mogoče bo zdaj moja generacija, baby boom, ko je krivulja šla gor, sedaj pa gre dol in bo skoz manjša populacija. Ko bom jaz šel v penzijo, nas bo že ena tretjina prebivalstva. Socialni delavci pa imamo določena znanja. Te storitve, kjer je potreben stik z ljudmi, kjer nek robot avtomat ne bo mogel nadomestiti v primerjavi s kakšno proizvodnjo, tukaj pa imamo prednost, da bodo iskali ljudi s tovrstnimi znanji. Bomo videli. Tako pravijo, da niti še ni dveh tretjin znanj ne vemo, da jih rabimo oziroma 113ne poznamo, ker ne vemo kakšna bodo delovna mesta. Ali je ena tretjina, sem se z nekom pogovarjal o tem.

19. In tudi ne moremo napovedovati, kateri so poklici prihodnosti.

Težko je, ampak mislim, da storitven sektor pa bo. Vprašanje koliko bomo vse te pravice, za katere so se naši starši, stari starši borili, koliko jih bomo ohranili. Glede na to, da 114mladi pristajate na to, da vam je samoumevno prekerno delo, v tem smislu, ker ni druge izbire. Ker je le kvaliteta življenja je v Sloveniji visoka, če pustimo prihodke, ampak narava, hrana, dostopnost in raznolikost in da se tudi 116ne bodo vsi želeli v tujino želeli preseliti. Razen če bo seveda nujno.

20. Dokler se ne bo uredilo tega finančnega dela. Ker prihodke vseeno potrebujemo, da plačujemo najemnine itd.

To so potem te anomalije, v katere bi lahko 117država posegla, da se ta nepremičninski trg uredi v temu smislu, da spodbuja, da več ljudi najemajo. Ker imamo veliko lastniških stanovanj in ta stara generacija raje sama živi v starih bajtah, ne da bi jih oddajali, ker niso navajeni. Več starejših v eni bajti živi in si delijo stroške, je sedaj že nekaj normalnega. Ali pa 118zadružništvo, kjer se mladi povežejo, zgradijo nekaj za manjšo vsoto dobijo določeno lastništvo. Te stvari se bodo počasi. Ampak je tudi pomembno kako to država spodbuja. Zdaj vse pričakovati od države, je malo tako, smo le majhni, nas je le dva milijona. En Munchen ali pa Beograd. Tudi to, potem ko si preker, koliko ti plačuješ prispevkov, ta 119medgeneracijska solidarnost to bo zelo na preizkušnji. Ali ste vi pripravljeni za nas plačevati prispevke za pokojnine, ne glede na to kakšne bodo. To je sedaj resno. Ker če zdaj ne plačujete, ker itak se zdaj sproti, in to bodo resni problemi. Ko bom jaz šel v penzijo, bo po predvidevanjih ena tretjina upokojencev, okoli leta 2050. In prirast prebivalstva je že zdaj majhen, takrat bo malo aktivno zaposlenih in bomo samo še mi starci govorili kaj je dobro. Tudi politika katere stranke pridejo v parlament, katere interese predstavljajo. Že zdaj ste 120mladi dosti na obrobju. Vsi vas imajo polna usta, da vas vabijo na volitve, ampak kaj veliko se potem vsebinsko v razpravah ne dogaja.

21. Zahvaljujem se vam za pogovor in pomembne uvide v to problematiko.

Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
Vsekakor bi priporočal 1prijavo na Zavod za zaposlovanje	Evidenca brezposelnih oseb	Prijava na ZRSZ	Delo organizacije z mladimi
2pravice iz javnih sredstev, pravica do denarne socialne pomoči in po potrebi tudi druge pravice	Denarna socialna pomoč	Ugodnosti	Pravice
3subvencijo najemnine	Subvencija najemnine	Ugodnosti	Pravice
4otroški dodatki	Otroški dodatek	Ugodnosti	Pravice
5subvencija za vrtce	Subvencija za vrtec	Ugodnosti	Pravice
6kratka, naj bi bila tri srečanja	Krajša storitev	Delo s posameznikom	Delo organizacije z mladimi
7Seznanitev kaj je stiska, težava uporabnika	Instrumentalna definicija problema	Način dela	Vloga socialnega dela
8pogledati če je še kaj v ozadju	Raziskovanje uporabnikovega sveta	Način dela	Vloga socialnega dela
Potrebno je vzpostaviti 9socialnodelovski odnos	Socialnodelovni odnos	Način dela	Vloga socialnega dela
10skupaj z uporabnikom načrtuješ.	Skupno reševanje problemov	Način dela	Vloga socialnega dela
11prostovoljno vključijo, da se vsi nadaljnji koraki delajo z njihovim soglasjem.	Prostovoljnost	Začetni koraki za delo	Delo organizacije z mladimi
12nisem srečal s kakšnim takim konkretnim primerom.	Ni veliko uporabnikov	Število uporabnikov	Delo organizacije z mladimi

13več ali manj veste kaj sledi po končanju študija	Domnevno dobro poznavanje	Poznavanje pravic	Pravice
večina ve, da je potrebna 14prijava na Zavod za zaposlovanje	Prijava na ZRSZ	Poznavanje pravic	Pravice
15spore s starši, ker jim ne plačujejo preživnine ali pa karkoli	Spori s starši	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
16mladi, ki niso visoko izobraženi	Nizka izobrazba	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
18upravičenosti do denarne socialne pomoči	Denarna socialna pomoč	Ugodnosti	Pravice
19pravica do obveznega zdravstvenega zavarovanja.	Obvezno zdravstveno zavarovanje	Ugodnosti	Pravice
20aktivni iskalci zaposlitve	Aktivni iskalci zaposlitve	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
21trenutno niso zmožni za zaposlitev	Nezmožnost za zaposlitev	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
22premalo socialne podpore oziroma mreže, ki bi jih spodbujala in pomagala.	Pomanjkanje socialne mreže	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
23delamo s posameznikom	Delo s posameznikom	Metoda dela	Delo organizacije z mladimi
Ostalo pa mogoče še v 24skupnosti	Skupnostno delo	Metoda dela	Delo organizacije z mladimi
25povezujemo s sosedi	Sosedje	Lokalno okolje	Sodelovanje z drugimi organizacijami
28zavod MISS	MISS	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
29Četrtno mladinski center, ki spada pod javni zavod Mladi zmaji	Mladi zmaji	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
30Svetovalnica za otroke in mladostnike	Svetovalnica za otroke in mladostnike	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
31patronažno službo	Patronažna služba	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
32nevladne organizacije, ki delujejo na področju duševnega zdravja	Organizacije s področja duševnega zdravja	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
33Rdeči križ	Rdeči križ	Lokalno okolje	Sodelovanje z drugimi organizacijami
34Karitas	Karitas	Lokalno okolje	Sodelovanje z drugimi organizacijami
35ZPM Moste Polje	ZPM Moste Polje	Lokalno okolje	Sodelovanje z drugimi organizacijami

Prvo na 37Zavod za zaposlovanje	ZRSZ	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
40spremljanje oglasov,	Prosta delovna mesta	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
41prostovoljno delo v katerikoli organizaciji	Prostovoljno delo	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
42širi socialno mrežo	Socialna mreža	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
43na fakultetah spodbujajo z aktivnostmi	Aktivnosti med študijem	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
44tujino, so potem Erasmus+ programi	Odhod v tujino	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
45Javno stanovanjski sklad MOL	Razpisi stanovanjskih skladov	Ugodnosti	Pravice
46izredno denarno pomoč	Izredna denarna pomoč	Ugodnosti	Pravice
47avtomatično upravičeni do obveznega zdravstvenega zavarovanja	Obvezno zdravstveno zavarovanje	Ugodnosti	Pravice
48uporabnikom tudi pove. Če ne veš, preveriš in jih pokličeš. Ker smo ljudje in je boljše preveriti informacije kot pa da se jim da napačne informacije	Posredovanje informacij	Informiranje	Delo organizacije z mladimi
49ne gleda na krajevno pristojnost	Ni krajevne pristojnosti	Informiranje	Delo organizacije z mladimi
V bistvu je težko reči, kot sva že ugotovila, da 50ni študentov oziroma brezposelnih, ki so ravno kar zaključili študij	Ni veliko uporabnikov	Število uporabnikov	Delo organizacije z mladimi
Prav za to populacijo pa je verjetno prvi 51Zavod za zaposlovanje	Veliko uporabnikov na ZRSZ	Število uporabnikov	Delo organizacije z mladimi
je 53od posameznika do posameznika odvisno kaj je njegov cilj, kam je usmerjen in kaj si želi.	Individualni načrt pomoči	Metode dela	Vloga socialnega dela
54delamo skupaj	Skupno reševanje problemov	Metode dela	Vloga socialnega dela
55osebno pomoč	Osebna pomoč	Metode dela	Vloga socialnega dela
56svetovanje	Svetovanje	Metode dela	Vloga socialnega dela
57vodenje	Vodenje	Metode dela	Vloga socialnega dela
58urejanje	Urejanje	Metode dela	Vloga socialnega dela

59dostopne informacije. Vtipkaš na splet in ti vrže karkoli.	Splet	Poznavanje pravic	Pravice
60podaljševali status, da lahko preko študentske napotnice delajo	Študentske ugodnosti	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih
61prekarci	Prekarnost	Iskanje zaposlitev	Trenutni položaj mladih
koliko časa mladi potrebujejo, da se 62mladi odselijo	Življenje pri starših	V družbi	Trenutni položaj mladih
Bolj v tem smislu, ker 63nimajo prihodkov	Brezposelnost	V družbi	Trenutni položaj mladih
64Ljubljana katastrofa na nepremičninskemu trgu	Stanovanjska problematika	V družbi	Trenutni položaj mladih
65Mladi so še tukaj posebej na udaru	Splošno slab položaj	V družbi	Trenutni položaj mladih
67mladih odvisno kaj je tisto s katero stisko, težavo problematiko se srečujejo	Individualni načrt pomoči	Način dela	Vloga socialnega dela
68vsakemu posamezniku približamo in posvetimo individualno	Približevanje	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
71informiranje mladih kaj se zgodi ko mladi postanejo brezposelni, kako urejati ta status, do česa so upravičeni.	Po preteku statusa	Informiranje	Predlogi za izboljšave
72zadružništvo pri iskanju	Zadružništvo	Stanovanjska problematika	Predlogi za izboljšave
74nismo CSD ravno tisti, na katere bi se mladi prvo obrnili. Prvi je splet.	Splet	Poznavanje pravic	Pravice
76študentska organizacija	Študentska organizacija	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
77Sindikat Mladi plus	Sindikat Mladi plus	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
78dokler študiraš, se ne ukvarjaš s tem	Pasivnost	V družbi	Trenutni položaj mladih
81nižja delovna mesta, čeprav so višje izobraženi	Sprejemanje nižje kvalificiranih poklicev	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
82manj plačani, ampak jim je glavno samo dobijo.	Potreba po preživetju	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
83delajo preko študentskega dela	Študentsko delo	Iskanje zaposlitev	Trenutni položaj mladih

84mladi nočejo, da tudi če so 80 % odvisni od enega delodajalca	Odvisnost od enega delodajalca	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
85ne bodo ga šli prijaviti na Inšpektorat na delo, ker bodo potem še to izgubili.	Strah pred izgubo službe	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
86resne psihične težave zaradi tega, so anksiozni, panični napadi, strah kaj bo, kakšna bo prihodnost	Psihične težave	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
87alkohol ali druge substance	Odvisnost od substanc	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
To sem kar videl, da je zelo obremenjujoče, zato ker 88izgorijo.	Izgorelost	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
89Mi jih ne vidimo. Mislim, pridejo mogoče potem, ko imajo že res velike težave,	Težave	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
90težava v duševnemu zdravju	Duševno zdravje	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
so mogoče zapadli v kakšne 91dolgove	Dolgovi	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
92nasilni do staršev in jih starši prijavijo in jih ne želijo več doma	Spori s starši	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
niso več mladi, znajo biti že 93po 30 letih.	Niso več mladi	Uporabniki	Delo organizacije z mladimi
94partnerske ali zunajzakonske zveze	Težave v partnerski zvezi	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
Lahko smo 95kreativni.	Kreativnost	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
96povezovati z različnimi strokami	Povezovanje z drugimi strokami	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
Pri 97državnih je ta stabilnost zaposlitve, varnost, ampak tudi rigidnost, ker moraš dosti bolj slediti zakonodaji, si podvržen kot institucija	Rigidnost državnih ustanov	Način dela	Vloga socialnega dela
98Javni zavod mora delovati po določenih pravilih, ki jih je ogromno	Pravila javnih zavodov	Način dela	Vloga socialnega dela
99nevladnih organizacijah pa je delo bolj fleksibilno, in delovni čas in	Fleksibilnost, a nestabilnost nevladne organizacije	Način dela	Vloga socialnega dela

projekti. Hkrati pa je nestabilnost ker ne veš kje boš dobil denar za naslednje leto			
101oblikujemo nove storitve ali obstoječe storitve izven okvirja,	Oblikovanje novih storitev	Način dela	Vloga socialnega dela
102dnevne centre	Dnevni centri	Način dela	Vloga socialnega dela
103tabore	Tabori	Način dela	Vloga socialnega dela
104raznovrstne projekte	Projekti	Način dela	Vloga socialnega dela
105dosti aktivni v času študija	Praksa v času študija	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
106ustvaril mrežo	Širjenje mreže	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
ko službo iščeš, se lahko na 107veliko različnih razpisov prijaviš	Možnost prijave na razpise	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
109Pričakovanja mladih, da bo kar takoj dobil laptop, službo, telefon in pisarno previsoka	Visoka pričakovanja	Pričakovanja	Trenutni položaj mladih v družbi
111poklic prihodnosti, ker storitveni poklici bodo vedno bolj v ospredju	Storitveni poklic	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
112človeški stik ne nenadomestljiv	Človeški stik	Kvalitete socialnega delavca	Vloga socialnega dela
oziroma 113ne poznamo, ker ne vemo kakšna bodo delovna mesta	Negotova prihodnost poklicev	Iskanje zaposlitev	Trenutni položaj mladih
114mladi pristajate na to, da vam je samoumevno prekerno delo, v tem smislu, ker ni druge izbire	Sprejemanje nižje kvalificiranih poklicev	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
116ne bodo vsi želeli v tujino želeli preseliti. Razen če bo seveda nujno	Potreba po preživetju	Odhod v tujino	Trenutni položaj mladih
117država posegla, da se ta nepremičninski trg uredi v temu smislu, da spodbuja, da več ljudi najemajo.	Ureditev nepremičninskega trga	Stanovanjska problematika	Predlogi za izboljšave
118zadružništvo, kjer se mladi povežejo, zgradijo nekaj za manjšo vsoto dobijo določeno lastništvo.	Zadružništvo	Stanovanjska problematika	Predlogi za izboljšave

119medgeneracijska solidarnost	Medgeneracijska solidarnost	Na ravni družbe	Predlogi za izboljšave
120mladi dosti na obrobju	Na obrobju	V družbi	Trenutni položaj mladih

Intervju: C

Datum: 18. 4. 2019

Kraj: Pisarna Sindikata Mladi plus, Dalmatinova 4

1. Kako ocenjujete trenutni položaj mladih, ki zaključujejo študij?

Mi smo 1sindikat dijakov, 2študentov, 3mladih brezposelnih in 4mladih prekarne delavke in delavce in torej nekako pokrivamo ta zelo širok spekter mladih, ki ali so še v izobraževanju ali pa so morda že na trgu dela ali pa so ravno v tej tranziciji iz izobraževanja na trg dela. Ravno v tej tranziciji je, da prehod mladih še vedno ni lahek, še vedno je recimo 5brezposelnost mladih višja kot v drugih starostnih skupinah, še vedno se mladi soočajo s tem, da ko prvič stopajo delodajalci do njih, 6pričakujejo neke delovne izkušnje, ki pa jih mladi seveda ne morejo dobiti ali pa jih težko dobijo, ker prvič vstopajo. Če pa že imajo neke 7izkušnje s študentskim delom na primerljivih položajih pa je ponovno od delodajalca odvisno koliko jim to prizna, koliko jim ne, koliko ceni takšne izkušnje. Vsi tisti, ki prvič vstopajo na trg dela se torej soočajo s temi težavami. Študenti pa po našem videnju so zelo 8fokusirani na sam študij, da se izkažejo tako pri ocenah, da končajo ta študij. Veliko mladih v času študija tudi dela in v resnici že nabira neke izkušnje, po navadi ravno preko študentskega dela. Ni pa nujno, da mladi 9delajo na tistem področju za katerega se izobražujejo. Velikokrat mladi delajo, ne zato ker bi radi ali pa ker bi morali nujno dobiti izkušnje iz svoje profesije, ampak zato da 10preživijo in ker hočejo neki zaslužiti, ali zato ker imajo stroške ali konec koncev tudi samo za počitnice. In za te mlade se mi včasih vprašamo kako dobro se sploh zavedajo vseh kompetenc, ki so jih pridobili, tudi če so natakariji ali kot prodajalci ali če res ne delajo na tistem področju za kar se izobražujejo. Zanima nas, če 11znajo prepoznati znanje in veščine, ki jih dobijo pri takem delu, ki bi jim lahko koristilo tudi na njihovi profesionalni poti. Kar smo mi opazili mlade je, da se ne zavedajo vsi kako je to pomembno in veliko jih sploh noče omeniti, da so delali kaj takšnega, kar ni v skladu z njihovo izobrazbo. Ampak mi 12hočemo res tem mladim dati vedeti, da je vsaka delovna izkušnja pomembna, naj jo beležijo in naj poskusijo iz nje najti nekaj kar bi bilo relevantno tudi potem za njihov poklic. Ali je to točnost, da znaš govoriti z različnimi ljudmi, da si vesten pri delu, mehke veščine, ki so za delodajalce zelo pomembne. Če povem konkretno za študente socialnega dela, ker se ravno ukvarjamo z določenimi poklici, predvsem tistimi reguliranimi, ki zahtevajo torej, da mladi opravijo neko 13pripravnost ali dobijo neke delovne izkušnje, da lahko potem sploh končajo v resnici svoje izobraževanje in torej pristopijo k 14strokovnemu izpitu. Zato se ukvarjamo s tistimi, ki delajo na področju vzgoje in izobraževanje, torej učitelji in pedagogi, pravniki, z arhitekti in tudi s socialnimi delavci. Kar pri teh poklicih ugotavljamo je, da imajo ti mladi 15zelo malo informacij o tem kaj jih v resnici čaka. Mislijo, da je najpomembnejše to, da gredo študirati, so tam pridni, imajo dobre ocene, potem pa niti nimajo realne slike o tem kakšna je pot do kariere. Kar smo ugotovili je, da zelo veliko mladih ne ve, da mora opravljati pripravništvo ali pa da dobi neke delovne izkušnje. Posledično tudi ne vejo, da to ni tako lahko – 17teh mest je enostavno premalo, da so 18čakalne vrste, da je to 19odvisno od ministrstva koliko mest razpišejo. Mi se zelo borimo z ministrstvom, da bi bilo teh mest več. In da se omogoča 20financira plačano pripravništvo. Naš občutek je, da se zelo malo mladih zaveda te problematike, je pa dejstvo, da jih bo 21zadevala takoj ko oni diplomirajo.

2. Ali ste mogoče si ogledali film Ne bom več luzerka, režiserke Urše Menart?

Ne še, slišala sem zelo dobre kritike, prebrala sem intervju z režiserko, poslušala podcaste in povedali so mi, da je kot dokumentarec, ker prikazuje povprečno življenje nekoga, ki nekaj dokonča, želi priti na trg dela, se vmes seli, 25pristane spet pri starših, do te percepcije kako je ko 26prijatelji odidejo v tujino in si v Berlinu, če prav samo kot 27natakar, ampak vseeno si v Berlinu.

3. Ga priporočam, ker prikazuje kar realno podobo življenja po študiju. In kot ste že omenili, se je glavna igralka v filmu morala vrniti domov k staršem. Zanima me, ali se tudi vi kaj ukvarjate s stanovanjsko problematiko mladih?

Se, predvsem iz tega vidika, 28da opozarjamo, da je stanovanjska problematika v Sloveniji izjemno velika, predvsem med mladimi. Trg 29trajno najemniških stanovanj praktično ne obstaja. Imamo v bistvu samo lastnike stanovanj, ki se odločajo ali bodo svoje stanovanje oddajali ali ne, kar je zelo 30neregulirano – velikokrat se to oddaja na črno. To hkrati vodi v to, da se lahko cene stanovanj drastično dvignejo in jih nič ne regulira. Tako si mladi ne morejo vsega tega privoščiti. Predvsem kar mi opozarjamo je, da je rešitev stanovanjske problematike v največji meri 31odvisna od položaja osebe na trgu dela. Če torej mladi nimajo 32varnih, trajnih, dostojnih zaposlitev s 36primernim plačilom, potem je skoraj nerealno, da bi lahko oni nekako rešili svojo stanovanjsko problematiko, vsaj na dolgi rok. Če so 37brezposelni potem najverjetneje pristanejo pri starših. Tisti, ki lahko rešijo svojo stanovanjsko problematiko, pa jo lahko rešijo zaradi 38finančne pomoči staršev. Ali da imajo starši takšna finančna sredstva, da jim pomagajo plačevati najemnino ali pa celo, da so oni lastniki stanovanj in jim potem oddajajo. Stanje na trgu nepremičnin je predvsem v Ljubljani katastrofalno. Kar se sedaj dogaja in kakšne so sedaj cene je za mlade izjemno težko.

4. Lahko potrdim, saj jaz živim v študentskem domu, sem iz Koroške, imam mamo brezposelno in brata, ki nima službe, a se posveča magistrskemu delu. Željo pa ima, da bi imel službo, stanovanje in se tako osamosvojil, kar se mi zdi, da je to želja vseh mladih.

Ravno ta raziskava Mladina 2018 govori o tem, da se je pred leti ustvarila fama, da mladi želijo živeti v hotelu mama in da smo razvajeni in da nam to bolj ustreza, ker nam bolj paše, da nam nekdo kuha, pospravlja in skrbi za nas. Ravno s to raziskavo se je to razblinilo, ker to ni res. 39Mladi, če bi bili finančno zmožni, bi se odselili. Ni da smo mladi razvajeni, ampak so drugi vzroki zakaj živimo še vedno pri starših in to je, da nismo finančno zmožni se odselit. Tudi te neke mite, ki se velikokrat pripisujejo mladim, je potrebno razbiti.

5. Kdo je odgovoren za trenutno situacijo?

Jaz mislim, da prvič, zato da bi bilo mladi finančno zmožni je 40potrebno urediti trg dela tako, da bodo mladi lahko prihajali do varnih, trajnih in dostojnih zaposlitev. Tukaj ima država zelo veliko nalogo, predvsem s tem, da regulira trg dela na način, 41da se spoštuje zakonodajo, 42da se ustvarja nova delovna mesta, ki so kakovostna. Kar se pa tiče celotne stanovanjske politike ima tudi ponovno država izjemno vlogo in tudi seveda občina, kjer je tudi občina tista, ki 43skrbi za stanovanjsko politiko. Tukaj se je videlo, da Slovenija nima neke vizije glede stanovanjskih vprašanj. Tukaj se je tudi Nacionalni stanovanjski program čakal ne vem koliko let, ki je zamujal in potem ga je država sprejela. A bil je popolnoma 44premalo ambiciozen, ni bilo jasnih nobenih finančnih posledic in država lahko s svojo politiko in ukrepi, če bi jih razvijala lahko zelo vpliva na stanovanjski položaj vseh prebivalcev. Ampak naša država tega ne počne. Imamo primere mest in držav, kjer imajo razvito stanovanjsko politiko. Pri nas enostavno ni razvita. In do takih primerov ne prihaja. Recimo Dunaj je primer tega kako zelo dobro mesto in država spodbujata to da se ljudje odselijo, da živijo dobro, da se

ne ustvarja novih geto naselij, da je ogromno socialnih stanovanj, da je ogromno trajno najemniških stanovanj in tako dalje. In to je v resnici v rokah države, to ni naloga posameznikov ali privatnikov.

6. Ali imate vi kot sindikat moč vplivati?

Na tem področju bi rekla, da precej malo. Nas sicer 46odločevalci vključujejo, nas kličejo, tudi 47novinarji nas sprašujejo za naše mnenje, ampak kaj več od tega pa v resnici tudi mi nismo bili zmožni se toliko posvečati temu. 48Sodelujemo predvsem v teh javnih razpravah in damo jasno vedet, da država mora vložiti tudi finančna sredstva in kadre zato, da se oblikuje stanovanjska politika. Ampak potem ko oni tega ne naredijo, lahko mi samo še šesto krat 49opozorimo. Opozorila pa ne zaležejo. Mogoče bi morali organizirati kakšen 50protest, da bi bili malo glasnejši. In to ne bi bilo nič nenavadnega, saj se ravno podobno dogaja v Berlinu. Tam so cene stanovanj narastle in mislim, da je čas, da ljudje zahtevamo v resnici mal boljšo politiko in da gremo zato tudi na ulice ali pa da se organiziramo in se skupaj upremo izkoriščanju.

7. Kaj opazate pri tej populaciji kot največje izzive?

Ravno ta 51prehod na trg dela v trajno, varno in dostojno zaposlitev. Ko so mladi na trgu dela opazamo, da mladi 52nimajo več zaposlitve za nedoločen čas. Skoraj nerealno je pričakovati, da boš dobil pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas s primernim plačilom in v resnici se je brezposelnost mladih zmanjšala, torej ta trend je pozitiven. 53Statistike kažejo, da brezposelnost mladih ni več tak problem, ampak na drugi strani mi opozarjamo prvič brezposelnost med mladimi je še vedno visoka, previsoka, drugič pa kakšno je torej 54stanje teh mladih, ki niso več uradno brezposelni, ali delajo preko prekarnih oblik dela ali delajo še vedno preko študentskega servisa, ali avtorske ali podjemne pogodbe, ali so prisiljeni da odprejo svoj s. p., kar se dogaja v Sloveniji zdaj množično. In v resnici se moramo začeti spraševati kakšno delovno mesto imajo mladi, kakšno službo, ali govorimo torej o kakovostnih delovnih mestih. Ne sme biti cilj samo to, da oni niso več v bazi brezposelnih, zato da je statistika lepša za ministrstvo, ampak se moramo pogovarjati kakšen je realen položaj. In realen položaj za mlade ni dober, zato ker več kot 75 % mladih dela v prekarnih oblikah dela. To pomeni, da so mladi 55bolj ranljivi, v slabših pogojih, da se ne morejo osamosvojiti, ker se jim lahko iz danes na jutri prekine pogodbo, da še vseeno ne morejo plačevati teh visokih najemnin, ker prekarne oblike imajo 56po navadi nižje plačilo in se sploh ne zmorejo zavezat da bi za dlje časa nekaj najemali, ker ne vedo ali bodo lahko tudi čez eno leto plačevati, ker 57ne morejo dobiti kredita na banki za nakup stanovanja, ker pač so kreditno nesposobni. Vse to je še naprej 58začaran krog za mlade, ki iz tega ne morejo izstopiti. Položaj mladih po našem mnenju ni dober. In bi res država morala veliko bolj ukrepat kot trenutno ukrepa.

8. Vse pa izhaja iz zaposlitve oziroma oblike zaposlitve. Prebrala sem vašo anketo iz 2017 in sem videla, da je 77 % mladih bilo pripravljeno sprejeti delo, ki zahteva nižjo izobrazbo.

Kar opazamo, predvsem pri našem delu, so 59pripravljeni sprejeti marsikaj, ker jih je kriza prisilila v to, da morajo biti hvaležni za vsako delo, ki se jim ponudi. Če oni ne delajo so luzerji in da naj raje 60pristanejo tudi na kršenje njihovih pravic in v resnici sprejmejo karkoli, tudi če je to delo 61na črno, ali 62manj plačano ali če 64ni v skladu z njihovo izobrazbo. Vse to so mladi v večji meri pripravljeni sprejeti, kot na primer druge starostne skupine. Mladi sprejmejo tudi kršitve, samo da nekaj delajo. Tukaj v največji meri nastopimo tudi mi, ker pomagamo tem mladim, ki se jim kršijo pravice, da se pogleda kako jim lahko pomagamo, da 65opozorimo delodajalce, 66opozorimo mlade, da imajo pravice in da po zakonu se jim te pravice ne smejo odtujiti. Da so delodajalci tisti, ki kršijo zakon in morajo biti delodajalci sankcionirani in da je čas, da se tudi mladi temu upremo, da ne pristajamo na znižanje standardov, ker če bomo vsi pristali, potem seveda bodo to delodajalci izkoriščali. Če se jaz

kot mlada oseba uprem in rečem, da ne bom na to pristala, delodajalec točno ve, da je za mano še vrsta 100 drugih mladih, ki bodo na to pristali. Zato je potrebno, da se 67vsi temu upremo, zato da ne bo več 100 mladih, ki so pripravljeni vse to delat, ker bo drugače delodajalec dal vedno slabše pogoje. Ker enostavno lahko.

9. To je ena izmed aktivnosti, ki ste jih naredili – Stop kršitvam. Kakšen je odziv?

Naša kampanja 68Stop kršitvam v bistvu pregleduje oglase, ki imajo elemente delovnega razmerja in po zakonu mora biti nujno sklenjena pogodba o zaposlitvi za nedoločen čas. Mi se moramo zavedati, da 69zakonodaja v Sloveniji je izjemno dobra. Izjemno jasno govori o tem, kdaj mora biti zaposlitev in kdaj vse ostale oblike dela, ki so zgolj izjema. Ampak v Sloveniji se je vse to obrnilo in vse ostale oblike nadomeščajo redne zaposlitve. Študentsko delo, s. p., avtorska, podjetna pogodba nadomeščajo pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas. In tukaj gre za 70kršitev zakona. In kar mi počnemo je, da 71pregledujemo te oglase in jih prijavimo inšpekciji za delo, da ukrepa, 72obvestimo mlade, da smo torej našli takšen oglas, da naj ne nasedajo kršitvam in naj ne sprejmejo takšnih kršitev. Hkrati pa 73obvestimo delodajalca, da smo ga prijavili na inšpektorat in ga pozovemo naj začne spoštovati zakon. In odzivi so zelo različni. Mladim je to zelo zanimivo in so se zelo vključili, 74mladi tudi sami nam pošiljajo sporne oglase za delo, mi to obrnemo v nek kviz in jih sprašujemo, če 75znajo že sami prepoznati kršitve, in so mladi izjemno aktivni, angažirani. S tem želimo informirati in izobraževati mlade o njihovih pravicah. Z vidika mladih je to izjemno pozitivno sprejeta kampanija. So se tudi začeli bolj kritično obnašati do vseh teh oglasov. S strani delodajalcev ni tako pozitivno. Včasih 76nam odgovorijo in nas vprašajo zakaj jih prijavljamo, da bodo delali še vedno tako kot bodo hoteli, da po njihovo ne kršijo zakonov, nekateri delodajalci pravijo, da ne poznajo zakona in da jim potem naj mi svetujemo. Mi jim povemo, da morajo oni biti tisti, ki poznajo zakon, da jim sicer lahko svetujemo, ampak da to ne gre tako. Oni morajo imeti svojo kadrovsko ali pravno službo, to nismo mi. 78Inšpekcija za delo pa nas je popolnoma razočarala na tem področju, ker v večini primerov ne odreagira. Na začetku je bila inšpekcija zelo vesela te naše akcije. Mi smo se dobili z njimi, smo jim povedali, da bomo to začeli delati in so bili zelo veseli, da jim bomo pomagali. In smo res mislili, da bodo veseli. A ko smo jih zasuli s temi oglasi, ker jih je bilo tako veliko, so nam povedali, da oni ne bodo odreagirali, zato ker to so samo oglasi za delo in na podlagi tega ne bodo odreagirali in so nas prosili, da jim nehamo pošiljat takšne oglase. Seveda smo rekli, da mi s tem ne bomo nehali in s tem nadaljujemo in smo jim rekli, da naj raje začnejo opravljati svoje delo in začnejo odreagirati na podlagi teh oglasov. Je kar težavno, kot rečeno so odzivi zelo različni, odvisno koga vprašaš. Po našem mnenju bi morala inšpekcija narediti veliko več. Kot rečeno zakaj so se vse te prekarne oblike dela tako razrastle je samo zato, ker inšpekcija ne opravlja svojega dela, ker je 80inšpektorjev premalo in tudi ko zaznajo kršitev, 81ne izrekajo sankcij, ampak samo morda opozorijo delodajalca. To pomeni, da delodajalec lahko počnejo vse kar hočejo, tudi kršijo zakon črno na belem, vsem na očem in vedo, da ga lahko. Zmazali se bodo s tem, zato ker ni v resnici nobenega organa, ki bi jih prisilil, da to nehalo delati. To ima veliko širše posledice za družbo, saj v trenutku ko se ne spoštuje prava, zakonov, to vodi v divji zahod. Če se moramo posamezniki držati zakonov, mi plačevati položnice, ko so roki, se ustaviti pri rdeči luči, potem morajo tudi delodajalci spoštovati delovnopravno zakonodajo, ki jih obvezuje k nečemu. In če oni tega ne spoštujejo, potem je potrebno širše vprašanje v kakšni družbi živimo, da se vse to dovoljuje.

10. Še ena aktivnost je, ki ste jo naredili – oceni delodajalca. Kako je pa s tem?

To je mednarodna platforma, kjer želimo narediti 83največjo bazo delodajalcev glede na ocene mladih. Povezali smo se z mednarodnimi partnerji, ki so to že razvili v Belgiji, Franciji in drugih državah. Mi smo tudi želeli, da je končno čas, da smo mladi tisti, ki ocenjujejo delodajalce, da niso

vedno delodajalci tisti, ki ocenjujejo nas. Želeli smo videti kateri so dobri in kateri slabi delodajalci. Da bi mladi resnično povedali kakšne so njihove izkušnje in s tem dali neko informacijo tudi za druge mlade, ki bi si želeli zaposliti pri tistem delodajalcu. V tej bazi lahko mlada oseba oceni svojo izkušnjo, lahko izbere kakšno obliko je delala, ali preko študenta, zaposlitev, vajeništva, pripravništva ali karkoli drugega, oceni kako je to delo potekalo, ali je imela mentorja, ali so ga uvajali na delu, kakšni so bili odnosi, ali so bile spoštovane njene pravice ali so jo redno plačevali in tako dalje. In potem na podlagi tega, ko bomo dobili dovolj ocen, se kalkulira splošna ocena delodajalca, ki se bo javno objavila iz koder se bo točno videlo kateri delodajalci ne spoštujejo pravic, kateri ne zagotovijo nobenega uvajanja, kateri ne izplačujejo na koncu meseca. S tem bomo poskušali narediti najbolj transparentno bazo ocen delodajalcev, ker bodo v resnici mladi tisti, ki bodo to ocenjevali. Zaenkrat še ne moremo pokazati vsega kar je za tem. Mi potrebujemo sedaj maso mladih, ki bi začeli to izpolnjevati, da bi lahko pokazali res transparentne ocene. Če samo ena oseba oceni, potem še malo počakamo, da se nabere več ljudi. Če pa več oseb oceni pa že imamo bolj jasno sliko kakšen je v resnici delodajalec.

11. Jaz sem naredila kvantitativno raziskavo, sicer samo 114 anketirancev, in vmes sem jih tudi vprašala podobno kot ste vi v anketi 2017 poznavanje različnih organizacij. Ena izmed organizacij, ki sem jih naštel, je bila tudi Sindikat Mladi plus in je bila najslabše poznana organizacija izmed vseh naštetih. Zaradi nepoznavanja organizacije, potem tudi ne poznajo programov, aktivnosti.

Mi se tega totalno zavedamo, da je zelo 90težko priti do mladih. Mi res verjamemo, da to kar počnemo je nekaj dobrega za njih, če ne so to res koristne informacije, ki jih potrebuje vsak, ki bo enkrat na trgu dela. Sprašujemo se kako priti do čim večjega števila mladih, kako jih obiskati, jim povedati, jih informirati. Verjamemo, da 91samo informirani, izobraženi mladi o svojih pravicah se bodo bolj znašli na trgu dela. Trudimo se preko 92naše spletne strani, 93Facebooka, drugih socialnih omrežij, 94fizičnih dogodkov, 95potujemo po fakultetah, poskušamo razširiti vest o tem, ampak niti slučajno tudi mi nismo zadovoljni, da ne more vsak mlad se zavedati, da ima pravice, ker je to v bistvu naš končni namen, da se mladi začnejo zavedati vseh svojih možnosti, ker bodo le potem mogoče malo drugače začeli gledati na trg dela, da jim ni treba na vse pristati.

12. Poznavanje pravic sem tudi pregledovala v svoji anketi, kar se je pokazalo, da zelo slabo poznajo. Te, ki izhajajo iz študentskega statusa, so bile po njihovem mnenju dobro poznane. A po vaši raziskavi se vidi, da konkretno slabše poznajo.

Točno to, ker nam nihče o tem nikoli ni nič povedal. Kako pa naj bi 96mladi poznali svoje pravice na trgu dela, če pa nikoli v izobraževalnem procesu nič ne povejo. Niti na zavodu za zaposlovanje ti 97ne povedo o pravicah, naučijo te kako 98napisati najboljši CV, zato da se boš prodal delodajalcu, ne povedo pa ti, ne se prodati tako, da boš delala nadure, ki ne bodo plačane, ker to ni v redu. Tega ti nikoli ne povedo. To želimo mi spremeniti in se pogovarjamo in z 99Ministrstvom za izobraževanje kako bi mi lahko s svojimi vsebinami 100prišli v izobraževalni sistem, ker če mi enkrat pridemo tja, potem je največja možnost, da zajameš največji del populacije mladih. Mi že lahko organiziramo delavnice v tej stavbi, ampak kakšna je verjetnost, da bo večina mladih prišla. Če pa prideš v šolo, pa lahko že v osnovni šoli ali pa srednji ali pa fakulteta konec koncev, potem je večja verjetnost, da boš dobil večjo maso ljudi in jim s tem pomagal. Mi popolnoma razumemo mlade, saj tudi mi nismo čisto nič vedeli, dokler nismo prišli sem. Nikoli na mlade ne gledamo zviška, ker vemo zakaj ne poznajo in to niso sami krivi. 101Kriv je sistem, ki jih vzgaja v to, da morajo biti ponižni in da morajo sprejeti karkoli in sistem, ki jim nikoli nič ne pove o pravicah.

13. S kom še sodelujete?

Sodelujemo z veliko 102oddelki Ministrstva za izobraževanje, predvsem na področju vajeništva in pripravništva, ker oni pokrivajo te sisteme. Trenutno poskušamo 103izboljšat sistem vajeništva, torej za srednje šole, prav tako sistem pripravništva, torej za te regulirane poklice. Sodelujemo tudi direktno z Ministrstvom za izobraževanje in 105Uradom za mladino, kako bi lahko mi izvajali različne delavnice o pravicah mladih. Imamo kar veliko front odprtih. V delni meri se financiramo preko Urada za mladino, ker smo poleg tega da smo sindikat tudi mladinska organizacija in torej oni podpirajo delovanje vseh mladinskih organizacij.

14. Kako pa poteka sodelovanje?

V bistvu kakor kdaj, 106odvisno od kakšne teme. Mi poskušamo biti vedno spoštljivi, konstruktivni. Imamo ideje, kako izboljšati stvari, ne da bi samo 107kritizirali tudi 108predlagamo rešitve. Naš namen je, da nas različna ministrstva jemljejo kot resnega in strokovnega sogovornika, ker verjamemo, da mi celo bolje poznamo mlade kot neko ministrstvo, ker mlade združujemo in mi se o vseh teh vprašanjih posvetujemo z mladimi. Ne oblikujem sama mnenja, ampak 109mi v resnici mlade sprašujemo kaj bi bilo po njihovem mnenju rešitev in te rešitve predložimo naprej ministrstvu. Naš namen je, da nas upoštevajo. Nekatera nas bolj, druga manj. Mi se vedno trudimo na različne načine pritiskati na njih. Ne bojimo se biti provokativni in ne bojimo se biti kritični, ker vemo, da moramo slediti mnenju mladih. Ne želimo biti najboljši prijatelji z ministrstvom, ker želimo biti bolj na strani mladih, ker smo tudi mi mladi. Zato imamo takšne 110kampanije, kot so na primer »Buče«. Take stvari nas ni strah delati in biti malo bolj provokativen in kritičen do dela ministrstev. Včasih pa je sodelovanje zelo dobro. Mi smo vključeni v ogromno medvladnih skupin. Mi lahko dobimo sestanek na ministrstvu kadarkoli želimo. Mi se lahko z njimi pogovarjamo o vsem, vrata so nam trenutno odprta, imamo to možnost, smo vključeni v vse razprave in debate. Lahko predlagamo karkoli želimo, problem pa se pri nas pojavi, ko se 111konča pri temu. Nas samo poslušajo, ampak nas ne upoštevajo. Ko je v resnici potrebno narediti na podlagi tega kar se tam pogovarjamo, je potrebno narediti neke korake, tukaj se bo na ministrstvu ustavilo. Ko je potrebno sprejeti nek ukrep, ko je potrebno zagotoviti neka finančna sredstva za plačana pripravništva, tukaj se bo ustavilo. Oni nas bodo sprejeli, mi jim bomo povedali, predložili dokaze kaj vse so mladi rekli. Ampak preden bodo oni odreagirali, je bolj težko povedati ali bodo ali ne. Zato mi nikoli nismo popolnoma zadovoljni s tem sodelovanjem z ministrstvom. Želeli bi si 113več in hitreje in bolje in bolj za mlade.

15. A bi si želeli še s kom več sodelovanja?

Mi najbolj sodelujemo z 114ministrstvom za delo in z ministrstvom za izobraževanje. Kar ugotavljamo bi morali imeti 115več sodelovanja z ministrstvom za finance, ker se itak tam vse neha. Mi se lahko z ministrstvom za delo strinjamo na istemu sestanku in nam ljudje, ki delajo tam, govorijo, da bi oni tudi to radi, ni nujno, da so oni največji sovražniki. Oni bi tudi to radi in poskušajo in vedo, da je to dobro za mlade. Ampak nimajo financ, da bi to zagotovili. To se vse konča pri ministrstvu za finance. Tam pa nimamo toliko dostopa. In tudi radi bi imeli več 116stikov direktno s predsednikom vlade, ki ima to politično moč, da lahko tudi ministrstvu za finance kaj naroči. Čim višje ko smo, tem lažje je sprejemati.

16. Ampak kako priti do njih?

Tudi vprašanje do kakšnega sestanka z ministrstvom za finance bi že še prišli, ampak vprašanje koliko bi nas upoštevali. Mislim, da je res potreben večji premislek 117koliko se v resnici upošteva civilno družbo. V Sloveniji se je ne nujno upošteva, je odvisno kdo si. Rekla bi, da mogoče se še sindikate v bistvu kar v veliki meri upošteva, ko to poteka na ravni 118socialnega dialoga. Socialni dialog je v bistvu največje posvetovalno telo, kjer sodelujejo sindikati v Sloveniji, delodajalci in vlada. Naša

zveza svobodnih sindikatov in drugi reprezentativni sindikati imajo zagotovljen tam sedež in v resnici vse večje politike, ki se dotikajo sociale, delavstva, brezposelnosti, vsega tega mora iti čez socialni dialog. Ker drugače vedo, da bodo sindikati odšli na ulice, ali pa delodajalci. Eden od njih ne bo zadovoljen. Tako da to je v bistvu najvišje posvetovalno telo, kjer se mora o vseh zadevah nekako 119doseči nek konsenz. Če se ne vedno, potem je malo težko naprej delati. Kakršnakoli sprememba delovnopravne zakonodaje, gre vedno čez socialni dialog. Ekonomsko socialni svet se imenuje ta organ. Proces se imenuje socialni dialog. Kakršna koli sprememba področja socialne varnosti, gre isto čez socialni dialog. Vse za kar se tiče brezposelnosti, vse kar se tiče trga dela, vse to se oni dogovarjajo in tam bi rekla, da imajo sindikati kot predstavniki civilne družbe kar dobro pozicijo. Šele ko se tam dogovorijo gredo te zadeve v parlament. Vse zakone morajo poslanci v državnemu zboru sprejeti. Ampak če je usklajeno med njimi (sindikati in delodajalci) potem je zelo velika verjetnost, da poslanci ne bodo šli proti temu. To si zelo težko zamislijo, da ne bi sprejeli. Nikoli niso na začetku enotni, ampak tam so pogajanja in se sprejema kompromise, zato da so vsi, mogoče ne najbolj srečni, ampak vsaj zadovoljni s tem, kar se je doseglo.

17. Zanima me, kakšno je vaše sodelovanje s socialnimi delavci, socialno delovnimi zavodi, kot so CSD, ZRSZ?

Po pravici povedano 121niti ne sodelujemo. Mi smo pred kratkim v zadnjih letih pošiljali predvsem CSD obvestila o tem kdo smo mi, da bi lahko tudi oni informirali svoje uporabnike. Pa smo jim 122pošiljali plakate, če bi jih lahko izobesili. 123Nekateri so se odzvali, ampak ne v velikem številu. Mislim, da se še vedno, kar mislim, da ni dobro, da se 124ločuje storitve Zavoda za zaposlovanje in Centra za socialno delo. V resnici ta sistem ni tako enoten. Kot neka mlada oseba moraš iti na šest različnih koncev, da se prijaviš, da urediš zdravstveno zavarovanje, da urediš 3. 4.. Najbolj sodelujemo z 126Zavodi za zaposlovanje kot pa s CSD. Mislim, da bi bilo 127dobro, da bi z obojimi delovali več, ali pa da bi vsaj oni med seboj bolj sodelovali.

18. Socialno delo je zelo široko polje. Nisem še dobila podatka, ampak me zanima, kako pride ta populacija do njih po informacije. Kaj mislite vi?

Po naših izkušnjah, z našimi člani, ko 128mladi postanejo brezposelni se najprej morajo prijaviti na ZRSZ, že tam se velikokrat ustavi, ker se marsikdo ne prijavi. Ker enostavno mislijo da ne bodo imeli kakšne 129koristi od zavoda. Če ti prej nisi delal, ti ne pripada nadomestilo za primer brezposelnosti. Itak 130ne verjamejo, da jim bo zavod zrihtal službo, zato sami iščejo. Kar želimo mladim povedat je, dejte se prijaviti, če ne drugega da imamo 131realno število koliko mladih je brezposelnih in kot drugo, ker samo 132prijavljeni so upravičeni do določenih ukrepov. Ti ukrepi pa so lahko tudi 133subvencija za zaposlitev, ali pa 134usposabljanja na delovnem mestu, 135delovni preizkus. To je aktivna politika zaposlovanja in je odvisna od tega ali si prijavljen ali nisi. Pomembno je, da mladi gredo tja. Potem veliko mladih se samo prijavi na ZRSZ in v resnici se niti 136ne obrne na CSD, obrnejo se samo tisti, ki bi želeli finančno pomoč. Odvisno je od tega kakšen je njihov finančen položaj in finančen položaj družine in tudi niso vsi upravičeni. Jaz mislim, da predvsem samo tisti, ki mislijo, da bi bili upravičeni, se potem prijavijo naprej. Drugače pa niti ne. Mogoče tisti, ki so potem 137vključeni v prostovoljske organizacije, ker potem tudi na podlagi tega dobijo neko pomoč.

19. Pri svojih sovrstnikih sem zaznala pomanjkanje informacij, zato sem si tudi izbrala takšno temo. Moj brat je na primer v položaju brezposelne mlade osebe, ki živi doma pri starših. Sedaj je zaprosil za denarno socialno pomoč. Večino časa se posveča magistrski nalogi in si vedno misli, da služba bo že prišla. A trg dela je veliko bolj surov.

Res je, 138služba ne pride kar naslednji dan ko magistriraš. Daleč od tega. Jaz bi rekla, da ponovno je problem, 139da nihče te ne informira o sistemu. Katere so institucije, ki ti lahko pomagajo. Tudi mi smo delali raziskavo koliko mladi poznajo institucije in smo ugotovili, da jih ne dovolj dobro. Mogoče Zavod za zaposlovanje še ja, ampak niti ne vedo kaj vse jim lahko nudi in zakaj se je potrebno prijaviti. Nikoli ti nihče ne pove, kaj je naloga socialnih centrov. Ponovno primanjkuje vsega tega. Tudi ko si brezposeln se ne spomnim, da bi te informirali.

20. Moram pohvaliti vašo spletno stran, saj je res dobro narejena, ima veliko informacij. Ta projekt Sindi, ki razlaga o pogodbah o zaposlitvi, trgu dela in še mnogih stvareh, mi je zelo všeč. Mislim, da bi tega moralo biti več.

Hvala! Pri 140Sindi smo res poskušali mladim na prijazen način predstaviti stvari, da so res razumljive.

21. Vaše delo dojemam kot zelo pomembno, ki ga dobro opravljate. Zato sem se tudi za vas odločila, da ga tudi na tak način predstavim.

Hvala res, mi verjamemo v to kar delamo in se trudimo to razširiti. In moramo vztrajati pri temu.

22. Če pregledam svoj vprašalnik, sva pregledali trenutni položaj mladih, potem glavne izzive, vaše aktivnosti, povedali ste, kaj bi bilo potrebno urediti.

Lahko še dodam, da smo sedaj po šolah kar prisotni, ker smo vpisani v 142katalog obveznih izbirnih vsebin. V srednjih šolah, ko morajo dijaki opraviti določen obseg obveznih izbirnih vsebin, se lahko šole odločijo kaj bodo. Lahko je kulturno, znanstveno, družbeno, ... in mi smo v katalogu in se lahko odločijo za naše vsebine. Naše vsebine so pa ravno o pravicah, ki jih imajo, kako uspešno prestopit na trg dela, na kaj je treba biti pozoren, kaj je ZRSZ, ... tako da nekako mi res poskušamo že prodirati v šole. To je sicer odvisno od vsake šole ali se bo odločila za nas, ali bo za kaj drugega. So šole zelo zadovoljne z nami. Odzivi so zelo dobri. Mi delamo že več let. Tiste šole, kjer smo že več let, gremo tudi vsako leto, zato ker so učitelji navdušeni in nas vedno znova kličejo. 143Tisti, ki nas poznajo so navdušeni. 144Problem je kako priti do tistih, ki nas še ne poznajo, ki sploh ne vedo, da obstajamo. Trudimo se iti v šole, v druga mesta in organiziramo razne dogodke, zato da nas mladi sploh spoznajo. Na fakultetah je pa tako, da se včasih s kakšnimi profesorji dogovorimo in se pridemo predstaviti. Poskušamo ministrstvu povedati, da če bi bilo po naše, bi bile vse 145te vsebine del učnega načrta. To se mi borimo, da dajo takšne vsebine v državljansko vzgojo. Dajte res mladim koristne nasvete. Dajte jim povedati, kar jim bo v življenju res koristilo.

23. To je kar velika naloga za vas in res pomembna. Z informacijami je vse lažje. Včasih se mi zdi, da država namerno ne pove.

Na nas gledajo zelo 147politično. Če bodo mladi kar naenkrat zelo pogumni in se bodo borili o svojih pravicah, kar pa bo to. Tukaj zagovarjamo vrednoto, da je dobro, da so 148mladi aktivni državljani in se borijo za svoje pravice, medtem ko ministrstvo in vsem oblastem bolj ustreza, da so mladi pasivni in da jih nihče kritično ne ocenjuje. Zato nas ne spustijo toliko zraven kolikor bi si mi želeli. To je naša velika ambicija, ki je ni lahko doseči. Mi že zelo jasno vemo kaj bi radi in kam bi radi prišli. Že več let se trudimo, ampak bomo videli kdaj bomo prišli.

24. Jaz mislim, da imate veliko potenciala in prave volje. Mladih je ogromno in opažam, da jih veliko nima realne predstave, kaj vse jih čaka, tisti, ki se pa že bolj ukvarjajo z iskanjem službe in stanovanja pa se zavedajo, da je težko dobiti nekaj finančno njim primerne. Ljubljana je že skoraj narejena za pare, za samske je zelo težko. Službo pa dobiti je težje, ki se sklada z željami.

Seveda, nima vsak življenjske ambicije, da bi postal natakaro celo življenje. Tudi izobražujemo se zato, da postanemo nekaj drugega.

25. Mogoče še to vprašanje. Ali se vam zdi, da smo mladi prekvalificirani, preveč izobraženi?

To je paradoks, ki se pojavlja. Mi moramo vedeti, da 150današnje generacije so najbolj izobražene generacije kar so kadarkoli obstajale. Izjemno dobro je, da mladi so izobraženi in da imajo neko širino. Hkrati pa delodajalci jokajo, da oni ne dobijo izobraženega kadra, da ti ljudje nimajo pravih kompetenc in da primanjkuje ljudi, ki jih oni potrebujejo. Mi se resno sprašujemo kaj je potem narobe? Mi jim rečemo, da Imamo najbolj izobražene generacije in da ne podcenjevat delavcev in delavk in mladih, da niso dovolj dobri za vaše delovno mesto. Če niso, jih dajte priložnosti in jih dajte vi izučiti. Če imate posebne programe, posebne stroje. Seveda se tega ljudje ne učijo na faksih, direktno za vaše podjetje, ampak mora potem 153delodajalec malo vlagati v dodatno izobraževanje ljudi. In moramo vsi preiti v to miselnost, da izobraževanje poteka tekom celotnega življenja. Včasih je bilo tako, da si se vključil v šolo, si se izučil za nekega mojstra in si ta poklic opravljal 40 let. Zdaj ni več tako. Zdaj se moramo vsi naučiti, da se bomo učili celo življenje, da bomo bolj menjali službe in poklice, da moramo biti pripravljeni se 155učiti tudi novih tehnologij in jaz bi rekla, da naša generacija je idealna za vse to. Res se nas ne sme podcenjevati, češ da nimamo pravih kompetenc, ker tudi naše raziskave kažejo, da so mladi pripravljeni se dodatno izobraževati. Bolj kakor katere druge generacije. So pripravljeni tudi delati na drugačnih delovnih mestih, znajo prenašati znanje, ki so se ga naučili v eni stroki/službi/študentskega dela tudi na druga področja. Jaz bi rekla, da mladi smo izjemno dobro izobraženi. Če je to preveč ali ne. Jaz bi rekla, da je vprašanje kdaj je lahko preveč znanja. 158Izobraževanje je in vrednota in pravica vsem, da se izobražujejo. Ni preveč, hkrati pa nam 159ne sme biti izpod časti, delati nižje kvalificirana dela. Vsi poklici so častni in po našem mnenju morajo biti dostojno in dobro plačani. Velikokrat so ti poklici boljše plačani kakor kakšni visoko izobraženi poklici. Ti mojstri, ki so, ki so že mogoče pozabljene obrti, lahko zelo dobro živijo. Mladi se ne bi smeli otepati teh poklicev. Kar je pomembno je, da 160obstaja nek prehod. Tudi če se ti odločiš, da boš na začetku mizar in boš samo to počel, če se boš kadarkoli želel izučiti za strojnika in šel s tem na strojno, da imaš to možnost. Pomembno je, da izobraževalni sistem to dopušča. Zadnje reforme v izobraževalnem sistemu so šle v ta sistem. Tudi če se na začetku odločiš za poklicno šolo, da to ne zabetonira tvojega življenja za naslednjih 70 let.

26. Kaj pa v primerjavi s ponudbo na trgu dela?

To je večno vprašanje, ali lahko trg dela napoveduje kakšne kadre bo želel v prihodnosti. In ministrstvo in delodajalci so vložili že ure, energije in denarja in vseh različnih sredstev, da bi oni napovedovali kakšne bodo potrebe na trgu dela in prišli so do ugotovitev, da 161tega nihče ne zna napovedati. Nesmiselno je prilagajati izobraževalni sistem glede na potrebe trga dela, zato ker nihče ne zna povedati ali se bo rabilo 10 strojnikov, ali 10 gradbenikov ali kakorkoli. Če ne drugega, se je ravno to izkazalo pri krizi, ko so pred krizo napovedovali gradbeništvo kot najbolj perspektiven poklic. Kdorkoli gre za gradbenika bo imel službo za vekomaj. Potem je prišla kriza in je gradbeništvo propadlo. Ni se zaposlovalo več na tem sektorju. Res prihaja do nihanj in jaz mislim, da pravica do izobrazbe in izobraževanja je samostojna pravica. Fokus izobrazbe in izobraževanja ni samo to, da boš ti dober na trgu dela ampak je veliko širši. Uči nas o tem kako se spopadati s svetom, o sistemih v katerih živimo, o določenih vrednotah in nam daje določeno širino. Vsaka znanja lahko ljudje uporabljajo tudi širše in bi jih morali, ne samo za to da bi bili najboljši delavci, saj smo v življenju veliko več kot samo delavke in delavci. Mi smo malo zadržani, da bi se 162izobraževanje prilagajalo trgu dela. Lahko se ga prilagodi s tem, da se mlade opremi s kompetencami, ki jih bodo potrebovali v življenju, kot so na primer neke nove tehnologije, računalniške spretnosti, vse te zadeve se mora

čimprej uvajati. Jeziki so zelo pomembni in koristni. Ne pa zato, da bi se kar zaprlo določene izobraževalne programe.

27. Jaz se vam zahvaljujem za vse vaše odgovore in čas.

Izjava	Pojem	Kategorija	Tema
1 sindikat dijakov	Dijaki	Uporabniki	Delo organizacije z mladimi
2 študentov	Študenti	Uporabniki	Delo organizacije z mladimi
3 mladih brezposelnih	Mladi brezposelni	Uporabniki	Delo organizacije z mladimi
in 4 mladih prekarnih delavk in delavcev	Mladi prekarni delavci	Uporabniki	Delo organizacije z mladimi
5 brezposelnost mladih višja	Brezposelnost	V družbi	Trenutni položaj mladih
6 pričakujejo neke delovne izkušnje, ki pa jih mladi seveda ne morejo dobiti ali pa jih težko dobijo	Pridobitev izkušenj	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
7 izkušnje s študentskim delom na primerljivih položajih pa je ponovno od delodajalca odvisno koliko jim to prizna	Izpostavljanje izkušenj	Študentsko delo	Delo organizacije z mladimi
8 fokusirani na sam študij, da se izkažejo tako pri ocenah, da končajo ta študij	Fokus na študiju	V družbi	Trenutni položaj mladih
Ni pa nujno, da mladi 9 delajo na tistem področju za katerega se izobražujejo.	Izven področja izobraževanja	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih
10 preživijo in ker hočejo neki zaslužiti	Potreba po preživetju	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih
11 znajo prepoznati znanje in veščine, ki jih dobijo pri takem delu	Izpostavljanje izkušenj	Študentsko delo	Trenutni položaj mladih
12 hočemo res tem mladim dati vedeti, da je vsaka delovna izkušnja pomembna, naj jo beležijo in naj poskusijo iz nje najti nekaj kar bi bilo relevantno	Izpostavljanje izkušenj	Študentsko delo	Predlogi za izboljšave
13 pripravništvo ali dobijo neke delovne izkušnje	Pripravništvo	Regulirani poklici	Trenutni položaj mladih
torej pristopijo k 14 strokovnemu izpitu.	Strokovni izpit	Regulirani poklici	Trenutni položaj mladih

Kar pri teh poklicih ugotavljamo je, da imajo ti mladi 15 zelo malo informacij o tem kaj jih v resnici čaka.	Nerealne predstave	V družbi	Trenutni položaj mladih
17 teh mest je enostavno premalo	Malo mest	Regulirani poklici	Trenutni položaj mladih
so 18 čakalne vrste	Čakalne vrste	Regulirani poklici	Trenutni položaj mladih
19 odvisno od ministrstva koliko mest razpišejo	Razpisi ministrstev	Regulirani poklici	Trenutni položaj mladih
se omogoča 20 financira plačano pripravništvo	Financiranje plačanih pripravništva	Trg dela	Predlogi za izboljšave
25 pristane spet pri starših	Življenje pri starših	V družbi	Trenutni položaj mladih
ko 26 prijatelji odidejo v tujino	Prisiljeni na selitev	Odhod v tujino	Trenutni položaj mladih
prav samo kot 27 natakar, ampak vseeno si v Berlinu	Boljše plače v tujini	Odhod v tujino	Trenutni položaj mladih
28 da opozarjamo, da je stanovanjska problematika v Sloveniji izjemno velika, predvsem med mladimi.	Stiska mladih	Stanovanjska problematika	Trenutni položaj mladih
Trg 29 trajno najemniških stanovanj praktično ne obstaja	Neobstoj trajno najemniških stanovanj	Stanovanjska problematika	Trenutni položaj mladih
30 neregulirano – velikokrat se to oddaja na črno	Oddajanje na črno	Stanovanjska problematika	Trenutni položaj mladih
31 odvisna od položaja osebe na trgu dela	Položaj osebe na trgu dela	Stanovanjska problematika	Trenutni položaj mladih
nimajo 32 varnih, trajnih in dostojnih zaposlitev	Varna, trajna in dostojna zaposlitev	Trg dela	Predlogi za izboljšave
s 36 primernim plačilom,	Primerno plačilo	Trg dela	Predlogi za izboljšave
37 brezposelni potem najverjetneje pristanejo pri starših	Življenje pri starših	V družbi	Trenutni položaj mladih
rešijo zaradi 38 finančne pomoči staršev.	Finančna pomoč staršev	V družbi	Trenutni položaj mladih
39 Mladi, če bi bili finančno zmožni, bi se odselili.	Stanovanjska problematika	V družbi	Trenutni položaj mladih
40 potrebno urediti trg dela tako, da bodo mladi lahko prihajali	Varna, trajna in dostojna zaposlitev	Trg dela	Predlogi za izboljšave

do varnih, trajnih in dostojnih zaposlitev			
41da se spoštuje zakonodaja,	Spoštovanje zakonodaje	Trg dela	Predlogi za izboljšave
42da se ustvarja nova delovna mesta, ki so kakovostna.	Ustvarjanje novih delovnih mest	Trg dela	Predlogi za izboljšave
ponovno država izjemno vlogo in tudi seveda občina, kjer je tudi občina tista, ki 43skrbi za stanovanjsko politiko	Ureditev nepremičninskega trga	Stanovanjska problematika	Predlogi za izboljšave
44premalo ambiciozen, ni bilo jasnih nobenih finančnih posledic	Premalo ambiciozen nacionalni stanovanjski program	Stanovanjska problematika	Trenutni položaj mladih
46odločevalci vključujejo	Vključevanje v politiki	Politično delo	Delo organizacije z mladimi
47novinarji nas sprašujejo za naše mnenje	Javna mnenja	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
48Sodelujemo predvsem v teh javnih razpravah	Javne razprave	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
šesto krat 49opozorimo	Opozorila odločevalcem	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
morali organizirati kakšen 50protest	Organizacija protesta	Na ravni družbe	Predlogi za izboljšave
51prehod na trg dela v trajno, varno in dostojno zaposlitev	Prehod na trg dela	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
52nimajo več zaposlitve za nedoločen čas	Redkost	Pogodba za nedoločen čas	Trenutni položaj mladih
53Statistike kažejo, da brezposelnost mladih ni več tak problem, ampak na drugi strani mi opozarjamo prvič brezposelnost med mladimi je še vedno visoka,	Brezposelnost	V družbi	Trenutni položaj mladih
54stanje teh mladih, ki niso več uradno brezposelni, ali delajo preko prekarnih oblik dela ali delajo še vedno preko študentskega servisa, ali avtorske ali podjemne pogodbe, ali so prisiljeni da odprejo svoj s. p., kar se	Prekarnost	Iskanje zaposlitev	Trenutni položaj mladih

dogaja v Sloveniji zdaj množično			
mladi 55bolj ranljivi, v slabših pogojih, da se ne morejo osamosvojiti, ker se jim lahko iz danes na jutri prekine pogodbo, da še vseeno ne morejo plačevati teh visokih najemnin	Strah pred izgubo službe	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
56po navadi nižje plačilo	Nizko plačilo	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
57ne morejo dobiti kredita na banki za nakup stanovanja	Kreditno nesposobni	V družbi	Trenutni položaj mladih
58začaran krog za mlade	Začaran krog	V družbi	Trenutni položaj mladih
59pripravljeni sprejeti marsikaj, ker jih je kriza prisilila v to, da morajo biti hvaležni za vsako delo, ki se jim ponudi	Sprejemanje nižje kvalificiranih poklicev	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
60pristanejo tudi na kršenje njihovih pravic	Kršenje pravic	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
delo 61na črno	Delo na črno	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
ali 62manj plačano	Nizko plačilo	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
če 64ni v skladu z njihovo izobrazbo	Sprejemanje nižje kvalificiranih poklicev	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
65opozorimo delodajalce	Opozorila delodajalcem	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
66opozorimo mlade, da imajo pravice in da po zakonu se jim te pravice ne smejo odtujiti	Opozorila mladim	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
da se 67vsi temu upremo	Organiziranje protesta	Na ravni družbe	Predlogi za izboljšave
68Stop kršitvam v bistvu pregleduje oglase, ki imajo elemente delovnega razmerja in po zakonu mora biti nujno sklenjena pogodba o zaposlitvi za nedoločen čas	Stop kršitvam	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
69zakonodaja v Sloveniji je izjemno dobra	Dobra zakonska ureditev	Pogodba za nedoločen čas	Trenutni položaj mladih

Študentsko delo, s. p., avtorska, podjemna pogodba nadomeščajo pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas. In tukaj gre za 70kršitev zakona	Kršitve zakona	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
da 71pregledujemo te oglase in jih prijavimo inšpekciji za delo	Prijava inšpekciji za delo	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
72obvestimo mlade, da smo torej našli takšen oglas, da naj ne nasedajo kršitvam in naj ne sprejmejo takšnih kršitev	Opozorila mladim	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
73obvestimo delodajalca, da smo ga prijavili na inšpektorat in ga pozovemo naj začne spoštovati zakon	Opozorila delodajalcem	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
74mladi tudi sami nam pošiljajo sporne oglase za delo	Prijava kršitev	Poznavanje pravic	Pravice
nek kviz in jih sprašujemo, če 75znajo že sami prepoznati kršitve, in so mladi izjemno aktivni, angažirani. S tem želimo informirati in izobraževati mlade o njihovih pravicah.	Kviz	Informiranje o pravicah in dolžnostih	Pravice
76nam odgovorijo in nas vprašajo zakaj jih prijavljamo, da bodo delali še vedno tako kot bodo hoteli, da po njihovo ne kršijo zakonov, nekateri delodajalci pravijo, da ne poznajo zakona in da jim potem naj mi svetujemo.	Nepoznavanje zakonov	Poznavanje pravic	Pravice
78Inšpekcija za delo pa nas je popolnoma razočarala na tem področju, ker v večini primerov ne odreagira	Inšpekcija za delo	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
80inšpektorjev premalo in tudi ko zaznajo kršitev	Več inšpektorjev za delo	Trg dela	Predlogi za izboljšave

81ne izrekajo sankcij, ampak samo morda opozorijo delodajalca	Izrekanje sankcij	Trg dela	Predlogi za izboljšave
je mednarodna platforma, kjer želimo narediti 83največjo bazo delodajalcev glede na ocene mladih.	Oceni delodajalca	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
zelo 90težko priti do mladih	Nepoznavanje organizacije	Razlogi za nedelo	Delo organizacije z mladimi
91samo informirani, izobraženi mladi o svojih pravicah se bodo bolj znašli na trgu dela	Širša publika	Informiranje	Predlogi za izboljšave
92naše spletne strani	Spletna stran	Informiranje o pravicah in dolžnostih	Pravice
93Facebooka	Družabna omrežja	Informiranje o pravicah in dolžnostih	Pravice
94fizičnih dogodkov	Fizični dogodki	Informiranje o pravicah in dolžnostih	Pravice
95potujemo po fakultetah	Fakultete	Informiranje o pravicah in dolžnostih	Pravice
Kako pa naj bi 96mladi poznali svoje pravice na trgu dela, če pa nikoli v izobraževalnem procesu nič ne povejo.	Vključevanje informiranja o pravicah v izobraževalni sistem	Informiranje	Predlogi za izboljšave
Niti na zavodu za zaposlovanje ti 97ne povedo o pravicah	Ni del vsebinskih nalog ZRSZ	Informiranje	Delo organizacije z mladimi
98napisat najlepši CV	Življenjepis in prijavna dokumentacija	Informiranje	Delo organizacije z mladimi
99Ministrstvom za izobraževanje	Ministrstvo za izobraževanje	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
100prišli v izobraževalni sistem	Širša publika	Informiranje	Predlogi za izboljšave
101Kriv je sistem, ki jih vzgaja v to, da morajo biti ponižni in da morajo sprejeti karkoli in sistem, ki jim nikoli nič ne pove o pravicah.	Vključevanje informiranja o pravicah v izobraževalni sistem	Informiranje	Predlogi za izboljšave
102oddelki Ministrstva za izobraževanje	Ministrstvo za izobraževanje	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
103izboljšat sistem vajeništva	Izboljšati sistem vajeništva	Trg dela	Predlogi za izboljšave
105Uradom za mladino	Urad za mladino	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami

V bistvu kakor kdaj, 106odvisno od kakšne teme	Odvisno od tematike	Načini sodelovanja	Sodelovanje z drugimi organizacijami
ne da bi samo 107kritizirali	Konstruktivna kritika	Načini sodelovanja	Sodelovanje z drugimi organizacijami
tudi 108predlagamo rešitve	Predlaganje rešitev	Načini sodelovanja	Sodelovanje z drugimi organizacijami
109mi v resnici mlade sprašujemo kaj bi bilo po njihovem mnenju rešitev in te rešitve predložimo naprej ministrstvu.	Upoštevanje mnenja ciljne skupine	Načini sodelovanja	Sodelovanje z drugimi organizacijami
110kampanije, kot so na primer »Buče«.	Buče	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
ko se 111konča pri temu. Nas samo poslušajo, ampak nas ne upoštevajo.	Neupoštevanje predlogov	Načini sodelovanja	Sodelovanje z drugimi organizacijami
Želeli bi si 113več in hitreje in bolj in bolj za mlade.	Izboljševanje sistema za mlade	Na ravni družbe	Predlogi za izboljšave
114ministrstvom za delo	Ministrstvo za delo	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
115več sodelovanja z ministrstvom za finance	Ministrstvo za finance	Želje po sodelovanju	Sodelovanje z drugimi organizacijami
116stikov direktno s predsednikom vlade	Predsednik vlade	Želje po sodelovanju	Sodelovanje z drugimi organizacijami
večji premislek 117koliko se v resnici upošteva civilno družbo.	Upoštevanje civilne družbe	Na ravni družbe	Predlogi za izboljšave
118socialnega dialoga	Socialni dialog	Način sodelovanja	Sodelovanje z drugimi organizacijami
Tako da to je v bistvu najvišje posvetovalno telo, kjer se mora o vseh zadevah nekako 119doseči nek konsenz.	Doseganje konsenza	Način sodelovanja	Sodelovanje z drugimi organizacijami
121niti ne sodelujemo (s CSD)	CSD	Želje po sodelovanju	Sodelovanje z drugimi organizacijami
122pošiljali plakate	Plakati	Način sodelovanja	Sodelovanje z drugimi organizacijami
123Nekateri so se odzvali, ampak ne v velikem številu	Slab odziv	Način sodelovanja	Sodelovanje z drugimi organizacijami
124ločuje storitve Zavoda za zaposlovanje in Centra za socialno delo.	Ločene storitve ZRSZ in CSD	Način sodelovanja	Sodelovanje z drugimi organizacijami

Najbolj sodelujemo z 126Zavodi za zaposlovanje	ZRSZ	Javni zavodi	Sodelovanje z drugimi organizacijami
Mislím, da bi bilo 127dobro, da bi z obojimi delovali več, ali pa da bi vsaj oni med seboj bolj sodelovali.	CSD	Želje po sodelovanju	Sodelovanje z drugimi organizacijami
ko 128mladi postanejo brezposelni se najprej morajo prijaviti na ZRSZ, že tam se velikokrat ustavi, ker se marsikdo ne prijavi.	Prijava na ZRSZ	Poznavanje pravic	Pravice
129koristi od zavoda	Ugodnosti	Razlogi	Delo organizacije z mladimi
130ne verjamejo, da jim bo zavod zrihtal službo, zato sami iščejo	Neprijavljenost zaradi nezaupanja v zavod	Prijava na ZRSZ	Delo organizacije z mladimi
131realno števílo koliko mladih je brezposelnih	Realna brezposelnost	Prijava na ZRSZ	Delo organizacije z mladimi
132prijavljeni so upravičeni do določenih ukrepov	Ugodnosti	Razlogi	Delo organizacije z mladimi
133subvencija za zaposlitev	Subvencija	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
134usposabljanja na delovnem mestu	Usposabljanje na delovnem mestu	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
135delovni preizkus	Delovni preizkus	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
136ne obrne na CSD, obrnejo se samo tisti, ki bi želeli finančno pomoč.	Denarna socialna pomoč	Ugodnosti	Pravice
137vključeni v prostovoljske organizacije, ker potem tudi na podlagi tega dobijo neko pomoč.	Prostovoljno delo	Načini za povečevanje zaposljivosti	Delo organizacije z mladimi
138služba ne pride kar naslednji dan ko magistriraš	Nerealne predstave	V družbi	Trenutni položaj mladih
139da nihče te ne informira o sistemu	Neinformiranost o sistemu	Glavni izzivi	Trenutni položaj mladih
Pri 140Sindi smo res poskušali mladim na prijazen način predstaviti stvari, da so res razumljive	Sindi	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi

142katalog obveznih izbirnih vsebin.	Katalog obveznih izbirnih vsebin	Skupnostno delo	Delo organizacije z mladimi
143Tisti, ki nas poznajo so navdušeni.	Dobro delovanje organizacije	Razlogi za delo	Delo organizacije z mladimi
144Problem je kako priti do tistih, ki nas še ne poznajo, ki sploh ne vedo, da obstajamo	Nepoznavanje organizacije	Razlogi za nedelo	Delo organizacije z mladimi
145te vsebine del učnega načrta	Vključevanje informiranja o pravicah v izobraževalni sistem	Informiranje	Predlogi za izboljšave
Na nas gledajo zelo 147politično.	Politično delo	Metode dela	Delo organizacije z mladimi
148mladi aktivni državljani in se borijo za svoje pravice, medtem ko ministrstvo in vsem oblastem bolj ustreza, da so mladi pasivni in da jih nihče kritično ne ocenjuje.	Izboljševanje sistema za mlade	Na ravni družbe	Predlogi za izboljšave
150današnje generacije so najbolj izobražene generacije kar so kadarkoli obstajale	Najbolj izobražene generacije	V družbi	Trenutni položaj mladih
153delodajalec malo vlagati v dodatno izobraževanje ljudi.	Usposabljanje na delovnem mestu	Aktivna politika zaposlovanja	Delo organizacije z mladimi
155učiti tudi novih tehnologij	Pripravljeni na dodatno učenje	V družbi	Trenutni položaj mladih
158Izobraževanje je in vrednota in pravica vsem, da se izobražujejo.	Fokus na študiju	V družbi	Trenutni položaj mladih
159ne sme biti izpod časti, delati nižje kvalificirana dela	Sprejemanje nižje kvalificiranih poklicev	Prekarnost	Trenutni položaj mladih
Kar je pomembno je, da 160obstaja nek prehod. Tudi če se ti odločiš, da boš na začetku mizar in boš samo to počel, če se boš kadarkoli želel izučiti za strojnika in šel s tem na strojno, da imaš to možnost.	Odprt izobraževalni sistem	Na ravni družbe	Predlogi za izboljšave
da 161tega nihče ne zna napovedati.	Negotova prihodnost poklicev	Iskanje zaposlitev	Trenutni položaj mladih
162izobraževanje prilagajalo trgu dela. Lahko se ga prilagodi	Izboljševanje sistema za mlade	Informiranje	Predlogi za izboljšave

s tem, da se mlade opremi s kompetencami, ki jih bodo potrebovali v življenju			
---	--	--	--

Osno kodiranje

- Delo organizacije z mladimi

Razlogi za delo

- Spori s starši (15B) (92B)
- Nizka izobrazba (16B)
- Aktivni iskalci zaposlitve (20B)
- Nezmožnost za zaposlitev (21B)
- Pomanjkanje socialne mreže (22B)
- Težave (89B)
- Duševno zdravje (90B)
- Dolgovi (91B)
- Težave v partnerski zvezi (94B)
- Prehod na trg dela (51C)
- Ugodnosti (129C) (132C)
- Dobro delovanje organizacije (143C)

Razlogi za nedelo

- Nepoznavanje organizacije (90C) (144C)

Prijava na ZRSZ

- Evidenca iskalcev zaposlitve (1A)
- Evidenca brezposelnih oseb (3A) (1B)
- Osebni dokument (4A)
- Poiščidelo.si (5A)
- Aktivno iskanje zaposlitve (37A)
- Realna brezposelnost (131C)
- Neprijavljenost zaradi nezaupanja v zavod (130C)

Začetni koraki za delo

- Prostovoljnost (2A) (11B)
- Osebni svetovalec (6A)
- Znanja in izkušnje (7A)
- Zaposlitveni cilji (8A) (16A)
- Zaposlitveni načrt (9A)

- Orodja in vprašalniki (17A)
- Poglobljeno karierno svetovanje (18A)
- Načini za povečevanje zaposljivosti
 - Prosta delovna mesta (10A) (40B)
 - Soočenja s delodajalci (11A)
 - Delavnice (12A) (30A) (84A)
 - Spletna stran ZRSZ (26A)
 - Zaposlitveni portali in agencije (27A)
 - Skriti trg dela (28A)
 - Družbena omrežja (29A)
 - Povezovanje z lokalnim okoljem (51A) (77A)
 - Odhod v tujino (52A) (44B)
 - Pridobitev izkušenj (65A) (6C) (57A)
 - Svetovalci za mlade (75A)
 - Evropska sredstva (76A)
 - Prostovoljno delo (41B) (137C)
 - Socialna mreža (42B)
 - Aktivnosti na fakulteti (43B)
- Uporabniki
 - Veliko uporabnikov na ZRSZ (108A) (51B)
 - Ni veliko uporabnikov (12B) (50B)
 - Niso več mladi (93B)
 - Dijaki (1C)
 - Študenti (2C)
 - Mladi brezposelni (3C)
 - Mladi prekarni delavci (4C)
- Politično delo (147C)
 - Vključevanje v politiki (46C)
- Delo s posameznikom(13A) (23B)
 - Karijerne svetovalke (58A)
 - Interne delavnice (59A)
 - Svetovalci v Kariernem središču (60A)
 - Redno javljanje(68A)
 - Pogoste obravnave (69A)
 - Redna komunikacija (70A)
 - Krajša storitev (6B)
- Skupnostno delo(24B)
 - Javno mnenje (47C)
 - Javne razprave (48C)
 - Opozorila odločevalcem (49C)
 - Opozorila delodajalcem (65C) (73C)
 - Opozorila mladim (66C) (72C)
 - Stop kršitvam (68C)

- Prijava inšpekciji za delo (71C)
- Oceni delodajalca (83C)
- Buče (110C)
- Sindi (140C)
- Katalog obveznih izbirnih vsebin (142C)
- Informiranje
 - Življenjepis in prijavna dokumentacija (20A) (98C)
 - Ni del vsebinskih nalog ZRSZ (36A) (97C)
 - Posredovanje informacij (48B)
 - Ni krajeвне pristojnosti (49B)
- Aktivna politika zaposlovanja
 - Subvencija (22A) (61A) (133C)
 - Trajno zaposlovanje mladih (23A) (62A)
 - Delovni preizkus (24A) (63A) (135C)
 - Usposabljanje na delovnem mestu (25A) (64A) (134C) (153C)
 - Certificiranje nacionalne poklicne kvalifikacije (46A)
 - Javna dela (66A)
- Neformalna izobraževanja
 - Jezikovni tečaji (43A)
 - Izpit C kategorije (44A)
 - Usposabljanje za računovodjo (45A)
- Formalna izobraževanja
 - Izobraževanje odraslih za pridobitev osnovnošolske izobrazbe (47A)
 - Zaključevanje srednjega poklicnega, strokovnega ali splošnega izobraževanja (48A)
 - Opravljanje zaključnega izpita (49A)
 - Priprave in opravljanje mature (50A)
- Pravice
 - Informiranje o pravicah in dolžnostih
 - Informativni seminar (14A)
 - Aktivna politika zaposlovanja (21A)
 - Kviz (75C)
 - Spletna stran (92C)
 - Družabna omrežja (93C)
 - Fizični dogodki (94C)
 - Fakultete (95C)
 - Poznavanje pravic
 - Povratniki bolje poznajo (41A)
 - Splošno slabo poznavanje pravic mladih (42A)
 - Neinformiranost o sistemu (139C)
 - Domnevno dobro poznavanje (13B)
 - Prijava na ZRSZ (14B) (128C)
 - Splet (59B) (74B)
 - Prijava kršitev (74C)

- Nepoznavanje zakonov(76C)
- Ugodnosti
 - Denarna socialna pomoč (38A) (94A)(2B) (18B) (136C)
 - Izredna denarna socialna pomoč (46B)
 - Obvezno zdravstveno zavarovanje (39A) (19B) (47B)
 - Cenejša Urbana(40A)
 - Subvencija najemnine (3B)
 - Razpisi stanovanjskih skladov (45B)
 - Otroški dodatek (4B)
 - Subvencija za vrtec (5B)
- Trenutni položaj mladih
 - V družbi
 - Življenje pri starših (62B) (25C) (37C)
 - Finančna pomoč staršev (38C)
 - Brezposelnost (63B) (C5) (53C)
 - Stanovanjska problematika (64B) (39C)
 - Splošno slab položaj (65B)
 - Pasivnost (78B)
 - Na obrobju (120B)
 - Fokus na študiju (C6)
 - Nerealne predstave (15C) (138C)
 - Kreditno nesposobni (57C)
 - Začaran krog (58C)
 - Najbolj izobražene generacije (150C)
 - Pripravljeni na dodatno učenje (155C)
 - Glavni izzivi
 - Slabše plače v Sloveniji (56A)
 - Iskanje zaposlitev
 - Ne sprejemanje nižje kvalificiranih poklicev (31A)
 - Iskanje zaposlitve v svoji stroki (32A)
 - Pomoč z aktivno politiko zaposlovanja (33A)
 - Dolgotrajna brezposelnost (35A)
 - Pogodba za nedoločen čas (71A)
 - Pogodba za krajši delovni čas (72A)
 - Negotova prihodnost poklicev (113B) (161C)
 - Prekarnost (61B) (54C)
 - Regulirani poklici
 - Pripravništvo (13C)
 - Strokovni izpit (14C)
 - Malo mest (17C)
 - Čakalne vrste (18C)
 - Razpisi ministrstev (19C)
 - Stanovanjska problematika
 - Stiska mladih (28C)

Neobstoj trajno najemniških stanovanj (29C)
Oddajanje na črno (30C)
Položaj osebe na trgu dela (31C)
Premalo ambiciozen nacionalni stanovanjski program (44C)

Prekarnost

Sprejemanje nižje kvalificiranih poklicev (81B) (114B) (59C) (64C) (159C)
Potreba po preživetju (82B)
Kršenje pravic (60C)
Odvisnost od enega delodajalca (84B)
Strah pred izgubo službe (85B) (55C)
Psihične težave (86B)
Odvisnost od substanc (87B)
Izgorelost (88B)
Stres (73A)
Nizko plačilo (56C) (62C)
Delo na črno (61C)
Kršitve zakona (70C)

Odhod v tujino

Veliko zanimanja (53A)
Potreba po preživetju (54A) (116B)
Boljše plače v tujini (55A) (27C)

Pogodba za nedoločen čas

Olajšanje (74A)
Redkost (52C)
Dobra zakonska ureditev (69C)

Študentsko delo

Izven področja izobraževanja (80A) (9C)
Sram (81A)
Izpostavljanje izkušenj (82A) (7C) (11C)
Pridobitev izkušenj (83A)
Potreba po preživetju (85A) (10C)
Prikrajšanost za redni študij (86A)
Izguba let za redno delo (87A)
Študentske ugodnosti (88A) (60B)
Razlike v plači (89A)

Predlogi za izboljšave

Trg dela

Dodatni kader na ZRSZ (78A)
Financiranje plačanih pripravništev (20C)
Varna, trajna in dostojna zaposlitev (32C) (40C)
Primerno plačilo (36C)
Ustvarjanje novih delovnih mest (42C)
Več inšpektorjev za delo (80C)

- Izrekanje sankcij (81C)
- Izboljšati sistem vajeništva (103C)
- Omogočiti prehode (160C)

Študentsko delo

- Izpostavljanje izkušenj (79A) (12C)

Informiranje

- Po preteku statusa (71B)
- Širša publika (91C) (100C)
- Vključevanje informiranja o pravicah v izobraževalni sistem (96C) (101C) (145C)

Stanovanjska problematika

- Zadružništvo (72B) (118B)
- Ureditev nepremičninskega trga (117B) (43C)

Na ravni družbe

- Medgeneracijska solidarnost (119B)
- Organizacija protesta (50C) (67C)
- Izboljševanje sistema za mlade (113C) (162C)
- Upoštevanje civilne družbe (117C)
- Spoštovanje zakonodaje (41C)

Sodelovanje z drugimi organizacijami

Javni zavodi

- CSD (99A)
- Osebni zdravnik (100A)
- Psihiater (101A)
- ZPIZ (102A)
- ZZZS (103A)
- ZPM Moste Polje (35B)
- ZRSZ (37B) (126C)
- MISS (28B)
- Mladi zmaji (29B)
- Svetovalnica za otroke in mladostnike (30B)
- Patronažna služba (31B)
- Organizacije s področja duševnega zdravja (32B)
- Študentska organizacija (76B)
- Sindikar Mladi plus (77B)
- Inšpekcija za delo (78C)
- Ministrstvo za izobraževanje (99C) (102C)
- Urad za mladino (105C)
- Ministrstvo za delo (114C)

Lokalno okolje

- Rdeči križ (104A) (33B)
- Karitas (34B)
- Sosedje (25B)

Način sodelovanja

- Komisije s CSD (93A)
- Odvisno od tematike (106C)
- Konstruktivna kritika (107C)
- Predlaganje rešitev (108C)
- Upoštevanje mnenja ciljne skupine (109C)
- Neupoštevanje predlogov (111C)
- Socialni dialog (118C)
- Doseganje konsenza (119C)
- Plakati (122C)
- Slab odziv (123C)
- Ločene storitve ZRSZ in CSD (124C)
- Želje po sodelovanju
 - Ministrstvo za finance (115C)
 - Predsednik vlade (116C)
 - CSD (121C) (127C)

Vloga socialnega dela

Kvalitete socialnega delavca

- Približevanje (90A) (68B)
- Zaupanje (91A)
- Prepoznavanje ovir (96A)
- Osebnost posameznika (107A)
- Kreativnost (96B)
- Povezovanje z drugimi strokami (96B)
- Praksa v času študija (105B)
- Širjenje mreže (106B)
- Možnost prijave na razpise (107B)
- Storitveni poklic (111B)
- Človeški stik (112B)
- Zaznavanje potreb (106A)

Način dela

- Poglobljeni intervjuji (92A)
- Vodenje (95A) (57B)
- Informiranje (97A)
- Skupno reševanje problemov (98A) (10B) (54B)
- Zastopanje (105A)
- Instrumentalna definicija problema (7B)
- Raziskovanje uporabnikovega sveta (8B)
- Socialnodelovni odnos (9B)
- Individualni načrt pomoči (53B) (67B)
- Osebna pomoč (55B)
- Svetovanje (56B)
- Urejanje (58B)
- Rigidnost državnih ustanov (97B)
- Pravila javnih zavodov (98B)

Fleksibilnost, a nestabilnost nevladne organizacije (99B)

Oblikovanje novih storitev (101B)

Dnevni centri (102B)

Tabori (103B)

Projekti (104B)